

พฤติกรรมกรบรีโภคเครื่องค้มแอลกอฮอด้ของคนไทย

นางสาวศุภฉัตร ประพนธ์ศิลป์

สถาบันวิทยบริการ
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

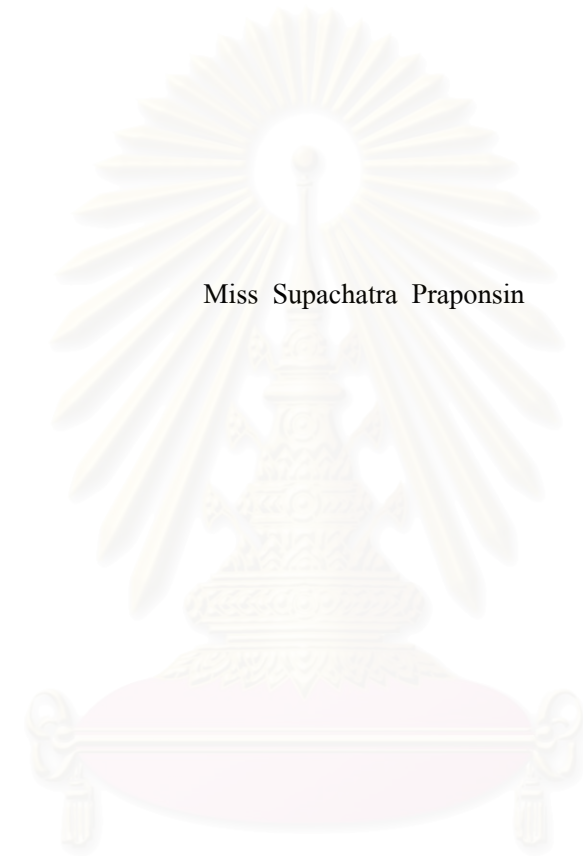
ปีการศึกษา 2549

ISBN 974-14-3536-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ALCOHOL DRINKING BEHAVIOR OF THAI PEOPLE

Miss Supachatra Praonsin

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics Program in Economics
Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

ISBN 974-14-3536-3

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของคนไทย

โดย

นางสาวศุภจิตรา ประพนธ์ศิลป์

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

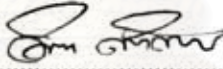
รองศาสตราจารย์ ดร. อิศรา สานติศาสน์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณะบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. โสติดิธร มัลลิกะมาส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. นวลน้อย ตรีรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. อิศรา สานติศาสน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชเชศ เจษฎาจิตร)

..... กรรมการ
(นายแพทย์บัณฑิต ศรีไพศาล)

สถาบันทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศุภฉัตร ประพนธ์ศิลป์ : พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย. (ALCOHOL DRINKING BEHAVIOR OF THAI PEOPLE) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.อิสรา ศานติศาสน์, 92 หน้า. ISBN 974-14-3536-3.

การดื่มสุราของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นที่จะต้องเร่งหานโยบายในการควบคุมการบริโภคสุรา เพื่อลดความสูญเสียที่เกิดจากการตายก่อนวัยอันควร อุบัติเหตุ และอาชญากรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลจากการดื่มสุรา วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มสุรา ความถี่ในการดื่มสุรา และความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการดื่มสุราและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา เพื่อให้สามารถหาแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อลดการบริโภคสุราได้ดียิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ได้ใช้แบบจำลอง Binomial Logit Model และ Ordered Logit Model โดยใช้วิธีประมาณค่าแบบ Maximum Likelihood Estimation และใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร ปี พ.ศ. 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ผลการศึกษา ชี้ว่า รายได้ที่สูงขึ้น จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา ส่วนปัจจัยด้านราคานั้น พบว่า ราคาสูราที่สูงขึ้น จะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา นอกจากนี้ ยังพบอีกว่ากลุ่มเพศชาย ผู้ที่หย่าร้าง คนในเขตเมือง ผู้ที่สูบบุหรี่ จะมีแนวโน้มเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจํามากที่สุด ความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรามีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาสุขภาพ ปัญหาผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน การประสบอุบัติเหตุ และความถี่ในการสูบบุหรี่ด้วย

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า นโยบายด้านราคาเป็นนโยบายที่สำคัญในการลดการบริโภค อย่างไรก็ตาม ภาครัฐควรใช้นโยบายด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย โดยเฉพาะการรณรงค์ในกลุ่มเพศชาย ผู้ที่หย่าร้าง ผู้ที่อาศัยในเขตเมือง และผู้ที่สูบบุหรี่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราค่อนข้างสูง การดำเนินนโยบายดังกล่าวจะช่วยป้องกันและลดความสูญเสียที่เกิดจากการดื่มสุราได้ผลดียิ่งขึ้น

สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต.....ศุภฉัตร ประพนธ์ศิลป์.....
ปีการศึกษา.....2549..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....ดร.อิสรา

4785590729 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: DRINKING / ALCOHOL / FREQUENCY

SUPACHATRA PRAPONSIN : ALCOHOL DRINKING BEHAVIOR OF THAI PEOPLE.

THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. ISRA SARNTISART, Ph.D., 92 pp. ISBN 974-14-3536 -3.

The alcohol consumption of Thai people has been increasing for many years. Researches show that alcohol consumption is a major cause of crime, accident and death. This points to a need to find policies to control alcohol consumption. Whereas, an analyze of drinking behaviors can help to determine the policies to reduce alcohol drinking. Therefore, the purpose of this thesis is to analyze factors that affect drinking behaviors, frequency of drinking and relationship between frequency of drinking and alcohol problem.

The estimation uses Binomial Logit Model, Ordered Logit Model and Maximum Likelihood Estimation Technique. Data from Smoking and Drinking Behaviors Survey conducted in 2004 by the National Statistical Office is used in this thesis. Results show that higher income levels increase, whereas higher alcohol price reduces, the probabilities of being a drinker. Moreover, gender, marital status, residential area and smoking behavior also have significant impact on frequency of drinking. Frequency of drinking and alcohol problems, such as domestic violence and health, are positively correlated.

Because of the responsiveness of alcohol consumption to price change, taxation can be an important policy to reduce alcohol consumption. Moreover, Government should use other policies especially campaign that targeted on drinkers who are male, divorce, living in urban areas and smokers because they have high probability to be a drinker. These policies can reduce social and economic loss from alcohol consumption.

Field of Study :Economics..... Student's Signature :*Supachatra Prapansin*.....
 Academic year :2006..... Advisor's Signature :*[Signature]*.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยความช่วยเหลือของบุคคลที่มีพระคุณต่อผู้เขียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.อิศรา ศานติศาสน์ ที่ได้ให้ความเอาใจใส่ สละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาและให้ข้อคิดเห็นที่มีประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รองศาสตราจารย์ ดร.นวลน้อย ตรีรัตน์ ที่ให้เกียรติเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ช่วยให้ผู้เขียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุราได้กว้างมากขึ้น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชศ เจษฎาฉัตร ที่สละเวลาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแบบจำลอง ตลอดจนช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และนพ.บัณฑิต ศรีไพศาล ที่ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัย อีกทั้งยังได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก ผู้เขียนใคร่ขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่าน

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ มารดา และญาติพี่น้อง ที่สนับสนุนผู้เขียนในด้านการเรียนมาโดยตลอด อีกทั้งยังคอยให้กำลังใจ และให้คำปรึกษาต่าง ๆ แก่ผู้เขียนจนทำให้ผู้เขียนสามารถเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จ ขอขอบคุณบิดาผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งมีพระคุณและเป็นที่เคารพรักรยิ่งของผู้เขียน ทำให้ผู้เขียนมีกำลังใจไม่ท้อแท้ต่อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ นอกจากนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะเศรษฐศาสตร์ทุก ๆ ท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด ตลอดจนขอขอบคุณเพื่อน ๆ น้อง ๆ ที่คอยให้กำลังใจ และช่วยเหลือผู้เขียนเสมอมา สุดท้ายนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	5
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	5
1.4 นิยามคำศัพท์เฉพาะ.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 อุตสาหกรรมสุรา และนโยบายสุราของประเทศไทย.....	7
2.1 ประวัติความเป็นมาของอุตสาหกรรมสุราในประเทศไทย.....	7
2.2 โครงสร้างตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย.....	11
2.2.1 โครงสร้างตลาดสุรา.....	11
2.2.2 โครงสร้างตลาดเบียร์.....	14
2.3 นโยบายสุราของประเทศไทย(อดีต – ปัจจุบัน).....	16
2.3.1 มาตรการด้านภาษี.....	16
2.3.2 มาตรการในการส่งเสริมการค้าเงินธุรกิจสุรา.....	19
2.3.3 มาตรการควบคุมการเข้าถึงและหาซื้อ.....	20
2.3.4 มาตรการจำกัดการบริโภค.....	20
2.3.5 มาตรการลดอุบัติเหตุ.....	21
2.3.6 มาตรการรณรงค์.....	21
2.3.7 มาตรการการควบคุมการโฆษณา.....	22

2.3.8 การพัฒนาองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมปัญหาสุรา.....	23
บทที่ 3 วรรณกรรมปริทัศน์.....	26
3.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.....	26
3.1.1 การตอบสนองต่อราคา.....	26
3.1.2 ความสามารถในการทดแทนของสุรา.....	29
3.1.3 การตอบสนองต่อรายได้.....	30
3.1.4 การโฆษณา/การรณรงค์.....	32
3.1.5 ปัจจัยอื่น ๆ	33
3.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุรา.....	33
3.1.7 การศึกษาเกี่ยวกับความถี่ในการดื่มสุรา.....	34
3.2 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจของการดื่มสุรา.....	35
3.3 นโยบายและมาตรการในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.....	38
บทที่ 4 วิธีการศึกษา.....	41
4.1 แหล่งที่มาของข้อมูล.....	41
4.2 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา.....	42
4.2.1 Binary Response Model.....	42
4.2.2 Ordered Logit Model.....	46
4.3 ตัวแปรและสมมติฐานเบื้องต้นที่ใช้ในงานวิจัย.....	48
บทที่ 5 ผลการศึกษา.....	50
5.1 ลักษณะทั่วไปของตัวอย่าง.....	50
5.2 การวิเคราะห์แบบจำลองความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราของคนไทย.....	59
5.3 การวัดความเหมาะสมของแบบจำลองความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราของ คนไทย.....	66
5.4 การวิเคราะห์แบบจำลองความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราของคนไทย.....	68
5.5 การวัดความเหมาะสมของแบบจำลองความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราของคนไทย.....	74
5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่ม สุรา.....	74

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	76
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	76
6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	79
6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	81
รายการอ้างอิง.....	83
ภาคผนวก.....	86
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	92

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1.1	สถิติอุบัติเหตุทางจราจรช่วงเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549.....	3
ตารางที่ 1.2	สถิติคดีอุบัติเหตุจราจรทางบกที่เกิดจากการเมาสุราดังแต่ปีพ.ศ. 2545-2548.....	3
ตารางที่ 2.1	รายชื่อผู้ประกอบการสุราในประเทศไทยก่อนการเปิดเสรีตลาดสุรา.....	8
ตารางที่ 2.2	สัดส่วนการถือหุ้นในกลุ่มผู้ผลิตสุราก่อนการเปิดเสรีตลาดสุรา.....	9
ตารางที่ 2.3	รายชื่อผู้ผลิตสุราที่เป็นโรงงานขนาดใหญ่ในปีพ.ศ. 2548.....	10
ตารางที่ 2.4	ส่วนแบ่งการตลาดของสุราประเภทต่าง ๆ.....	12
ตารางที่ 2.5	ส่วนแบ่งการตลาดของเบียร์ประเภทต่าง ๆ	15
ตารางที่ 2.6	อัตราภาษีสุรา.....	18
ตารางที่ 3.1	ค่าความยืดหยุ่นต่อราคา.....	27
ตารางที่ 3.2	ค่าความยืดหยุ่นต่อสุราชนิดอื่น.....	29
ตารางที่ 3.3	ค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้.....	31
ตารางที่ 3.4	สรุปมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจของการดื่มสุรจากงานวิจัยในอดีต.....	37
ตารางที่ 5.1	พฤติกรรมการดื่มสุร่าำแนกตามเพศ.....	50
ตารางที่ 5.2	พฤติกรรมการดื่มสุร่าำแนกตามอายุ.....	51
ตารางที่ 5.3	พฤติกรรมการดื่มสุร่าำแนกตามเขตการปกครอง.....	52
ตารางที่ 5.4	พฤติกรรมการดื่มสุร่าำแนกตามภูมิภาค.....	52
ตารางที่ 5.5	พฤติกรรมการดื่มสุร่าำแนกตามระดับการศึกษา.....	53
ตารางที่ 5.6	พฤติกรรมการดื่มสุร่าำแนกตามอาชีพ.....	54
ตารางที่ 5.7	พฤติกรรมการดื่มสุร่าำแนกตามระดับรายได้.....	54
ตารางที่ 5.8	พฤติกรรมการดื่มสุร่าำแนกตามสถานภาพสมรส.....	55
ตารางที่ 5.9	พฤติกรรมการดื่มสุราและการสูบบุหรี่.....	56
ตารางที่ 5.10	สาเหตุที่เริ่มดื่มสุรา.....	56
ตารางที่ 5.11	อายุที่เริ่มดื่มสุรา.....	57
ตารางที่ 5.12	ค่าใช้จ่ายในการซื้อสุร่าำดื่มเฉลี่ยต่อเดือน.....	58

ตารางที่ 5.13 ประเภทสุราที่ดื่ม.....	59
ตารางที่ 5.14 ตัวแปร และคำจำกัดความที่ใช้ในแบบจำลอง.....	60
ตารางที่ 5.15 คำสัมประสิทธิ์และค่าทางสถิติที่ได้จากแบบจำลองความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ ดื่มสุรา.....	62
ตารางที่ 5.16 ความยืดหยุ่นของความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา.....	63
ตารางที่ 5.17 การเปรียบเทียบผลการพยากรณ์พฤติกรรมการดื่มสุราที่ได้จากแบบจำลองกับ ผลจริง.....	67
ตารางที่ 5.18 คำสัมประสิทธิ์และค่าทางสถิติที่ได้จากแบบจำลองความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรา..	69
ตารางที่ 5.19 ความยืดหยุ่นของความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา.....	70
ตารางที่ 5.20 สหสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการ ดื่มสุรา.....	75
ตารางที่ 6.1 ปัจจัยที่กำหนดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราของคนไทย.....	77
ตารางที่ 6.2 ปัจจัยที่กำหนดความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราของคนไทย.....	79

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1.1 ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2504-2544	1
แผนภาพที่ 2.1 มูลค่าการนำเข้าสุราของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2538-2548	13

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

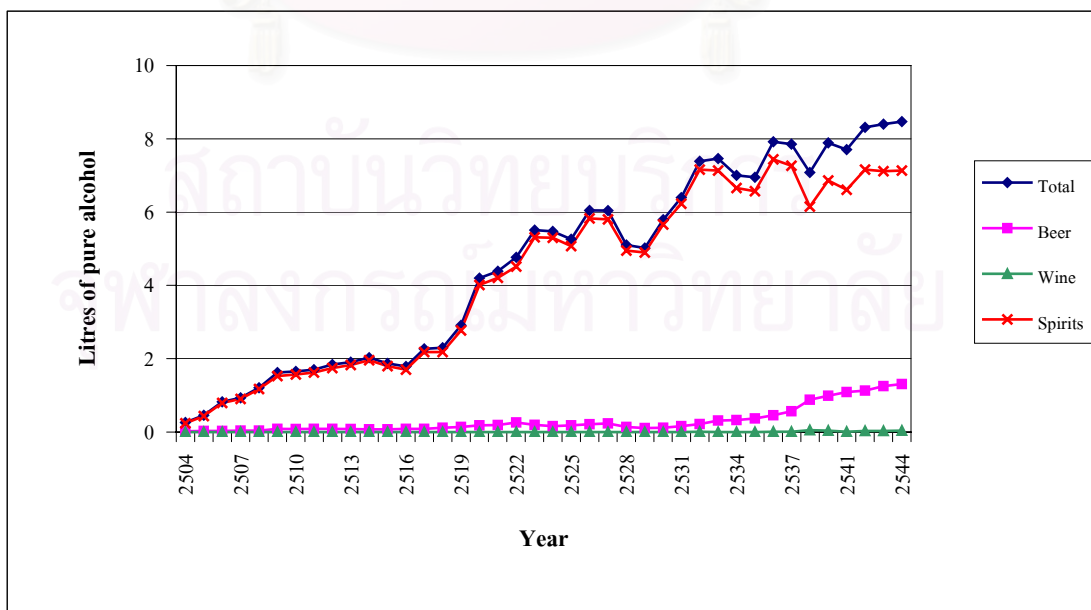
บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สุราจัดเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยที่คนไทยจำนวนหนึ่งนิยมบริโภค และมีปริมาณการบริโภคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลจากการสำรวจของ WHO พบว่า ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะการบริโภคเหล้าที่มีอัตราการบริโภคสูงมากกว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดอื่น ๆ ซึ่งจากการปรับฐานข้อมูลของ WHO ล่าสุด พบว่า ในปี พ.ศ. 2544 คนไทยบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รวมทุกประเภทเฉลี่ยต่อหัว 8.47 ลิตร/คน/ปี สูงเป็นอันดับ 40 ของโลก และหากพิจารณาแยกตามประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้ว พบว่า คนไทยบริโภคเหล้า (Spirits) สูงเป็นอันดับ 5 ของโลก โดยมีปริมาณการบริโภคเท่ากับ 7.13 ลิตร/คน/ปี ขณะที่การบริโภคเบียร์ของคนไทย สูงเป็นอันดับ 85 ของโลก โดยมีปริมาณการบริโภคเท่ากับ 1.31 ลิตร/คน/ปี และบริโภคไวน์ 0.04 ลิตร/คน/ปี สูงเป็นอันดับ 124 ของโลก ดังแสดงในรูปด้านล่าง

แผนภาพที่ 1.1 ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2504 – 2544

ที่มา: World Health Organization (WHO)

กลุ่มผู้บริโภครูราในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งมีฐานะค่อนข้างยากจน (รายได้เฉลี่ยไม่เกิน 2,500 บาทต่อเดือน) และมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรที่ดื่มสุราจะดื่มสุราอย่างสม่ำเสมออย่างน้อย 1-2 ครั้งต่อเดือน ซึ่งประเภทสุราที่นิยมดื่มมากที่สุด คือ เบียร์ เหล้าขาว เชียงฮุน นอกจากนี้อายุเฉลี่ยของประชากรที่เริ่มดื่มสุราครั้งแรกในชายและหญิงอยู่ที่ 19.4 ปี และ 25.4 ปี ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2547: 17-20) อีกทั้งมีแนวโน้มว่าการดื่มสุราของกลุ่มเยาวชนจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่นหญิง อายุ 15-19 ปี มีอัตราการบริโภคเพิ่มสูงขึ้นเกือบ 6 เท่าในช่วงระยะเวลา 7 ปี (พ.ศ. 2539-2546) คือ จากร้อยละ 1.0 เป็นร้อยละ 5.6 (ยงยุทธ ขจรธรรม, พิมพา ขจรธรรม และบัณฑิต ศรีไพศาล, 2547: 4)

นโยบายของรัฐบาล เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนกระตุ้นให้การบริโภคสุราของคนไทยเพิ่มขึ้น เนื่องจากรัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการเปิดเสรีตลาดสุราในปี พ.ศ. 2543 ส่งผลให้สุรามีราคาถูกลง ผู้ผลิตมีการแข่งขันทางการตลาดอย่างรุนแรง และมีสุราจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายมากขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน โดยอนุญาตให้มีการผลิตสุราพื้นบ้านประเภทสุราแช่และสุรากลั่นชุมชนอย่างเสรี และมีการเสียภาษีในอัตราต่ำ ส่งผลให้มีการผลิตสุราพื้นบ้านจำนวนมาก ซึ่งหากมองในแง่ของการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของชุมชนแล้ว ย่อมเป็นเรื่องดีที่ทำให้คนในชุมชนมีรายได้ แต่ในด้านสุขภาพแล้ว ย่อมเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนบริโภคสุรามากขึ้น เป็นการบั่นทอนสุขภาพและเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่าง ๆ ตามมาได้

ปัญหาสำคัญของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือปัญหาด้านสุขภาพ โดยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ มากกว่า 60 ชนิด เช่น มะเร็งตับ โรคหัวใจและหลอดเลือด ความดันโลหิตสูง เป็นต้น และเป็นปัจจัยเสี่ยงสุขภาพอันดับ 3 ของคนไทย รองจากเพศสัมพันธ์ไม่ปลอดภัย และการบริโภคยาสูบ นอกจากนี้ จากสถิติการตายของคนไทยในปี พ.ศ. 2545 มีสาเหตุจากโรค มะเร็งเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งมะเร็งที่พบบ่อยมากที่สุด คือ มะเร็งตับและท่อน้ำดี รองลงมาคือมะเร็งปอดและหลอดลม (สถิติสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข, 2545) อันมีสาเหตุหลักมาจากการดื่มสุราและสูบบุหรี่ของคนไทยนั่นเอง

นอกจากผลเสียด้านสุขภาพของผู้ดื่มแล้ว การบริโภคสุราของคนไทยในปริมาณมาก ยังส่งผลกระทบต่อสังคมและผู้คนรอบข้างด้วย ไม่ว่าจะเป็นการถูกทำร้ายทางร่างกายหรือจิตใจจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาการทะเลาะวิวาท การล่องละเมิดทางเพศ การก่ออาชญากรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการเกิดอุบัติเหตุทางจราจร ซึ่งในแต่ละปีมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 1.1 สถิติอุบัติเหตุทางจราจรช่วงเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ระหว่างปี พ.ศ. 2547 - 2549

เทศกาล	ปี พ.ศ.	บาดเจ็บ (คน)	เสียชีวิต (คน)	เมาสุรา (%)	ประเภทพาหนะ จักรยานยนต์ (%)
ปีใหม่	2547	26,100	628	35.34	75.89
	2548	8,547	469	30.85	82.41
	2549	4,772	434	37.00	86.29
สงกรานต์	2547	36,642	654	32.57	66.49
	2548	16,395	522	24.78	85.33
	2549	5,985	476	35.44	84.72

ที่มา : ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน (www.roadsafety.disaster.go.th)

จากตารางจะเห็นว่า ช่วงเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ของแต่ละปี จะมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจำนวนมาก ซึ่งมีสาเหตุจากการดื่มสุราถึงกว่าร้อยละ 30 และรถจักรยานยนต์เป็นพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด อีกทั้งยังมีแนวโน้มว่าอัตราการเกิดอุบัติเหตุจากการเมาสุราจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังในช่วงเทศกาลสงกรานต์ปีพ.ศ. 2549 มีอัตราสูงถึงร้อยละ 35.44 เพิ่มสูงจากปี พ.ศ. 2547 ที่อยู่ที่ร้อยละ 32.57

ตารางที่ 1.2 สถิติอุบัติเหตุจราจรทางบกที่เกิดจากการเมาสุราตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2548

ภาค	ปี พ.ศ. 2545		ปี พ.ศ. 2546		ปี พ.ศ. 2547		ปี พ.ศ. 2548	
	จำนวนคดี อุบัติเหตุ	อัตราต่อ แสนคน	จำนวนคดี อุบัติเหตุ	อัตราต่อ แสนคน	จำนวนคดี อุบัติเหตุ	อัตราต่อ แสนคน	จำนวนคดี อุบัติเหตุ	อัตราต่อ แสนคน
	กรุงเทพ	1,535	19.39	3,480	43.14	5,967	72.61	4,760
ภาคกลาง	282	1.96	291	2.00	775	5.26	1,644	11.04
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	415	1.95	642	2.99	1,283	5.94	602	2.77
ภาคเหนือ	459	4.07	545	4.83	967	8.57	766	6.79
ภาคใต้	132	1.55	190	2.21	287	3.31	290	3.31

ที่มา : 1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ¹ (www.police.go.th/traff_main.htm)

2) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (www.nso.go.th)

¹ จำนวนคดีอุบัติเหตุจราจรของกรุงเทพมหานคร มาจากข้อมูลชุมชน และบขก., ภาคกลาง มาจากข้อมูลของตำรวจภูธรภาค 1,2 และ 7, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาจากข้อมูลของตำรวจภูธรภาค 3 และ 4, ภาคเหนือ มาจากข้อมูลของตำรวจภูธรภาค 5 และ 6, ภาคใต้มาจากข้อมูลของตำรวจภูธรภาค 8 และ 9

เมื่อมองในภาพรวมของการเกิดอุบัติเหตุจากรถทางบกทั้งปี จากข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า คดีอุบัติเหตุที่เกิดจากการเมาสุรามิแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เขตกรุงเทพมหานคร มีจำนวนคดีอุบัติเหตุจากการเมาสุรามากที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2548 มีถึง 4,760 คดี หากคิดเทียบต่อประชากร 100,000 คน แล้ว เท่ากับ 56.84 ซึ่งถือว่ามีความสูงกว่าภาคอื่น ๆ อย่างมาก ส่วนภาคที่มีอุบัติเหตุจากการเมาสุรต่ำสุด คือ ภาคใต้ โดยในปี พ.ศ. 2548 มีเพียง 290 คดี และหากคิดเทียบต่อประชากร 100,000 คน แล้ว มีค่าประมาณ 3.31 ทั้งนี้สาเหตุที่ภาคใต้มีการดื่มสุร่าค่อนข้างต่ำ ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากอิทธิพลทางศาสนาอิสลามที่มีข้อห้ามเรื่องการดื่มสุร่า จึงส่งผลให้มีคดีอุบัติเหตุจากการเมาสุร่าค่อนข้างต่ำ

จากสถิติการเกิดอุบัติเหตุในแต่ละปีนี้เอง ทำให้มีการศึกษาเพื่อประมาณค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการเกิดอุบัติเหตุจากรถทางบก โดยผลการศึกษาล่าสุด (วรเวศม์ สุวรรณระดา และคณะ, 2548: 60-84) พบว่า มีมูลค่าความสูญเสียสูงถึง 85,856 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 1.52 ของ GDP และหากรวม Human Cost ซึ่งเป็นความสูญเสียอันเกิดจากความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานของผู้ประสบภัยและคนรอบข้างด้วยแล้ว จะมีมูลค่าสูงถึง 106,994 ล้านบาท เมื่อคิดเป็นความสูญเสียเฉลี่ยต่อรายแล้ว พบว่า ความสูญเสียเชิงเศรษฐกิจต่อผู้เสียชีวิตหนึ่งราย อยู่ที่ประมาณ 3.5 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม มูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจดังกล่าว เป็นเพียงความเสียหายที่เกิดจากอุบัติเหตุเท่านั้น ยังไม่นับรวมถึง การสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคที่เกิดจากการดื่มสุร่ารายจ่ายของรัฐบาลในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และความรุนแรงต่าง ๆ ตลอดจนความสูญเสียอื่น ๆ ที่ไม่อาจวัดเป็นตัวเงินได้อีกเป็นจำนวนมาก

จากปัญหาการบริโภคสุร่าดังกล่าว ทำให้ในระยะหลังรัฐบาลเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับนโยบายในการลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาถึงพฤติกรรมของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย เพื่อให้รัฐสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในวางแผนนโยบายได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อปริมาณการบริโภคโดยรวม แต่ยังไม่มีการลงลึกถึงความถี่ในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภค เช่น ผู้ที่ดื่มเป็นประจำ และผู้ที่ดื่มนาน ๆ ครั้ง การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มความถี่ในการบริโภคสุร่าของคนไทย เช่น จากผู้ที่ดื่มนาน ๆ ครั้งกลายเป็นผู้ที่ดื่มเป็นประจำ โดยผลการศึกษาจากการวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางมาตรการในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางประชากรและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความถี่ในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราปี พ.ศ. 2547 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติมาวิเคราะห์

1.4 นิยามคำศัพท์เฉพาะ

สุรา หมายถึงรวมถึงวัตถุทั้งหลาย หรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา หรือซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำ หรือของเหลวอย่างอื่นแล้วสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา (พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493)

สุราแช่ หมายถึง สุราที่ไม่ได้กลั่น และให้หมายความรวมถึงสุราแช่ที่ได้ผสมกับสุรากลับแล้วแต่ยังมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกินกว่า 15 ดีกรีด้วย (พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493)

สุรากลับ หมายถึง สุราที่ได้กลั่นแล้ว และให้หมายความรวมถึงสุรากลับที่ได้ผสมกับสุราแช่แล้วแต่มีแรงแอลกอฮอล์เกินกว่า 15 ดีกรีด้วย (พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493) แบ่งออกเป็น

ชนิดสุราขาว คือ สุรากลับที่ปราศจากเครื่องย้อม หรือสิ่งผสมปรุงแต่ง มีแรงแอลกอฮอล์ที่ต่ำกว่า 80 ดีกรี

ชนิดสุราสามทับ คือ สุรากลับที่มีแรงแอลกอฮอล์ตั้งแต่ 80 ดีกรีขึ้นไป

ชนิดสุราผสม คือ สุรากลับที่ใช้สุราขาว หรือสุราสามทับมาปรุงแต่ง มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี

ชนิดสุราปรุงพิเศษ คือ สุรากลับที่ใช้สุราสามทับมาปรุงแต่ง มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี

ชนิดสุราพิเศษ คือ สุราที่กลั่นที่ทำขึ้นโดยใช้กรรมวิธีพิเศษ มีแรงแอลกอฮอล์
ต่ำกว่า 80 ดีกรี แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

- ก) ประเภทวิสกี้ บรั่นดี รัม ยิน หรือสุราแบบต่างประเทศอย่างอื่น
 - ข) ประเภทเกาเหลียง เชียงซุน บุนกุ่มโล้ว หรือสุราแบบจีนอย่างอื่น
- (กฎกระทรวง ฉบับที่ 46 (พ.ศ. 2513) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจดื่ม และความถี่ในการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย ซึ่งให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการป้องกัน และลดความสูญเสียที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ดียิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

อุตสาหกรรมสุรา และนโยบายสุราของประเทศไทย

2.1 ประวัติความเป็นมาของอุตสาหกรรมสุราในประเทศไทย

อุตสาหกรรมสุราของไทยเริ่มในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีโรงงานสุราแห่งแรกคือ โรงงานสุราบางยี่ขัน ซึ่งเป็นของคนจีนผูกขาดการต้มกลั่นสุรา โดยผลิตทั้งสุราขาว 28 ดีกรี และสุราผสม ต่อมาได้ตกเป็นของ กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลังในปี พ.ศ. 2457 และได้โอนเป็นกรรมสิทธิ์ของกระทรวงอุตสาหกรรมในปี พ.ศ. 2488 ต่อมาในช่วงปีพ.ศ. 2491 - 2498 กระทรวงอุตสาหกรรมได้อนุญาตให้เอกชนทำการต้มกลั่นและขายส่ง โดยใช้วิธีเปิดประมูลเงินค่าธรรมเนียมพิเศษ แต่เนื่องจากการบริหารงานสุราในความรับผิดชอบของกระทรวงอุตสาหกรรมไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ทำให้มีรายได้จากภาษีสุร่าต่ำกว่าที่ประมาณการ จนในปี พ.ศ. 2502 รัฐบาลจึงได้โอนกิจการการผลิต และจำหน่ายสุร่ากลับไปให้กรมสรรพสามิตดูแลตามเดิม เว้นแต่โรงงานสุราบางยี่ขันเท่านั้น ที่ยังอยู่ในการดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งเอกชนรายแรกที่ได้รับสัมปทานโรงงานสุราบางยี่ขัน คือ บริษัทสุรามหาคุณ เป็นการร่วมทุนระหว่างตระกูลมหาคุณ ตระกูลเหล่าจินดา ตระกูลลำซำ และตระกูลเตชะไพบูลย์ โดยได้รับสัมปทานในการดำเนินการเป็นระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 - 2512 โดยให้ทำการต้มกลั่นสุราขาว-ผสม จำหน่ายในเขตพระนคร ธนบุรี สมุทรปราการ นนทบุรี และปทุมธานี และทำการผลิตสุราปรุงพิเศษ เช่น แม่โจง กวางทอง ขายได้ทั่วราชอาณาจักร

ต่อมาบริษัทสุรามหาคุณ ได้ต่ออายุสัญญาสัมปทานออกไปอีก 10 ปี จนถึงปีพ.ศ. 2522 และในช่วงสัมปทานครั้งนี้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารในบริษัทสุรามหาคุณค่อนข้างมาก คือตระกูลมหาคุณ และตระกูลลำซำได้วางมือจากธุรกิจสุรา ขณะเดียวกันได้มีหน้าใหม่เข้ามา คือ นายเจริญ สิริวัฒนภักดี

เมื่อสัมปทานโรงงานสุราบางยี่ขันหมดลง ผู้ได้รับสัมปทานใหม่คือ บริษัทสุรามหาราษฎร์ของนายสุเมธ เตชะไพบูลย์ ซึ่งเป็นบริษัทใหม่ที่แยกตัวออกมาจากบริษัทสุรามหาคุณ เนื่องจากขัดแย้งทางผลประโยชน์ ส่วนกลุ่มที่กุมอำนาจอยู่ในบริษัทสุรามหาคุณ คือ นายเถลิง เหล่าจินดา และนายเจริญ สิริวัฒนภักดี ก็ได้ตั้งบริษัทใหม่ขึ้น ในชื่อ บริษัทสุราทิพย์ และได้ชนะการประมูลโรงงานสุราของกรมสรรพสามิตในปี พ.ศ. 2525 และตั้งโรงงานผลิตสุร่าขึ้น 12 แห่ง เพื่อผลิตสุร่าตระกูลหงษ์ ในช่วงเวลานี้เองเกิดการแข่งขันทางการตลาดอย่างรุนแรงระหว่างทั้ง 2 บริษัท ต่อมา

ระบบเศรษฐกิจเกิดการหดตัวในช่วงปีพ.ศ. 2527- 2528 ส่งผลให้บริษัทสุราทั้ง 2 บริษัทประสบกับภาวะขาดทุนอย่างมาก จนในปีพ.ศ. 2529 บริษัทสุราทั้ง 2 บริษัท ได้ตกลงยุติสงครามสุราระหว่างกัน และรวมตัวให้เป็นบริษัทเดียวเพื่อแก้ปัญหาทางการเงิน และรัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนสัญญาให้สามารถผลิตและจำหน่ายสุราได้ทั่วประเทศ ผลของการรวมตัวดังกล่าวทำให้เกิดการผูกขาดสัมปทานโรงงานสุราของรัฐแต่เพียงผู้เดียวภายใต้เครือสุรามหาราชวร

ตาราง 2.1 รายชื่อผู้ประกอบการสุราในประเทศไทย ก่อนการเปิดเสรีตลาดสุรา

ชื่อบริษัทผลิตสุรา	กลุ่มผู้ประกอบการ	สินค้า	จำนวนโรงงาน แห่ง	กำลังการผลิต ปี 2542 (ล้านลิตร/ปี)	มูลค่าตลาด ปี 2542 ^a
1. ผู้เช่าสัมปทานโรงงานสุราของรัฐ					
บ.สุรามหาราชวร(โรงงานสุราบางยี่ ขัน ¹ และ2)(ภายใต้สัมปทาน สุรามหาราชวร)	กลุ่มแสงโสม (ผู้ถือหุ้น ใหญ่ 72.78 % คือนาย เจริญ สิริวัฒนภักดี)	สุราพิเศษ 40 ดีกรี เช่น แม่โจง แสงทิพย์ หงส์ทอง	1	274.8	30.07%
บ.สุราทิพย์ ศรีอรุณ, บ.สุราทิพย์ศรี บุรินทร์,บ.สุราทิพย์มหาสิน ฯลฯ รวม 11 แห่ง(สัมปทานสุราทิพย์)		สุราขาว 28,30,35 และ40 ดีกรี สุราผสมพิเศษทุกชนิด เช่น หงส์ ทิพย์ หงษ์ชัย หงษ์รุ่งและหงษ์เพชร	11	429	46.95%
2.ผู้ประกอบการ โรงงานสุราพิเศษของเอกชน					
บ.แสงโสม จำกัด	กลุ่มเจริญ สิริวัฒนภักดี	สุราแสงโสม	2	112.92	12.36%
บ.สุรากระทิงแดง (1998) จำกัด		รัม บรันดี สุราเกาหลี ฯลฯ	1	3.71	0.41%
บ.สุราพิเศษทิพราช จำกัด		สุราพิเศษ ทุกประเภทและสุราแช่	1	18.32	2.00%
บ.สุราพิเศษภัทรลานนา		สุราพิเศษ ทุกประเภทและสุราแช่	1	0.06	0.01%
บ.สุราพิเศษสัมพันธ์ จำกัด	กลุ่มไชยวรรณ	สุราพิเศษ ทุกประเภทและสุราแช่	1	0.62	0.07%
บ.ยูไนเต็ด ไวน์เนอร์ แอนด์ ดิสทิล เลอร์ จำกัด	กลุ่มชีวะศิริ	วิสกี วิโอ,แบล็คแคท สุราจีนไม่แดง	1	27.96	3.06%
บ.ประมวผล จำกัด	กลุ่มบุญศรีสวัสดิ์	สุราพิเศษ 28 ดีกรี เช่น วิสกี สิงห์ราช, สิงห์เจ้าพระยา	1	9.16	1.00%
บ.สุราพิเศษสหพันธ์ จำกัด	กลุ่มตันติวิวัฒน์พันธ์	สุราเกาหลีและสุราพิเศษทุก ประเภท	1	4.2	0.46%
บ.สุราพิเศษสุวรรณภูมิ จำกัด	กลุ่มโชคชัยณรงค์	บรันดีรีเจนซี่	1	17.82	1.95%
สุรานำเข้า		วิสกี	-	-	1.66 %
รวมส่วนแบ่งตลาดสุรา					100 %

หมายเหตุ: ^a มูลค่าการตลาดคำนวณจากกำลังการผลิต

^b โรงงานบางยี่ขัน 1 ไม่ได้ใช้ในการผลิตแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นเพียงสถานที่เก็บสุราและขวดเท่านั้น

ที่มา : เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และคณะ. 2545.รายงานการสำรวจพฤติกรรมทางการตลาดเพื่อสนับสนุนระบบการแข่งขันตามโครงสร้างส่งเสริมระบบการแข่งขันทางการค้าที่เกื้อหนุนต่อการส่งออก. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

ก่อนปีพ.ศ. 2543 กลุ่มผู้ประกอบการสุรา มีเพียง 6 กลุ่ม โดยกลุ่มบริษัทแสงโสม เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ที่สุด ซึ่งเป็นบริษัทกลุ่มเดียวที่ได้รับสัมปทานโรงงานสุราของรัฐ โดยมีนาย เจริญ สิริวัฒนภักดี เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่(ประมาณ 73 %) นอกจากนี้ กลุ่มแสงโสม ยังถือหุ้นในบริษัท ที่ประกอบกิจการในโรงงานสุราพิเศษของเอกชนอีก 4 แห่ง คือ บริษัทแสงโสม บริษัทสุรากระทิง แดง (1998) บริษัทสุราพิเศษทิพราช และบริษัทสุราพิเศษภัทรลานนา โดยถือหุ้น 25% ในทุก บริษัท ทำให้มีส่วนแบ่งตลาดสุราถึงกว่า 90% ดังแสดงในตาราง 2.1 อีกทั้ง กลุ่มนายเจริญ สิริ วัฒนภักดี ยังได้สร้างพันธมิตรกับกลุ่มผู้ผลิตสุรารายย่อยอื่น ๆ เช่น กลุ่มตันติวิวัฒนพันธ์ กลุ่ม ไชยวรรณ กลุ่มชีวะศิริ โดยผ่านการเข้ามาถือหุ้นร่วมในกลุ่มแสงโสม ถึง 10% 5% และ 0.44% ตามลำดับ และยังมีการถือหุ้นไขว้กันในบางกลุ่มธุรกิจด้วย (เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และคณะ, 2545 : 9-6) ส่งผลให้กลุ่มแสงโสมมีอำนาจผูกขาดในตลาดสุราอย่างมาก ดังแสดงในตาราง 2.2

ตาราง 2.2 สัดส่วนการถือหุ้นในกลุ่มผู้ผลิตสุราก่อนการเปิดเสรีตลาดสุรา

กลุ่มบริษัทผลิตสุรา	ผู้ถือหุ้น	สัดส่วนถือหุ้น (%)	ส่วนแบ่งใน มูลค่าตลาด(%)	สัดส่วนถือหุ้นใน ตลาดสุรา
กลุ่มแสงโสม (บ.สุรามหาราชภัฏ และ กลุ่มบ.สุราทิพย์)	เจริญ สิริวัฒนภักดี	72.78	77.02	56.055
	กลุ่มตันติวิวัฒนพันธ์	10.00		7.702
	กลุ่มไชยวรรณ	5.00		3.851
	กลุ่มชีวะศิริ	0.44		0.339
บ.แสงโสม จำกัด	กลุ่มแสงโสม	25.00	12.36	3.090
บ.สุรากระทิงแดง (1998) จำกัด		25.00	0.41	0.103
บ.สุราพิเศษทิพราช จำกัด		25.00	2.00	0.500
บ.สุราพิเศษภัทรลานนา		25.00	0.01	0.003
กลุ่มแสงโสมถือหุ้นในตลาดสุรารวม				71.643
บ.อื่น ๆ			8.20	28.367
รวม			100.00	100.00

ที่มา: คำนวณจากตารางที่ 2.1

หลังการเปิดเสรีธุรกิจสุรา นายเจริญ สิริวัฒนภักดีได้ปรับโครงสร้างธุรกิจเพื่อรวมธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่ม ซึ่งดำเนินการโดยบริษัทต่าง ๆ มารวมเป็นกลุ่มบริษัทเดียวกันภายใต้บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) โดยได้ทำการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นบริษัทมหาชน เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ปัจจุบันบริษัทฯ ได้เข้าถือหุ้นในกลุ่มบริษัทที่ผลิตสุรา ถึง 15 บริษัท จากบริษัทที่ผลิตสุรารายใหญ่จำนวน 18 บริษัท ดังแสดงในตาราง 2.3

ตาราง 2.3 รายชื่อผู้ผลิตสุราที่เป็นโรงงานขนาดใหญ่ในปีพ.ศ. 2548

ชื่อโรงงานสุรา	ที่ตั้งโรงงาน	ชนิดสุราที่ผลิต
บริษัทย่อยในเครือ บ.ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)		
บ. อธิมาตร จำกัด	บุรีรัมย์	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บ. เอสเอสการสุรา จำกัด	อุบลราชธานี	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บ. แก่นขวัญ จำกัด	ขอนแก่น	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บ. เทพอรุ โนนทัย จำกัด	หนองคาย	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บ. ธนภักดี จำกัด	เชียงใหม่	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บ. สีมารธุรกิจ จำกัด	นครสวรรค์	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บ. กาญจนสิงขร จำกัด	กาญจนบุรี	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บ. มงคลสมัย จำกัด	อุดรดิตถ์	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บ. หลักชัยค้าสุรา จำกัด	ราชบุรี	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บ. นทีชัย จำกัด	สุราษฎร์ธานี	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บ. สุราบางยี่ขัน จำกัด	ปทุมธานี	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บ. ยูไนเต็ดไวน์เนอร์ แอนด์ ดิสทิลเลอร์ จำกัด	นครปฐม	สุราพิเศษ (วิสกี) สุราแช่ (ไวน์)
บ. สุรากระทิงแดง (1998) จำกัด	สมุทรสาคร	สุราแช่ประเภทสุราแช่พื้นเมือง
บ. เฟื่องฟูอนันต์ จำกัด	ปราจีนบุรี	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บ. แสงโสม จำกัด (นครปฐม)	นครปฐม	สุราพิเศษ
บ. แสงโสม จำกัด (กาญจนบุรี)	กาญจนบุรี	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บริษัทผู้ผลิตสุรารายอื่น ๆ		
บ. ประมวลผล จำกัด	นครปฐม	สุราพิเศษ สุราผสม
บ. ซี.เอ็น.ที. ไวน์แอนด์ลิเคอร์ จำกัด	กาญจนบุรี	สุรขาว-ผสม 28 30 35 40 ดีกรี
บ. โรงงานสุราพิเศษสุวรรณภูมิ จำกัด	นครปฐม	สุราพิเศษ (เบิร์นคิริเจนซี่)

ที่มา: 1) กรมสรรพสามิต

2) กรมโรงงานอุตสาหกรรม

จะเห็นได้ว่า แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายเปิดเสรีอุตสาหกรรมสุรา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการเข้าสู่ตลาดของผู้ผลิตรายใหม่ยังคงค่อนข้างยาก เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ต้องใช้เงินลงทุนสูง ประกอบกับรัฐได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตโดยมีเงื่อนไขในการจัดตั้งโรงงานสุราที่ได้ค่อนข้างยาก กล่าวคือ กำหนดให้โรงงานสุรากลั่นประเภทวิสกี้ และ บรั่นดี ต้องมีกำลังการผลิตแอลกอฮอล์ 28 คิกรี ขึ้นต่อวันละ 30,000 ลิตร โดยมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 200 ไร่ หากกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นจะต้องเพิ่มพื้นที่ให้ได้สัดส่วนเช่นกัน นอกจากนี้จะต้องใช้วัตถุดิบในประเทศไม่น้อยกว่า 50 % และต้องอยู่ห่างจากแหล่งน้ำชลประทานมากกว่า 2 กิโลเมตร อีกทั้งกลุ่มผู้ผลิตรายเก่ามีความได้เปรียบในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าคู่แข่ง และการมีเครือข่ายการจัดจำหน่ายที่ครอบคลุมกว่า 400,000 แห่งทั่วประเทศ ส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายธุรกิจสุราของกลุ่มนายเจริญ สิริวัฒนภักดี สามารถครองส่วนแบ่งตลาดสุราได้มากที่สุด โดยในปีพ.ศ. 2547 มีส่วนแบ่งตลาดสุราถึง 74.5% (ดูในตาราง 2.4)

2.2 โครงสร้างตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย

2.2.1 โครงสร้างตลาดสุรา

ตลาดสุราในประเทศไทย(ไม่รวมเบียร์) แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) สุราขาว และสุราผสมไพร์จิน ซึ่งเป็นสุราที่คนไทยนิยมดื่มมากที่สุด และเป็นสุราที่มีราคาต่ำที่สุด โดยในปีพ.ศ. 2547 มีส่วนแบ่งการตลาดประมาณ 69.4 % ของตลาดสุราในประเทศไทย (ดังแสดงในตารางที่ 2.4) สุราประเภทหลักในกลุ่มนี้ได้แก่ ตรารวงข้าว ตราไผ่ทอง และตราเชียงขุน โดยราคาสุราขาวต่อขวดขนาด 625 มิลลิลิตร อยู่ระหว่าง 50 – 80 บาท และราคาสุราผสมไพร์จินต่อขวดขนาด 625 มิลลิลิตร อยู่ระหว่าง 75 – 90 บาท ขึ้นอยู่กับปริมาณแอลกอฮอล์

2) สุราดี วิสกี้แอ็ดมิกซ์ สก๊อตวิสกี้ผสม/สแตนด์คาร์ด มีส่วนแบ่งการตลาดในปี พ.ศ. 2547 ประมาณ 29.6 % ของตลาดสุราในประเทศไทย (ดังแสดงในตารางที่ 2.4) โดยสุราดีที่ผลิตในประเทศไทยได้รับความนิยม ได้แก่ แสงโสม แม่โจ้ และมังกรทอง มีราคาขายปลีกอยู่ระหว่าง 115 – 140 บาท ต่อขวดขนาด 700 มิลลิลิตร ส่วนสุราต่างประเทศที่เป็นวิสกี้แอ็ดมิกซ์ได้รับความนิยม ได้แก่ มาสเตอร์เบสัน ฮันเดรดไฟเฟอร์ มีราคาขายปลีกอยู่ระหว่าง 150 –165 บาท ส่วนสก๊อตวิสกี้ผสม/สแตนด์คาร์ดที่ได้รับความนิยม ได้แก่ จอห์นนี่ วอร์คเกอร์ เรด เลเบล และ สเปย์โรอัล มีราคาขายปลีกอยู่ระหว่าง 240 – 580 บาท

3) สุราพรีเมียมนำเข้า ได้แก่ สุราต่างประเทศทุกประเภทซึ่งรวมทั้งสุราขานำเข้า (เช่น วอดก้า เตกีล่า และยีน) และสุราสีนำเข้า โดยในปีพ.ศ. 2547 มีส่วนแบ่งการตลาด ประมาณ 1% ของตลาดสุราในประเทศ (ดังแสดงในตารางที่ 2.4) ตลาดกลุ่มนี้มีความหลากหลายมาก และเป็นตลาดของลูกค้านเฉพาะกลุ่มเท่านั้น เนื่องจากราคาสุราค่อนข้างสูง โดยตราที่ได้รับความนิยม ได้แก่ จอห์นนี่ วอล์คเกอร์ แบล็ค เลเบล ชีวาส รีกัล และ วิเอสโอพี ซึ่งมีราคาขายตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป ขึ้นอยู่กับคุณภาพของผลิตภัณฑ์

ตาราง 2.4 ส่วนแบ่งการตลาดของสุราประเภทต่าง ๆ

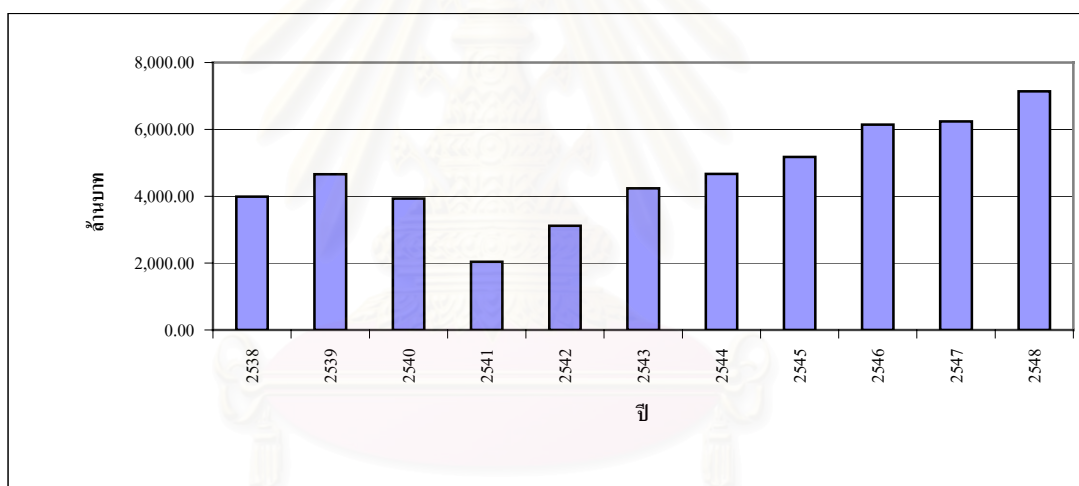
ประเภทสุรา	ตราผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ	ปีพ.ศ. 2545		ปีพ.ศ. 2546		ปีพ.ศ. 2547	
		ยอดขาย (ล้านลิตร)	ส่วนแบ่ง ตลาด (ร้อยละ)	ยอดขาย (ล้านลิตร)	ส่วนแบ่ง ตลาด (ร้อยละ)	ยอดขาย (ล้านลิตร)	ส่วนแบ่ง ตลาด (ร้อยละ)
สุราขาว							
บมจ.ไทยเบฟเวอเรจ	รวงข้าว ใฝ่ทอง สุราสมุนไพโรจีน	379.8	68.0	374.8	62.2	380.5	58.7
อื่น ๆ	สุรากลั่นชุมชน	25.2	4.5	52.7	8.7	69.5	10.7
รวม		405.0	72.5	427.5	70.9	450.0	69.4
สุราสี สุราแอ็ดมิกซ์							
บมจ.ไทยเบฟเวอเรจ	แสงโสม แม่โขง มังกรทอง คราวน์ 99	75.5	13.5	85.7	14.2	102.2	15.8
อื่น ๆ	มาสเตอร์เบลิน	51.7	9.3	59.3	9.8	61.2	9.4
รวม		127.2	22.8	144.9	24.0	163.4	25.2
สต็อกวิสกี้ผสม/ สแตนดาร์ด	อันเดรด ไฟเฟอร์ส์ จอห์นนี่ วอล์คเกอร์ เรด เลเบล สเปย์ รอยัล	19.6	3.5	23.5	3.9	28.7	4.4
สุราพรีเมียมนำเข้า	จอห์นนี่ วอล์คเกอร์ แบล็ค เลเบล ชีวาส รีกัล	6.8	1.2	7.1	1.2	6.5	1.0
รวม		558.5	100.0	603.0	100.0	648.6	100.0

ที่มา : บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน). 2548. รายงานข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และร่างหนังสือชี้ชวน [Online].

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. แหล่งที่มา: <http://www.sec.or.th>

บริษัทที่นำเข้าสุราต่างประเทศ ที่สำคัญ ได้แก่ 1. บริษัทริชมอนด์ (บางกอก) จำกัด นำเข้า ขี้ห้อม จอห์นนี่วอล์กเกอร์ แบล็คเลเบิล และเรดเลเบิล สเปย์รอตต์ 2. บริษัท ยูไนเต็ด แปซิฟิกโฮลดิ้ง จำกัด นำเข้าขี้ห้อม บลูโอเกิล และคราวน์99 3. บริษัท เพอร์นี่ออตริคาร์ด (ประเทศไทย) จำกัด นำเข้า ขี้ห้อมชีวา สรีกัล มาสเตอร์เบลนด์ 4. บริษัท ซิตีเท็กซ์ เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด นำเข้าขี้ห้อม คลับเฮ้าส์ และโกลด์คาสเซิล และ 5. บริษัท อัลลายด์ โมเมก สปีริต แอนด์ ไวน์ (ประเทศไทย) จำกัด นำเข้า ขี้ห้อม บันลันไทมส์ และเบรมาร์ เป็นต้น ซึ่งปริมาณการนำเข้าสุราของประเทศไทยนั้น มีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2548 มีมูลค่าการนำเข้าสุราทั้งสิ้นกว่า 7,000 ล้านบาท ดังแสดง ตามรูป

แผนภาพที่ 2.1 มูลค่าการนำเข้าสุราของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2538 – 2548

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2.2 โครงสร้างตลาดเบียร์

การจัดแบ่งประเภทของเบียร์ที่จำหน่ายในประเทศไทยนั้น สามารถแบ่งได้หลายแบบ แบบแรกเป็นการแบ่งตามกลุ่มลูกค้าและลักษณะผลิตภัณฑ์ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1) **เบียร์สแตนดาร์ด** เป็นเบียร์ที่มีระดับแอลกอฮอล์สูง มีรสชาติเข้มข้น เน้นกลุ่มผู้บริโภคในระดับกลางถึงระดับล่าง
- 2) **เบียร์พรีเมียม** เป็นเบียร์ที่มีระดับแอลกอฮอล์ต่ำกว่าเบียร์สแตนดาร์ด ส่วนใหญ่เป็นเบียร์ที่ผลิตในประเทศโดยใช้เทคโนโลยีของต่างประเทศ เน้นกลุ่มผู้บริโภคในระดับกลางถึงระดับสูง
- 3) **เบียร์นำเข้า** เป็นเบียร์ที่มีระดับแอลกอฮอล์ต่ำ ผลิตและนำเข้าจากต่างประเทศ เน้นผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อค่อนข้างสูง

การแบ่งประเภทเบียร์อีกแบบหนึ่งที่นิยมใช้กันทั่วไป คือ แบ่งตามระดับราคา ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

- 1) **เบียร์อีโคโนมี** เป็นเบียร์ที่ผลิตในประเทศและมีราคาต่ำ เน้นผู้บริโภคในระดับล่าง โดยมีส่วนแบ่งการตลาดในปีพ.ศ. 2547 ประมาณ 83% ของตลาดเบียร์ในประเทศ (ดังแสดงในตาราง 2.5) ผู้บริโภคในตลาดกลุ่มนี้จะมีความอ่อนไหวต่อราคาสูง เบียร์อีโคโนมีในประเทศ ได้แก่ เบียร์ตราช้าง เบียร์ตราอาชา เบียร์ตราลิโอ และ เบียร์ตราไทเบียร์ มีราคาขายปลีกระหว่าง 30 – 35 บาทต่อขวดขนาด 640 มิลลิลิตร
- 2) **เบียร์สแตนดาร์ด** ส่วนใหญ่เป็นเบียร์ที่ผลิตในประเทศ และมีราคาสูงกว่าเบียร์อีโคโนมี เน้นผู้บริโภคในระดับกลางที่อาศัยในเขตเมือง โดยมีส่วนแบ่งการตลาดในปีพ.ศ. 2547 ประมาณ 10.5 % ของตลาดเบียร์ในประเทศ (ดังแสดงในตาราง 2.5) เบียร์ในกลุ่มนี้จะมีราคาอยู่ระหว่าง 40 – 45 บาทต่อขวดขนาด 640 มิลลิลิตร เบียร์สแตนดาร์ดที่สำคัญ ได้แก่ เบียร์ตราสิงห์
- 3) **เบียร์พรีเมียมและซูเปอร์พรีเมียม** เป็นเบียร์ที่มีราคาค่อนข้างสูง เบียร์พรีเมียมส่วนใหญ่จะผลิตในประเทศ แต่เบียร์ซูเปอร์พรีเมียมจะนำเข้าจากต่างประเทศเป็นหลัก เน้นผู้บริโภคที่อาศัยในเขตเมืองที่มีอำนาจซื้อค่อนข้างสูงและนักท่องเที่ยว โดยมีส่วนแบ่งการตลาดในปีพ.ศ. 2547 ประมาณ 6.4 % ของตลาดเบียร์ในประเทศ (ดังแสดงในตาราง 2.5) เบียร์ที่สำคัญในกลุ่มนี้ ได้แก่ เบียร์ไฮเนเก้น มิทท์ไวค์ ครอสเตอร์ โดยมีราคาขายปลีกตั้งแต่ 50 บาทขึ้นไปสำหรับขวดขนาด 640 มิลลิลิตร

ผู้ประกอบการธุรกิจเบียร์ที่สำคัญในปัจจุบัน คือ 1) บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ผู้ผลิตเบียร์ช้าง อาชา 2) บริษัทบุญรอด บริวเวอรี่ จำกัด ผู้ผลิตเบียร์สิงห์ ลีโอ ไทยเบียร์ อาชาฮี คลอสเตอร์ 3) บริษัทคาร์ลสเบอร์ก บริวเวอรี่ (ประเทศไทย) จำกัด ผู้ผลิตเบียร์คาร์ลสเบอร์ก 4) บริษัทไทยเอเชีย แปซิฟิคบริวเวอรี่ จำกัด ผู้ผลิตเบียร์ไฮเนเก้น และ ไทเกอร์ และ 5) บริษัท ซาน มิเกล จำกัด ผู้ผลิตเบียร์ตราบลูไอซ์ และ เรดฮอร์ส

ตาราง 2.5 ส่วนแบ่งการตลาดของเบียร์ประเภทต่าง ๆ

ประเภทเบียร์	ตราผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ	ปีพ.ศ. 2545		ปีพ.ศ. 2546		ปีพ.ศ. 2547	
		ยอดขาย (ล้านลิตร)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)	ยอดขาย (ล้านลิตร)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)	ยอดขาย (ล้านลิตร)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)
เบียร์โอโคโนมี							
บมจ.ไทยเบฟเวอเรจ	อาชา ช้าง	824.6	65.0	1,076.4	68.2	977.4	60.4
บจ.บุญรอดบริวเวอรี่	ลีโอ ไทยเบียร์	187.2	14.8	234.0	14.8	366.6	22.6
รวม		1,011.8	79.8	1,310.4	83.0	1,344.0	83.0
เบียร์สแตนดาร์ด							
บจ.บุญรอดบริวเวอรี่	สิงห์	140.2	11.1	152.0	9.6	166.5	10.3
อื่น ๆ	บลูไอซ์ ไทเกอร์	3.6	0.3	1.0	0.1	4.2	0.3
รวม		143.8	11.3	153.0	9.7	170.7	10.5
เบียร์พรีเมียม							
บจ.ไทยเอเชียแปซิฟิค	ไฮเนเก้น	76.0	6.0	83.0	5.3	90.0	5.6
บจ.คาร์ลสเบอร์ก	คาร์ลสเบอร์ก	17.7	1.4	18.0	1.1	0.0	0.0
นำเข้า/อื่น ๆ		18.9	1.5	14.4	0.9	14.4	0.9
รวม		112.6	8.9	115.4	7.3	104.4	6.5
รวมทั้งหมด		1,268.2	100.0	1,578.8	100.0	1,619.1	100.0

ที่มา : บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน). 2548. รายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และร่างหนังสือชี้ชวน [Online].

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. แหล่งที่มา: <http://www.sec.or.th>

แต่เดิมนั้นบริษัทบุญรอด บริวเวอรี่ จำกัด เป็นผู้นำตลาดเบียร์มาตลอด จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2541 บริษัทเบียร์ไทย (1991) ผู้ผลิตเบียร์ข้างก็สามารถช่วงชิงส่วนแบ่งการตลาดจนกลายเป็นผู้นำตลาดเบียร์ในปัจจุบัน ทั้งนี้จากการที่บริษัทเบียร์ไทย (1991) มีผู้ถือหุ้นรายใหญ่เป็นคนเดียวกับบริษัทสุราในกลุ่มแสง โสม คือ นายเจริญ สิริวัฒนภักดี ทำให้สามารถสั่งซื้อได้เปรียบจากการผูกขาดสุรา มาบังคับขายสุราฟวงเบียร์ และตัดราคาเบียร์ให้ต่ำกว่าคู่แข่ง ส่งผลให้เบียร์ข้างสามารถตีตลาดได้สำเร็จ ซึ่งการใช้กลยุทธ์ขายสุราฟวงเบียร์นี้เอง ที่ทำให้ผู้บริโภคโดยเฉพาะในระดับกลางจนถึงระดับล่างสามารถซื้อเบียร์ได้ในราคาถูกและเริ่มหันมาดื่มเบียร์เพิ่มมากขึ้น

2.3 นโยบายสุราของประเทศไทย (อดีต-ปัจจุบัน)

มาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของไทย มีทั้งที่เป็นผลบวกและผลลบต่อการควบคุมการบริโภคสุรา มาตรการที่เป็นผลบวกนั้น ส่วนใหญ่เพิ่งเริ่มนำมาประกาศใช้ในช่วงเวลาไม่นานนัก คือ มาตรการการควบคุมการเข้าถึงและหาซื้อ มาตรการการเพิ่มภาษีสุรบางประเภท มาตรการจำกัดการบริโภค มาตรการลดอุบัติเหตุ มาตรการรณรงค์ มาตรการการควบคุมการโฆษณา และการพัฒนาองค์กรที่เกี่ยวข้องในการควบคุมปัญหาสุรา มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้รัฐบาลนำมาใช้เพื่อหวังให้ประชาชนตระหนักถึงโทษของการดื่มสุรา และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนลดการดื่มสุราเพื่อสุขภาพอนามัยที่ดี ส่วนมาตรการที่เป็นผลลบต่อการควบคุมการบริโภคสุรา คือ มาตรการในการลดภาษีสุราเพื่อสนับสนุนการผลิตสุราพื้นบ้าน ตลอดจนการเปิดเสรีทางการค้ากับกลุ่ม AFTA มาตรการเหล่านี้แม้จะส่งผลดีในด้านเศรษฐกิจทำให้มีการค้าระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น แต่กลับส่งผลเสียต่อสุขภาพของประชาชน เนื่องจากราคาสุราที่ถูกลงทำให้ประชาชนหันมาดื่มสุรามากขึ้นด้วย ซึ่งรายละเอียดของแต่ละมาตรการจะได้อธิบายในลำดับต่อไป

2.3.1 มาตรการด้านภาษี

การเก็บภาษีสูรานั้นมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยแล้ว เมื่อถึงสมัยอยุธยาจึงเกิดระบบเจ้าภาษีนายอากรขึ้น เนื่องจากการเก็บอากรโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐทำได้ไม่ทั่วถึง ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการบริหารงานสุรา โดยการออกกฎหมายเรื่องน้ำสุรา จ.ศ. 1148 (พ.ศ. 2329) ห้ามราษฎรดื่มกลั่นสุราโดยมิได้รับอนุญาตและเริ่มมีการผูกขาดอากรสุรา โดยให้เอกชนประมูลสิทธิ์ในการผูกขาดการผลิต จำหน่าย และการเก็บอากรสุราเป็นรายปีตามอัตราที่กำหนดไว้ ซึ่งเรียกระบบนี้ว่า ระบบเจ้าภาษีนายอากร ทั้งนี้ การที่รัฐเปลี่ยนวิธีการจัดเก็บภาษีโดยให้นายอากรสุราผูก

ขาดสุราไปนั้น เนื่องจากจะทำให้รัฐมีรายได้เป็นจำนวนที่แน่นอน และต้องการให้เอกชนเป็นผู้รับภาระในการปราบปรามสุราเถื่อนแทนรัฐ

ในสมัยรัชกาลที่ 2 – รัชกาลที่ 4 การเก็บอากรสุรายังคงเป็นรายได้ที่สำคัญของรัฐ มีการประมูลเพื่อเป็นนายอากรสุราอย่างต่อเนื่อง เมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 5 มีการตราพระราชบัญญัติภาษีอากรขึ้นใน จ.ศ. 1248 (พ.ศ. 2429) เพื่อใช้บังคับการจัดเก็บภาษีสุรา ทั้งสุราที่ต้มกลั่นในประเทศ และนำเข้าจากต่างประเทศให้เป็นแบบเดียวกัน และได้ยกเลิกพระราชบัญญัติเรื่องน้ำสุรา จ.ศ. 1148 ที่ประกาศในสมัยรัชกาลที่ 1 เสีย

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2452 รัฐได้ยกเลิกการให้สิทธิผูกขาดแก่นายอากร เนื่องจากนายอากรไม่ส่งเงินให้รัฐตามจำนวนที่ประมูลได้ ทำให้รายได้ของรัฐลดลงอย่างมาก รัฐจึงทำการจัดเก็บภาษีสุราเอง โดยจัดเก็บเป็นมณฑล และสนับสนุนการขายสุรา ด้วยการให้รางวัลแก่ผู้ขายส่งที่ขายสุราเกินสัญญา อีกทั้งยังให้รางวัลแก่กำนันผู้ใหญ่บ้านในท้องถิ่นที่ประสบผลในการขายสุรา และสนับสนุนให้บุคคลที่เป็นที่เคารพนับถือของผู้มีอิทธิพลตามท้องถิ่นต่าง ๆ เข้ามาเป็นผู้รับอนุญาตต้มกลั่นสุราเพื่อส่งเสริมการขายสุราและปราบปรามสุราเถื่อน (บัณฑิต ศรีไพศาล และคณะ, 2548: 5) ทำให้ในช่วงดังกล่าว มีการจำหน่ายสุราอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้รายได้ของรัฐเพิ่มขึ้น

ในปี พ.ศ. 2469 รัฐได้ออกพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ขึ้น เพื่อกำหนดภาษีศุลกากรสำหรับการนำเข้าและส่งออกสินค้าข้ามแดนแห่งพระราชอาณาจักรทั้งทางบก ทางอากาศ และทางทะเล เพื่อเป็นรายได้ของรัฐและปกป้องสินค้าในประเทศ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 พ.ศ. 2470 กรมสรรพสามิตเริ่มทำการต้มกลั่นสุราเอง ณ โรงงานสุราบางยี่ขัน (เดิมให้เอกชนประมูลทำการผลิต) คิดภาษีเป็นรายเทของน้ำสุราที่ส่งออกจำหน่าย

ในปี พ.ศ. 2493 เนื่องจากกฎหมายภาษีขึ้นใน จุลศักราช 1248 ถูกใช้บังคับเก็บภาษีสุรามานาน และมีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง ทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติ รัฐจึงได้ยกร่างกฎหมายใหม่ และประกาศใช้พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักเกี่ยวกับการทำสุราและการนำเข้าสุรา ภาษีสุรา การใช้และการขนสุรา การจำหน่ายสุรา เชื้อสุราและบทกำหนดโทษ ซึ่งยังคงบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันการเก็บภาษีสุราวิธีเก็บ 2 แบบ คือ เก็บตามมูลค่า และเก็บตามปริมาณ แล้วแต่ว่าอัตราภาษีใดจะมากกว่ากันให้เก็บตามวิธีนั้น ซึ่งภายใต้พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 อัตราภาษีสุรา มีการเปลี่ยนแปลงอยู่หลายครั้ง สามารถสรุปได้ ดังตาราง

ตารางที่ 2.6 อัตราภาษีสุรา

รายการ	อัตรา ภาษี ^า	2 ม.ค.	14 พ.ค.	26 ก.ค.	11 ก.ย.	15 ต.ค.	25 ก.พ.	29 มี.ค.	28 มี.ค.	22 ม.ค.	7 ก.ย.	อัตราภาษี สูงสุด ตาม กฎหมาย
		13 พ.ค.	25 ก.ค.	10 ก.ย.	14 ต.ค.	24 ก.พ.	28 มี.ค.	27 มี.ค.	21 ม.ค.	6 ก.ย.	ปัจจุบัน ^บ	
		2535 - 2537	2537 - 2539	2539 - 2539	2539 - 2540	2540 - 2541	2541 - 2543	2543 - 2544	2544 - 2546	2546 - 2548	2548 - ปัจจุบัน ^บ	
1.สุราแช่												
1.1 เบียร์	มูลค่า	48	48	48	48	50	53	53	55	55	55	60
	ปริมาณ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1.2 ไวน์และสปาร์กลิงไวน์ ที่ทำจากองุ่น	มูลค่า	20	20	40	40	50	55	55	60	60	60	60
	ปริมาณ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1.3 ชนิดสุราแช่พื้นเมือง	มูลค่า	20	20	20	20	25	25	25	25	25	25	60
	ปริมาณ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	70	100
1.4 ชนิดอื่นนอกจาก 1.1, 1.2, 1.3	มูลค่า	20	20	20	20	25	25	25	25	25	25	60
	ปริมาณ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	70	100
2.สุรากลั่น												
2.1 สุราขาว	มูลค่า	28	28	28	28	28	28	28	28	25	25	50
	ปริมาณ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	70	400
2.2 สุราผสม	มูลค่า	28	28	28	28	28	28	35	45	50	50	50
	ปริมาณ	100	100	100	100	100	100	150	240	240	240	400
2.3 สุราปรุงพิเศษ	มูลค่า	28	28	28	28	28	28	35	45	50	50	50
	ปริมาณ	100	100	100	100	100	100	150	240	240	400	400
2.4 สุราพิเศษ - บรันดี	มูลค่า	20	20	20	20	25	25	25	30	35	40	50
	ปริมาณ	100	100	100	100	150	150	150	190	240	400	400
- วิสกี้	มูลค่า	24	24	24	28	35	35	35	45	50	50	50
	ปริมาณ	100	100	100	100	150	150	150	240	240	400	400
ประเภทอื่นนอกจาก วิสกี้และบรันดี	มูลค่า	28	28	28	28	35	35	35	45	50	50	50
	ปริมาณ	100	100	100	100	150	150	150	240	240	400	400

หมายเหตุ : ^า อัตราภาษีตามมูลค่า คิดเป็นร้อยละ อัตราภาษีตามปริมาณ คิดเป็น บาทต่อลิตรแห่งแอลกอฮอล์บริสุทธิ์

^บ อัตราภาษีตามกฎหมายกระทรวงกำหนดชนิดสุรา และอัตราภาษีสุรา (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2548

ที่มา : นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ. 2548. โครงการวิจัยพัฒนารูปแบบเพื่อการป้องกันการดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.

กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

2.3.2 มาตรการในการส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร

รัฐบาลส่งเสริมธุรกิจสุราด้วยการเปิดเสรีทางการค้า โดยเริ่มเปิดเสรีในอุตสาหกรรมเบียร์ ในปีพ.ศ. 2536 ทำให้อุตสาหกรรมเบียร์มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง มีการใช้กลยุทธ์ทางการตลาด ในการขายสุราพ่วงเบียร์เพื่อจูงใจผู้บริโภคให้หันมาดื่มเบียร์เพิ่มมากขึ้น ต่อมาในปีพ.ศ. 2543 รัฐบาลได้เปิดเสรีตลาดสุรา แต่ก็มีมาตรการออกข้อบังคับเกี่ยวกับเรื่องที่ตั้งของโรงงานผลิตสุรา ซึ่งไม่ใช่ บังคับกับผู้ผลิตรายเดิม ทำให้ผู้ผลิตรายเดิมยังสามารถรักษาอำนาจการผูกขาดไว้ได้ และในปีพ.ศ. 2544 รัฐบาลส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน โดยอนุญาตให้มีการผลิตและจำหน่ายสุราพื้นบ้านประเภท สุราแช่ และสุรากลั่นชุมชนอย่างเสรี ตลอดจนการเปิดเสรีทางการค้ากับกลุ่ม AFTA ซึ่งกำหนด อัตราภาษีศุลกากรสำหรับประเทศสมาชิกเพียง 5 % จากเดิม 60% ทำให้สุราต่างประเทศ โดยเฉพาะ ประเทศฟิลิปปินส์ หลังไหลเข้ามาจำหน่ายเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้รัฐบาลได้ปรับลดค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำสุราแช่ชนิดสุราผลไม้ สุราแช่พื้น เมืองจากปีละ 4,000 บาท เหลือปีละ 100 บาท ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำเชื้อสุราชนิดสุราผลไม้ สุราแช่พื้นเมืองจากปีละ 300 บาท เหลือปีละ 50 บาท และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราชนิด สุราผลไม้ สุราแช่พื้นเมืองจากปีละ 1,500 บาท เหลือปีละ 100 บาท (กฎกระทรวง ฉบับที่ 120 (พ.ศ. 2545) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493) ส่วนสุรากลั่นชนิดสุราขาว ปรับลด ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตทำสุราจากปีละ 4,000 บาท เหลือปีละ 1,000 บาท ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ทำเชื้อสุราจากปีละ 300 บาท เหลือปีละ 50 บาท และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราจากปีละ 1,500 บาท เหลือปีละ 200 บาท (กฎกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 122 (พ.ศ. 2547) ออกตามความใน พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493) ซึ่งการปรับลดค่าธรรมเนียมดังกล่าว มีส่วนกระตุ้นให้ผู้ประกอบการหันมาผลิตสุรามากขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลได้ปรับลดภาษีสุราแช่พื้นเมือง เพื่อสนับสนุนสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) โดยลดอัตราภาษีตามปริมาณสุราแช่เป็นลิตรละ 70 บาท จากเดิมลิตรละ 100 บาท แห่งแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ และลดอัตราภาษีตามมูลค่าของสุราขาวเป็นร้อยละ 25 จากเดิม ร้อยละ 28 และลดอัตราภาษีตามปริมาณของสุราขาวเป็นลิตรละ 70 บาท จากเดิม 100 บาท แห่ง แอลกอฮอล์บริสุทธิ์ ซึ่งมาตรการดังกล่าวแม้จะมีส่วนช่วยทำให้รัฐสามารถเก็บภาษีสุราจากผู้ที่เคย ผลิตสุราเถื่อนได้ แต่ถ้ามองอีกด้านหนึ่งกลับเป็นการส่งเสริมให้มีการผลิตสุราในชุมชนมากขึ้น ส่งผลให้การบริโภคสุราของคนในชุมชนเพิ่มขึ้นด้วย

นอกจากนี้ กรมสรรพสามิตยังได้พัฒนาระบบการให้บริการในการขออนุญาตการผลิตและ จำหน่ายสุรา ให้มีความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ทำให้มีร้านค้ารายย่อยที่จำหน่ายสุราเกิดขึ้น จำนวนมาก และครอบคลุมแทบทุกพื้นที่ สุราจึงเข้าถึงประชาชนได้โดยง่าย

2.3.3 มาตรการควบคุมการเข้าถึงและหาซื้อ

รัฐมีนโยบายจำกัดอุปทานสุราครั้งแรก โดยจำกัดเวลาขายสุราของร้านค้าปลีกให้ขายสุราได้ในช่วงเวลา 11.00-14.00 น. และ 17.00 – 02.00 น. ของวันถัดไป (กฎกระทรวง ฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2504) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493) ต่อมาได้จำกัดเวลามากขึ้น โดยกำหนดให้ขายได้เฉพาะเวลา 11.00-14.00 น. และ 17.00-24.00 น. (ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับ 253 พ.ศ. 2515)

ต่อมาในปีพ.ศ. 2546 รัฐออกพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ห้ามจำหน่ายสุราแก่ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และห้ามเด็กดื่มสุรา หรือเข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อการจำหน่ายสุราหรือบุนหรือนอกจากนี้ยังห้ามไม่ให้สถานบริการยินยอมหรือปล่อยให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งไม่ได้ทำงานในสถานบริการนั้นเข้าไปในสถานบริการระหว่างเวลาทำการ

ต่อมาในปีพ.ศ. 2547 รัฐได้ห้ามจำหน่ายสุราในบริเวณสถานศึกษา และศาสนสถาน (มติคณะรัฐมนตรี 14 ธันวาคม พ.ศ. 2547) แต่การออกกฎดังกล่าวยังไม่ได้ครอบคลุมถึงร้านค้าปลีกในสถานบริการน้ำมัน ซึ่งถือเป็นจุดเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนมากกว่าร้านค้าปลีกทั่วไป จนกระทั่งในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2548 กระทรวงการคลังได้ออกประกาศห้ามไม่ให้ร้านค้าในสถานบริการน้ำมัน สถานศึกษา และ ศาสนสถาน จำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด ซึ่งเริ่มมีผลบังคับตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ. 2549 เป็นต้นไป โดยกรมสรรพสามิตจะไม่ออกใบอนุญาตจำหน่ายสุราให้กับผู้ประกอบการที่มีสถานที่ขายอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว (กฎกระทรวงว่าด้วยข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตขายสุราและการขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 7 พ.ศ. 2548)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการออกกฎหมายห้ามจำหน่ายสุราในบริเวณสถานศึกษา และศาสนสถาน แต่ยังไม่มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการห้ามบริโภคในบริเวณดังกล่าว ซึ่งการห้ามบริโภคนี้น่าจะเป็นประโยชน์และส่งผลต่อการลดการบริโภคสุรามากกว่าการห้ามจำหน่าย เนื่องจากการห้ามจำหน่ายจะบังคับได้แต่ร้านค้าเท่านั้น แต่ในส่วนของผู้บริโภคยังคงสามารถหาซื้อสุราจากที่อื่นเข้ามาบริโภคได้

2.3.4 มาตรการจำกัดการบริโภค

ในปี พ.ศ. 2509 รัฐได้ออกพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 กำหนดห้ามมิให้สถานบริการปล่อยให้ผู้มีอาการเมินเมาจนประพฤตินุญวาย หรือครองสติไม่ได้เข้าไปในสถานบริการระหว่างทำการ และห้ามขายสุราแก่ผู้มีอาการเมินเมาจนประพฤตินุญวาย หรือครองสติไม่ได้

2.3.5 มาตรการลดอุบัติเหตุ

เพื่อเป็นการลดผลกระทบจากการดื่มสุรา และช่วยควบคุมไม่ให้ผู้ดื่มสุรามีโอกาสไปทำอันตรายต่อผู้อื่นภายหลังการดื่ม รัฐจึงได้ออกพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ห้ามไม่ให้ผู้ขับขี่รถขณะมีเมานเมาสุราหรือของอย่างอื่น โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมาย สามารถสั่งให้ผู้ขับขี่หยุดรถ และสามารถทดสอบว่าผู้ขับขี่หย่อนความสามารถในการขับ หรือเมาสุรา หรือของเมาอย่างอื่นหรือไม่ นอกจากนี้ยังไม่อนุญาตให้พนักงานขับรถสาธารณะขับรถขณะมีเมานเมา และไม่ได้รับพนักงานขับรถที่เป็นโรคติดสุราเข้าทำงานด้วย

ต่อมารัฐได้กำหนดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดที่ผิดกฎหมายของผู้ขับขี่เป็น 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ (กฎกระทรวง ฉบับที่ 16 พ.ศ. 2537 ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522) ซึ่งการดำเนินการตรวจระดับแอลกอฮอล์ในช่วงแรกยังไม่ได้ผลมากนัก เนื่องจากจำนวนเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจระดับแอลกอฮอล์มีไม่เพียงพอ จนกระทั่งรัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนขึ้นในปี พ.ศ. 2547 และได้ทุ่มงบประมาณในการจัดหาเครื่องมือตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์จากลมหายใจมาใช้ ทำให้การตรวจจับผู้ขับขี่ที่เมาแล้วขับได้ผลมากขึ้น

2.3.6 มาตรการรณรงค์

รัฐเริ่มรณรงค์ในการสร้างจิตสำนึก และให้ผู้บริโภคตระหนักถึงโทษของการดื่มสุรา โดยได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 177 พ.ศ. 2540 กำหนดให้สุราเป็นอาหารที่ต้องมีฉลาก โดยให้ติดฉลากคำเตือนเป็นภาษาไทยที่มองเห็นได้ง่าย ใช้ตัวอักษรเส้นทึบความสูงไม่น้อยกว่า 2 มิลลิเมตร สีของข้อความตัดกับสีของพื้นฉลาก ซึ่งต้องแสดงข้อความ “การดื่มสุราทำให้ความสามารถในการขับขี่ยานพาหนะลดลง” บนผลิตภัณฑ์สุรา ต่อมารัฐได้ปรับเปลี่ยนรายละเอียดของการติดฉลากคำเตือนบนผลิตภัณฑ์สุรา โดยได้เพิ่มขนาดตัวอักษรให้ใช้ความสูงไม่น้อยกว่า 5 มิลลิเมตร อยู่ในกรอบสี่เหลี่ยม สีของกรอบและข้อความตัดกับสีพื้นของฉลาก และเพิ่มข้อความที่ต้องแสดง คือ “ห้ามจำหน่ายสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี” และ “เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่ควรดื่ม” บนผลิตภัณฑ์สุราด้วย (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 272 พ.ศ. 2546) ต่อมารัฐได้เพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในการติดฉลากคำเตือนบนผลิตภัณฑ์สุรา คือ ให้ข้อความคำเตือนอยู่ในกรอบที่แยกส่วนจากข้อความอื่น สีของกรอบและข้อความตัดกับสีพื้นของฉลากจนอ่านได้ชัดเจน ทั้งนี้สำหรับสุราที่ผลิตหรือนำเข้าก่อนวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2547 ให้ยังคงใช้ฉลากเดิมต่อไปได้ (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 275 พ.ศ. 2546)

ต่อมาในปี 2547 รัฐบาลได้เน้นถึงความสำคัญของครอบครัว โดยกำหนดให้ทุกวันอาทิตย์เป็นวันครอบครัวแข็งแรง (Healthy Family Day) ของสังคมไทย โดยให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ข้อมาตรการควบคุมและรณรงค์ให้มีการงดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่ รวมทั้งอบายมุขสิ่งเสพติดอื่น ๆ ที่ทำลายสุขภาพ ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนแต่ละครอบครัวได้มีกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างความอบอุ่นในครอบครัว (มติคณะรัฐมนตรี 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2547)

2.3.7 มาตรการการควบคุมการโฆษณา

การโฆษณานับว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่อาจเกิดการเลียนแบบตามโฆษณาได้ รัฐจึงเริ่มจัดระเบียบการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยห้ามป้ายโฆษณาตั้งอยู่ใกล้สถานศึกษาในระยะ 500 เมตร และการโฆษณาทางสิ่งพิมพ์และป้ายกลางแจ้งต้องระบุค่าเตือนด้วย (มติคณะรัฐมนตรี 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2546)

นอกจากนี้ยังจำกัดการโฆษณา โดยห้ามโฆษณาเครื่องดื่มทุกชนิดที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ทางวิทยุและโทรทัศน์ในช่วงเวลา 05.00 – 22.00 น. และให้โฆษณาได้เฉพาะการเสนอภาพลักษณ์ของบริษัท หรือกิจการเท่านั้นในช่วง 22.00 – 05.00 น. โดยต้องไม่มีลักษณะเชิญชวนหรืออวดอ้างสรรพคุณของผลิตภัณฑ์นั้น (ประกาศกรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2546) ซึ่งลักษณะการโฆษณาที่เข้าข่ายเชิญชวนให้บริโภคหรืออวดอ้างสรรพคุณ (ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา พ.ศ. 2546) ได้แก่

- โฆษณาที่ทำให้เกิดทัศนคติว่า การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์จะทำให้ประสบความสำเร็จทางสังคม และทางเพศ หรือทำให้สมรรถนะทางร่างกายดีขึ้น

- โฆษณาที่ใช้นักกีฬา ผู้ใช้แรงงาน เป็นผู้แสดงแบบโฆษณา

- โฆษณาที่ใช้ดารา นักร้อง นักแสดง เป็นผู้แสดงแบบโฆษณา โดยถือสถานภาพการเป็นดารา นักร้อง นักแสดง ณ วันที่ออกอากาศเป็นครั้งแรก

- โฆษณาที่ใช้ภาพการ์ตูน

- โฆษณาที่ชักจูงหรือโน้มน้าวให้ซื้อหรือบริโภค เพื่อนำรายได้ไปบริจาคเป็นสาธารณกุศล

สำหรับหลักเกณฑ์ในการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้กำหนดรายละเอียดในการโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ โดยจะต้องแสดงค่าเตือน ดังต่อไปนี้

- “การดื่มสุราแล้วขับขีรถจะเป็นอันตรายและผิดกฎหมาย”
- “การจำหน่ายสุราแก่บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ผิดกฎหมาย”
- “การดื่มสุราเป็นอันตรายต่อสุขภาพและบั่นทอนสติสัมปชัญญะ”

ต่อมาในปี พ.ศ. 2548 รัฐได้ยกเลิกข้อความการแสดงค่าเตือนในการโฆษณาดังกล่าวข้างต้น และให้ใช้ค่าเตือนต่อไปนี้แทน

- “การดื่มสุราทำให้ความสามารถในการขับขี้นานพาหนะลดลง”
- “การดื่มสุราเป็นอันตรายต่อสุขภาพและการบันทึกสถิติสัมปชัญญะ”
- “การดื่มสุราทำให้ดื่บแข็งและเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ”
- “เมาแล้วขับอาจพิการและตายได้”
- “ดื่มสุราอาจทำให้ขาดสติและเสียชีวิต”
- “ดื่มสุราผิดศีลข้อ 5”

โดยผู้ประกอบการจะต้องแสดงคำเตือนเวียนไปตามลำดับให้ครบทุกคำเตือนทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงชิ้นงานโฆษณา (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2548)

2.3.8 การพัฒนาองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมปัญหาสุรา

ในระยะหลังรัฐบาลได้เริ่มตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดจากการดื่มสุรามากขึ้น จึงได้มีนโยบายในการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมปัญหาสุราอยู่หลายองค์กร แต่ละองค์กรล้วนมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนลดการบริโภคสุรา ยาสูบ หรือสิ่งทำลายสุขภาพอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544 มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่ไม่เป็นส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี โดยมีแหล่งเงินทุนหลักมาจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยสุรา และกฎหมายว่าด้วยยาสูบในอัตราร้อยละ 2 ของภาษีสรรพสามิตที่เก็บจากสุราและยาสูบ

หน้าที่หลักของสสส. คือ การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนตามนโยบายสุขภาพแห่งชาติ เผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงพฤติกรรมเสี่ยงจากการบริโภคสุรา ยาสูบ หรือสารหรือสิ่งอื่นที่ทำลายสุขภาพ และรณรงค์ให้ลดพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะป็นสื่อในการรณรงค์ให้ประชาชนสร้างเสริมสุขภาพให้แข็งแรง นอกจากนี้ สสส. ยังมีหน้าที่ในการศึกษาวิจัย หรือสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัย ฝึกอบรม หรือดำเนินการให้มีการประชุมเกี่ยวกับการสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ อีกทั้งพัฒนาความสามารถของชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพโดยชุมชน หรือองค์กรต่าง ๆ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

2) คณะกรรมการดำเนินการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติ (คบอช.) ได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2546 (คำสั่งกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 724/2546) เพื่อกำกับดูแลดำเนินนโยบายการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธาน คณะกรรมการนี้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของชาติ ประสานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติตามนโยบาย ตลอดจน เร่งรัด ควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน และบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิจัยหรือจัดให้มีการศึกษาวิจัย อันเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย สนับสนุน หรือจัดให้มีช่องทางความร่วมมือของสาธารณสุขในการกำหนดนโยบายและการดำเนินงาน พิจารณาเสนอมาตรการ หรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา อีกทั้งรายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

3) เครือข่ายองค์กรงดเหล้า จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2546 มีวัตถุประสงค์ในการปลูกกระแสสังคมให้ตระหนักถึงโทษของสุรา และเชิญชวนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์ เช่น การรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา ปัจจุบันมีองค์กรเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกว่า 150 องค์กร การดำเนินการของเครือข่ายองค์กรงดเหล้าอยู่ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)

4) สมาคมหมอนามัย เป็นองค์กรที่รวมบุคลากรสาธารณสุขในระดับพื้นที่ มาดำเนินงานเพื่อสร้างความร่วมมือในการแก้ปัญหาปัจจัยเสี่ยง ที่เป็นภาวะคุกคามต่อสุขภาพในระดับพื้นที่ และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพในระดับบุคคล พัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของสสส. ตลอดจนจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้สอดคล้องกับ คบอช. และ สสส. สร้างกลไกในการเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อุบัติเหตุ และบุหรี โดยมีวิทยากรหลักประจำทุกจังหวัด ซึ่งการดำเนินงานในการสร้างสุขภาพของสมาคมหมอนามัยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)

5) ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) เป็นองค์กรภายใต้ดูแลของสถาบันวิจัยระบบ สาธารณสุข (สวรส.) ก่อตั้งขึ้นในเดือน กันยายน พ.ศ. 2547 ได้รับการสนับสนุนทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เรื่องสุราเพื่อสนับสนุนการพัฒนา ติดตามและประเมินผลนโยบาย มาตรการ และการดำเนินการต่าง ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุรา เป็นที่ปรึกษาแก่องค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการดำเนินงานด้านสุรา และพัฒนานักวิจัย นักวิชาการ และบุคลากรที่สนใจเรื่องสุรา

6) แผนงานนโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี (Healthy Public Policy Program หรือ HPP) ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2547 เป็นแผนงานที่ดำเนินการโดยมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2547 - 2549 ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส. มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ของหน่วยราชการ ชุมชน นักวิชาการ และสื่อมวลชน ตลอดจนสร้างการทำงานแบบเครือข่าย เพื่อการพัฒนานโยบายสาธารณะที่ดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วรรณกรรมปริทัศน์

ในส่วนของวรรณกรรมปริทัศน์ จะเป็นการสำรวจงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งจะทำให้การเปรียบเทียบผลการศึกษา ข้อมูลที่ใช้ ตลอดจนวิธีการในการศึกษาของงานวิจัยแต่ละชิ้น เพื่อให้เห็นถึงขอบเขตการศึกษาของงานวิจัยในอดีต จุดแข็ง จุดอ่อนของข้อมูลหรือตัวแปรที่นำมาใช้ รวมถึงเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ อันจะช่วยเป็นแนวทางในการเลือกสิ่งที่จะศึกษาเพิ่มเติม ตลอดจนเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะทำการศึกษาใน 3 ประเด็นหลัก ๆ คือ การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การศึกษาความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งจะกล่าวถึงโดยละเอียดในลำดับต่อไป

3.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การวิเคราะห์หาอุปสงค์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผ่านมา ได้นำปัจจัยด้านราคาและรายได้เข้ามาพิจารณา เพื่อหาค่าความยืดหยุ่น และส่วนใหญ่ให้ผลการศึกษาไปในทิศทางเดียวกันว่า ราคาและรายได้มีอิทธิพลค่อนข้างมากต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รายละเอียดดังนี้

3.1.1 การตอบสนองต่อราคา

จากผลการประมาณค่าความยืดหยุ่นต่อราคาที่ได้จากงานวิจัยหลาย ๆ ชิ้น ทำให้เราทราบว่า การเปลี่ยนแปลงของราคาจะส่งผลกระทบต่อปริมาณการบริโภคสุราแต่ละชนิดในระดับที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ ราคามีผลต่อการบริโภคสุราและเบียร์ค่อนข้างมาก สังเกตจากค่าความยืดหยุ่นที่ได้จากงานของ นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) บุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524) และ Boonkong Hunchangsith, Chira Hongladarom and George E. Delehanty (1980) ล้วนมีค่ามากกว่า -1 ทั้งสิ้น ซึ่งเครื่องหมายลบที่ได้นี้ แสดงถึงทิศทางของการบริโภคที่ผกผันกับการเปลี่ยนแปลงของราคา คือ ถ้าราคาเพิ่มขึ้น 1% จะส่งผลให้การบริโภคสุราและเบียร์ลดลงมากกว่า 1% แสดงให้เห็นว่า หากรัฐใช้มาตรการด้านราคาในสุราทุกประเภท จะมีผลให้ผู้บริโภคลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์ และสุราสีมากกว่าสุราประเภทอื่น ๆ ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 3.1 ค่าความยืดหยุ่นต่อราคา

งานวิจัย	ค่าความยืดหยุ่นต่อราคา					
	สุราขาว	สุราสี	เบียร์	สุรานำเข้า	ไวน์นำเข้า	ไวน์ไทย
Boonkong Hunchangsith et al. (1980)		-2.22 ^a				
บุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524)	-1.39	-3.26 ^b				
พรรณนภา ช่างเพชร (2544)					-1.962	-1.936
อิสรา สานติศาสน์ (2546)	-0.5436					
นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548)	-2.73	-1.56	-2.68	-0.61	-0.6	

หมายเหตุ : ^a สุราสีที่ศึกษาในงานของ Boonkong Hunchangsith et al. เป็นสุราแม่โขง

^b สุราสีที่ศึกษาในงานของ บุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ เป็นสุราประเภทสุราผสม

สำหรับผลการศึกษาความยืดหยุ่นต่อราคาของสุราขาว จากงานของนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) และ บุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524) ได้ผลที่ต่างกัน กล่าวคือ ในงานของนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) นั้น แม้ว่าจะได้ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาสุราขาวสูง คือมีค่าประมาณ -2.73 แต่ค่าที่ได้นี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ได้อธิบายว่า เป็นเพราะสุราขาวเป็นสินค้าจำเป็นสำหรับผู้บริโภคที่ติดสุราขาว อีกทั้งการขึ้นภาษีสุราขาวในทางปฏิบัติอาจส่งผลให้ผู้บริโภคทำการดื่มสุราขาวเพื่อบริโภคเองแทนการซื้อมาบริโภค อย่างไรก็ตาม ค่าที่ได้จากงานของ นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) นี้ไม่ได้หมายความว่าสุราขาวไม่มีความยืดหยุ่นต่อราคา ขณะที่ผลการศึกษาของบุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524) กลับพบว่า ความยืดหยุ่นต่อราคาของสุราขาวมีค่าค่อนข้างมาก และมีนัยสำคัญทางสถิติด้วย ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ต่างกันอาจเนื่องมาจากระยะเวลาที่ทำการศึกษา และวิธีการศึกษาที่ต่างกัน กล่าวคือ นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) วิเคราะห์อุปสงค์โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาในช่วงปี 2532-2546 ทำการประมาณค่าแบบ 3SLS (Three Stages Least Squares) ส่วนบุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524) ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2512 - 2521 โดยนำแบบจำลองเส้นตรง (Linear) และ ล็อกการิทึม (Logarithm) มาศึกษาและประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุด (OLS) (วิธีการศึกษาของ Boonkong Hunchangsith et al. (1980) ใช้วิธีการเดียวกับ บุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524) แต่เป็นการศึกษาเฉพาะอุปสงค์ของสุราแม่โขง โดยใช้ข้อมูลทั้งแบบภาคตัดขวาง และข้อมูลอนุกรมเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2507 - 2520)

สำหรับความยืดหยุ่นต่อราคาของไวน์นั้น ผลการศึกษาของนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) ต่างจากงานของพรรณนภา ช่างเพชร (2544) โดยนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) พบว่าราคามีผลต่ออุปสงค์ไวน์นำเข้าไม่มากนัก เนื่องจากค่าความยืดหยุ่นต่อราคาที่ได้มีค่าค่อนข้างต่ำ

เพียง -0.60 เท่านั้น ในขณะที่การศึกษาของพรรณนา ช่างเพชร (2544) ได้ใช้แบบจำลองแบบ ล็อกการิทึม (Logarithm) ทำการประมาณค่าอุปสงค์การบริโภคสุราผลไม้ทั้งที่นำเข้า และสุราผลไม้ ของไทย โดยใช้เทคนิค Seemingly Unrelated Regressions (SURE) พบว่าราคามีผลค่อนข้างมากต่อ ทั้งไวน์นำเข้าและไวน์ไทย คือมีค่าความยืดหยุ่นมากกว่า -1.9 ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ต่างกันอาจเนื่อง มาจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ต่างช่วงเวลากัน คือนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) ใช้ข้อมูลใน ช่วงปี พ.ศ. 2532 - 2546 ส่วนพรรณนา ช่างเพชร (2544) ใช้ข้อมูลในช่วงเวลาที่สั้นกว่า คือ ช่วงปี พ.ศ. 2537-2541 ซึ่งส่วนหนึ่งของช่วงเวลาที่นำมาศึกษานั้น (ปี พ.ศ. 2537 - 2539) ระบบเศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตค่อนข้างสูง ประชาชนมีรายได้สูงขึ้นจึงมีกำลังซื้อไวน์เพิ่มมากขึ้นด้วย การบริโภค ไวน์โดยรวมในช่วงดังกล่าวจึงค่อนข้างสูงกว่าช่วงอื่น ๆ

ส่วนสุรานำเข้านั้น มีเพียงการศึกษาของนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) เท่านั้นที่น่า มาวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นต่อราคา ซึ่งผลการศึกษาสุรานำเข้ามีความยืดหยุ่นต่อราคาต่ำ โดยมีค่า ความยืดหยุ่นเพียง -0.61 แสดงว่า แม้ราคาจะเพิ่มขึ้นมากเท่าใด ก็ไม่ส่งผลให้การบริโภคสุรานำ เข้าลดลงมากนัก แสดงว่าการใช้มาตรการด้านราคาอาจไม่ได้ผลดีนักสำหรับกรณีสุรานำเข้า

ขณะที่การศึกษาของอิศรา สานติศาสน์ (2546) ใช้แบบจำลอง Linear Expenditure System (LES) ในการประมาณค่าอุปสงค์สำหรับสินค้าอุปโภคบริโภคแต่ละชนิด ซึ่งได้นำเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์เข้ามาศึกษาในงานชิ้นนี้ด้วย ผลการประมาณค่าความยืดหยุ่นต่อราคาของอุปสงค์เครื่อง ดื่มแอลกอฮอล์มีค่าต่ำกว่างานวิจัยชิ้นอื่นๆ คือ อยู่ที่ประมาณ -0.5436 แสดงว่าราคาไม่ค่อยมีผลต่อ การเปลี่ยนแปลงปริมาณการบริโภคของคนไทยเท่าใดนัก

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาของ นุญจ ร่มสุข (2547) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกาสูบหรี่ และการดื่มสุราของคนไทย โดยนำข้อมูลจากโครงการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ ปีพ.ศ. 2546 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ มาทำการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Binomial Logit Model ผลการ ศึกษาพบว่า ราคามีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมกาสูบหรี่และการดื่มสุรา โดยมีค่าความยืด หุ่นเท่ากับ -18.46 และ -2.08 ตามลำดับ หมายความว่า หากราคามือหรี่และสุราสูงขึ้นร้อยละ 1 ของ ระดับราคาเดิม จะทำให้ความน่าจะเป็นในการเป็นผู้สูบหรี่และดื่มสุราลดลงร้อยละ 18.46 และ 2.08 ของระดับความน่าจะเป็นเดิม ตามลำดับ

3.1.2 ความสามารถในการทดแทนกันของสุรา

การศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการทดแทนกันของสุราจากงานวิจัยต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า สุราบางชนิดสามารถทดแทนกันได้ค่อนข้างสูง ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 3.2 ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาสุราชนิดอื่น

งานวิจัย	ค่าความยืดหยุ่น ต่ออุปสงค์	ของปัจจัย			
		ราคาสุราสี	ราคาเบียร์	ราคาแม่โขง	ราคาสุราขาว
นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548)	สุราสี		-0.17		1.06
บุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524)			-0.95	1.54	
นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548)	สุราขาว	3.77	1.3		
บุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524)			0.29	1.24	

จากตารางจะเห็นว่า สุราขาว และสุราสี เป็นสินค้าที่ทดแทนกันได้ดี โดยหากราคาสุราขาวเพิ่มสูงขึ้น ผู้บริโภคจะลดการดื่มสุราขาวลง และจะหันไปดื่มสุราชนิดอื่นแทน ทำให้การบริโภคโดยรวมไม่ได้ลดลงมากนัก ดังนั้น การใช้มาตรการด้านราคาเพียงอย่างเดียวจึงไม่สามารถลดการบริโภคสุราของประชาชนลงได้

สำหรับการศึกษาของบุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524) ได้ศึกษาความสามารถในการทดแทนกันของ เบียร์ และสุราแม่โขง ต่อสุราขาว สุราผสม ผลการศึกษาพบว่า มีเพียงสุราแม่โขงเท่านั้นที่สามารถทดแทนสุราขาว และสุราผสมได้ โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 1.24 และ 1.54 ตามลำดับ ขณะที่เบียร์ไม่สามารถทดแทนสุราผสมได้ โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ -0.95 และสามารถทดแทนสุราขาวได้น้อยมาก (ค่าความยืดหยุ่น 0.29) แตกต่างจากการศึกษาของ นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) ที่พบว่าเบียร์สามารถทดแทนสุราขาวได้เป็นอย่างดี โดยมีค่าความยืดหยุ่นไขว้ต่อราคาเบียร์อยู่ที่ 1.3 แต่เบียร์ และสุราสีไม่สามารถทดแทนกันได้ดีนัก เนื่องจาก ได้ค่าความยืดหยุ่นไขว้ค่อนข้างต่ำ (น้อยกว่า 0.5)

ส่วนการศึกษาของ Boonkong Hunchangsih et al. (1980) ให้ผลการศึกษาที่ต่างออกไปจากงานวิจัยชิ้นอื่น ๆ โดยได้ศึกษาถึงความสามารถในการทดแทนของเบียร์และสุราขาวต่อสุราแม่โขงพบว่า เบียร์และสุราขาวไม่สามารถทดแทนการบริโภคสุราแม่โขงได้ เนื่องจากได้ค่าความยืดหยุ่นค่อนข้างต่ำ คือ 0.56 และ 0.02 ตามลำดับ ทั้งนี้หากเปรียบเทียบกับงานวิจัยของบุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524) แล้ว ต่างก็ใช้วิธีการศึกษาเดียวกัน แต่ผลการศึกษาที่ต่างกันนี้ อาจเนื่องมาจากข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นคนละช่วงเวลา และเทคนิคในการกำหนดค่าดัชนีราคาและปริมาณที่ต่างกัน

สำหรับความสามารถในการทดแทนกันระหว่างสุราผลไม้นำเข้าและสุราผลไม้ไทย ผลการศึกษาของพรรณนภา ช่างเพชร (2544) พบว่า สุราผลไม้ไทยและสุราผลไม้นำเข้า มีความสามารถในการทดแทนกันค่อนข้างต่ำ โดยมีค่าความยืดหยุ่นไขว้ของสุราผลไม้ไทยต่อราคาสุราผลไม้นำเข้า 0.10 และค่าความยืดหยุ่นไขว้ของสุราผลไม้นำเข้าต่อราคาสุราผลไม้ไทยประมาณ 0.13 แสดงให้เห็นว่า ราคาโดยเปรียบเทียบไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคเลือกกระหว่างการบริโภคสุราผลไม้ไทย หรือสุราผลไม้นำเข้า ส่วนเบียร์ มีความสามารถในการทดแทนสุราผลไม้ไทยและสุราผลไม้นำเข้าค่อนข้างต่ำเช่นกัน โดยมีค่าความยืดหยุ่นไขว้ของสุราผลไม้ไทยต่อราคาเบียร์ประมาณ 0.53 และค่าความยืดหยุ่นไขว้ของสุราผลไม้นำเข้าต่อราคาเบียร์ประมาณ 0.19 จะเห็นว่า เบียร์มีความสามารถในการทดแทนสุราผลไม้ไทยได้มากกว่าสุราผลไม้นำเข้า ซึ่งอาจเนื่องมาจากระดับสินค้าใกล้เคียงกัน

นอกจากนี้ พรรณนภา ช่างเพชร (2544) ยังได้ทำการสอบถามความคิดเห็นและเหตุผลในการเลือกบริโภคระหว่างไวน์นำเข้าและไวน์ไทย ผลที่ได้คือ กลุ่มผู้บริโภคไวน์ไทย และไวน์นำเข้า เป็นคนละกลุ่มกัน โดยกลุ่มผู้บริโภคแต่ไวน์นำเข้า จะไม่บริโภคไวน์ไทย เนื่องจากไม่ชอบรสชาติ และเห็นว่าการผลิตไม่มีคุณภาพ และหากราคาไวน์นำเข้าสูงขึ้นก็จะไม่หันมาบริโภคไวน์ไทย ส่วนกลุ่มผู้บริโภคแต่ไวน์ไทยให้เหตุผลในการไม่บริโภคไวน์นำเข้าว่ามีราคาแพงและไม่นิยมสินค้าต่างประเทศ

3.1.3 การตอบสนองต่อรายได้

ความยืดหยุ่นต่อรายได้ของอุปสงค์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากงานวิจัยหลายชิ้น ได้ผลการศึกษาคล้าย ๆ กัน คือ รายได้มีผลทางบวกต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณการบริโภค กล่าวคือ หากผู้บริโภคมีรายได้เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นเช่นกัน ดังได้สรุปค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ของแต่ละงานวิจัย ดังตาราง

ตารางที่ 3.3 ค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้

งานวิจัย	ค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้					
	สุราขาว	สุราสี	เบียร์	สุรานำเข้า	ไวน์นำเข้า	ไวน์ไทย
Boonkong Hunchangsith et al. (1980)		1.63 ^a				
บุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524)	1.09	0.69 ^b				
พรรณนภา ช่างเพชร (2544)					5.427	7.165
อิสรา สานติศาสน์ (2546)	0.98					
นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548)	2.61	1.5	1.1	0.29	2.83	

หมายเหตุ : ^a สุราสีที่ศึกษาในงานของ Boonkong Hunchangsith et al. เป็นสุราแม่โขง

^b สุราสีที่ศึกษาในงานของ บุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ เป็นสุราประเภทสุราผสม

หากพิจารณาลึกลงไปในเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ละประเภท จะพบว่า รายได้มีผลอย่างมากต่อการบริโภคทั้งไวน์นำเข้า ไวน์ไทย สุราขาว และ เบียร์ โดยดูได้จากค่าความยืดหยุ่นที่ประมาณได้ของทั้งนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) พรรณนภา ช่างเพชร (2544) และบุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524) ล้วนมีค่ามากกว่า 1 ขณะที่การศึกษาของอิสรา สานติศาสน์ (2546) แม้จะได้ค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ เท่ากับ 0.98 แต่ก็ถือว่ามีความยืดหยุ่นต่อรายได้ เกือบ 1 ซึ่งอาจถือได้ว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความอ่อนไหวต่อรายได้พอสมควร

สำหรับค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้ของสุราสีนั้น นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) และ Boonkong Hunchangsith et al. (1980) ได้ค่าความยืดหยุ่นใกล้เคียงกัน และถือได้ว่าสุราสีมีความอ่อนไหวต่อรายได้ค่อนข้างมาก แต่สำหรับการศึกษาของ บุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524) ซึ่งได้ศึกษาสุราประเภทสุราผสม กลับได้ค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้น้อยกว่างานวิจัยชิ้นอื่น คือได้ค่าเพียง 0.69 เท่านั้น ทั้งนี้ บุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2524) ได้อธิบายว่าเป็นเพราะผู้บริโภคไม่นิยมดื่มสุราผสม แต่นิยมดื่มสุราขาวมากกว่า

การศึกษาของพรรณนภา ช่างเพชร (2544) ได้ค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้สูงมาก คือ 5.427 และ 7.165 ในไวน์นำเข้าและไวน์ไทยตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นจะมีผลให้ผู้บริโภคดื่มไวน์มากกว่าการดื่มสุราชนิดอื่น ๆ เมื่อพิจารณาถึงสภาพเศรษฐกิจด้วยแล้ว จะเห็นว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับรายได้ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งรัฐบาลไม่สามารถควบคุมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ เนื่องจากมีปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่รัฐสามารถควบคุมนโยบายด้านราคาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ เพื่อยับยั้งการบริโภคสุราของประชาชนไม่ให้เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้การเพิ่มราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะต้องเพิ่มในอัตราที่มากกว่าการเจริญเติบโต

ทางเศรษฐกิจด้วย เพราะรายได้ที่เพิ่มขึ้นจะเป็นตัวพยุงระดับการบริโภคไม่ให้ลดต่ำลงตามที่ต้องการได้

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาของนูกูล ร่วมสุข (2547) แตกต่างจากงานวิจัยอื่น ๆ โดยพบว่า รายได้มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุรา โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ -0.05 และ -0.003 ตามลำดับ นั่นคือหากผู้บริโภคมีรายได้สูงขึ้นร้อยละ 1 ของระดับรายได้เดิม จะทำให้มีความน่าจะเป็นในการสูบบุหรี่และดื่มสุราลดลงร้อยละ 0.05 และ 0.003 ของระดับความน่าจะเป็นเดิม ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้สูงมักเป็นกลุ่มที่มีความตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี่และสุรามากกว่ากลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้น้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ทั้งบุหรี่และสุรามีลักษณะเป็นสินค้าด้อย (Inferior Good)

3.1.4 การโฆษณา/การรณรงค์

การศึกษาของนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) ได้นำปัจจัยด้านการโฆษณา การรณรงค์ มาศึกษาถึงผลกระทบต่อปริมาณการบริโภค และให้ผลการศึกษาที่น่าสนใจว่า การโฆษณามีผลต่อการบริโภคสุรานำเข้าและไวน์นำเข้า โดยค่าความยืดหยุ่นต่อการโฆษณาของสุรานำเข้าอยู่ที่ 0.24 และ 0.22 ตามลำดับ และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า การโฆษณามีผลให้ผู้บริโภคดื่มสุรานำเข้าและไวน์นำเข้ามากขึ้นได้ แต่ในส่วนของสุราที่ผลิตในประเทศนั้น ผลการศึกษา กลับพบว่า ค่าความยืดหยุ่นต่อการโฆษณาสุราสี สุราขาว และเบียร์ที่ผลิตในประเทศ มีค่าค่อนข้างต่ำ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยได้ค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ -0.02 -0.15 และ 0.11 ตามลำดับ จึงไม่อาจสรุปได้ว่า การโฆษณามีผลต่อการบริโภคสุราที่ผลิตในประเทศ ทั้งนี้ ข้อมูลการโฆษณาที่ นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) นำมาใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลค่าใช้จ่ายตลอดปีในการโฆษณาประชาสัมพันธ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว สุราต่างประเทศจะมีการโฆษณาผ่านสื่อโทรทัศน์มากกว่าสุราที่ผลิตในประเทศ อย่างไรก็ตาม นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) ได้ศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจประชาชนตัวอย่างจำนวน 1,295 ตัวอย่าง ในกรุงเทพมหานคร และอีก 4 จังหวัด คือ เชียงใหม่ นครราชสีมา ชุมพร และพิษณุโลก ในช่วง ค.ศ. - พ.ศ. 2547 พบว่าผู้ดื่มสุราส่วนใหญ่พบเห็นสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์และช่วงการถ่ายทอดกีฬาบ่อยที่สุด คือ ร้อยละ 42.9 และร้อยละ 15 ตามลำดับ โดยรูปแบบโฆษณาที่เป็นการชักจูงให้รู้สึกอยากดื่มสุรามากที่สุด คือ ภาพงานเลี้ยง รองลงมาคือภาพเหล่า/เบียร์เย็น ๆ ที่เห็นอย่างชัดเจน รองลงมาคือ ภาพผู้หญิงแต่งกายยั่วยวน หรือผู้ชายที่มีหน้าตาดี และมีจำนวนไม่น้อย (ร้อยละ 10.4) ที่เห็นว่าโฆษณาที่มีภาพการทำประโยชน์เพื่อสังคมจะเป็นแรงกระตุ้นให้อยากดื่มสุราเป็นอันดับสี่

สำหรับปัจจัยด้านการรณรงค์ป้องกันอันตรายจากการดื่มสุรา ผลจากการสำรวจพบว่า มีผลทำให้ผู้ดื่มพยายามปรับพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรา เช่น หันมาดื่มสุราที่บ้าน ไม่ขับรถหลังการดื่มสุรา ลดการดื่มสุราในช่วงรณรงค์ งดเหล้าเข้าพรรษา หรืองดการเดินทางไปต่างจังหวัดในช่วงเทศกาล ทั้งนี้ วิธีการรณรงค์ที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าได้ผลมากที่สุด คือ การขอรื่องจากคนที่รักในครอบครัว (ร้อยละ 33.4) รองลงมาคือ การงดเหล้าเข้าพรรษา (ร้อยละ 15.9) อย่างไรก็ตาม ยังมีคนจำนวนไม่น้อย (ร้อยละ 16.4) ที่เชื่อว่าไม่มีวิธีโฆษณาใดที่ได้ผลเพราะขึ้นอยู่กับตนเองมากกว่า

3.1.5 ปัจจัยอื่น ๆ

นอกจากปัจจัยด้านราคา รายได้ และการโฆษณา/รณรงค์ ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน ซึ่งผลการศึกษาจากงานของ นุกุล ร่วมสุข (2547) และนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางประชากร ไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ เขตการปกครอง ภูมิภาค การศึกษา อาชีพ มีส่วนทำให้คนมีพฤติกรรมการดื่มสุราแตกต่างกัน กล่าวคือ เพศชาย และคนในเขตเมือง มีพฤติกรรมการดื่มสุราสูงกว่าเพศหญิง และคนที่อยู่ในเขตชนบท และคนที่มียุมากขึ้น จะมีแนวโน้มดื่มสุรามากขึ้น แต่จะลดลงเมื่อเข้าสู่วัยชรา ส่วนปัจจัยด้านการศึกษา อาชีพ และสถานภาพสมรส นั้น การศึกษาของ นุกุล ร่วมสุข (2547) พบว่า คนที่จบการศึกษาระดับวิทยาลัย อาชีพรับราชการ และคนที่หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีความน่าจะเป็นในการดื่มสุรามากที่สุด แตกต่างจากการศึกษาของนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) ที่พบว่า คนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี นักเรียน/นักศึกษา มีแนวโน้มดื่มสุรามากที่สุด

สำหรับปัจจัยด้านสุขภาพ/การมีโรคประจำตัว ผลการศึกษาของนุกุล ร่วมสุข (2547) และนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) สอดคล้องกัน คือ การมีปัญหาสุขภาพ จะมีผลทำให้การดื่มสุราลดลง

นอกจากนี้ การศึกษาของนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) ยังแสดงให้เห็นว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ดื่มสุรา มีผลทำให้สมาชิกอื่นมีโอกาสดื่มสุราเพิ่มขึ้นด้วย

3.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุรา

การศึกษาของอิสรา ซานติสสัน (2546) และ นุกุล ร่วมสุข (2547) ได้พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสูบบุหรี่และการดื่มสุรา ซึ่งได้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ผลการศึกษาของ อิสรา ซานติสสัน (2546) พบว่าค่าความยืดหยุ่นไขว้ของอุปสงค์บุหรี่ต่อราคาสุรามีค่าเท่ากับ -0.01 และค่าความยืดหยุ่นไขว้ของอุปสงค์สุราต่อราคาบุหรี่ มีค่าเท่ากับ -0.02 ซึ่งเป็นค่าลบทั้งคู่ แสดงให้เห็นว่า บุหรี่เป็นสินค้าประกอบกับสุรา แต่ขนาดของการประกอบกันค่อนข้างต่ำ ขณะที่

ที่ผลการศึกษาของ นูกุล ร่วมสุข (2547) พบว่า คนไทยมีพฤติกรรมในการสูบบุหรี่และการดื่มสุรา ในแบบเสริมกัน กล่าวคือ คนที่ดื่มสุรามิแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ด้วย เช่นเดียวกันกับคนที่สูบบุหรี่ก็มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ดื่มสุรา

3.1.7 การศึกษาเกี่ยวกับความถี่ในการดื่มสุรา

งานศึกษาที่เกี่ยวกับความถี่ในการดื่มสุร่าก่อนข้างมีจำกัด ซึ่งมีงานที่น่าสนใจ คือ งานของ Zhao and Harris (2004) และ นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) กล่าวคือ Zhao and Harris (2004) ได้ศึกษาอุปสงค์ของการบริโภคสุรา เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบุหรี่ โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดจากประชากรชาวออสเตรเลียที่มีอายุ 14 ปีขึ้นไป (Australian Drug Strategy Household Survey) ซึ่งได้สำรวจในปี 1995 1998 และ 2001 มาทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับการตัดสินใจบริโภค (Participation Decision) และความถี่ในการบริโภค สิ่งเสพติดทั้ง 3 ชนิด โดยใช้แบบจำลอง Multivariate Probit และ Ordered Probit ในการศึกษา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าราคาโดยตรง (Own Price) มีผลทางลบต่อการตัดสินใจบริโภค (Participation Decision) ทั้ง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่ และกัญชา แต่เมื่อวิเคราะห์ถึงความถี่ในการบริโภค โดยเฉพาะสุราแล้ว พบว่า ราคาสุรามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความถี่ในการบริโภคสุรา แสดงว่าหากราคาสุราเพิ่มสูงขึ้น จะมีโอกาสที่คนจะดื่มสุร่าบ่อยขึ้นด้วย ทั้งนี้ Zhao and Harris (2004) ได้อธิบายผลการศึกษาข้างต้นว่า อาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านรสนิยมที่เปลี่ยนแปลงไป หรือ เป็นผลจากการรณรงค์ให้ดื่มไวน์แดงเป็นประจำเพื่อสุขภาพ อีกทั้งข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ในส่วนของผู้ที่ดื่มสุร่าเป็นประจำ (มากกว่า 4 วัน/สัปดาห์) พบว่า มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สำหรับปัจจัยด้านรายได้ นั้น จากการศึกษาของ Zhao and Harris (2004) พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจดื่มสุร่า แต่มีความสัมพันธ์ทางลบต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่และกัญชา และการมีรายได้ที่สูงขึ้น จะมีความน่าจะเป็นที่จะดื่มสุร่าบ่อยขึ้นด้วย แตกต่างจากการศึกษาของนิพนธ์ ที่พบว่า รายได้ไม่มีผลต่อความถี่ในการดื่มสุร่า

นอกจากนี้การศึกษาของ Zhao and Harris (2004) ยังพบว่า อายุ และการมีบุตร จะลดโอกาสในการดื่มสุร่าเป็นประจำลง กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุมากขึ้น หรือมีภาวะจากการมีบุตร จะมีแนวโน้มที่จะดื่มสุร่าเป็นประจำน้อยลง ส่วนการอยู่ในเขตนอกเมือง จะมีผลต่อความถี่ในการดื่มสุร่าและสูบบุหรี่เป็นประจำอย่างมีนัยสำคัญ

ขณะที่การศึกษาของนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) ทำให้เห็นว่าความสะดวกในการซื้อสุร่ามีอิทธิพลต่อจำนวนครั้งในการดื่มสุร่า โดยผู้บริโภคใช้เวลาเฉลี่ยเพียง 7.5 นาทีที่สามารถหาซื้อสุร่าได้แล้ว ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่รัฐออกใบอนุญาตจำหน่ายสุร่าจำนวนมาก ทำให้มี

ร้านค้าที่มีสุราจำหน่ายมีอยู่ทั่วไปทุกท้องที่ โดยข้อมูลจากการสำรวจพบว่า สถานที่จำหน่ายสุราที่สำคัญที่สุด คือ ร้านขายของชำ และร้านค้าในหมู่บ้าน ซึ่งมักมีการฝ่าฝืนในการจำหน่ายสุราในช่วงเวลาที่ห้ามจำหน่ายด้วย และจากการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติแสดงให้เห็นว่า หากสร้างอุปสรรคในการหาซื้อสุรานานขึ้น 10 นาที ผู้ดื่มจะลดความถี่ในการดื่มลง 0.3 ครั้ง/สัปดาห์ จากปัจจุบันที่ดื่มสุราเฉลี่ยเดือนละ 7 ครั้ง

นอกจากนี้ การมีคนในครอบครัวที่ดื่มสุรา การมีอาชีพเกษตรกร ลูกจ้างรัฐ และลูกจ้างขายของ มีแนวโน้มที่จะดื่มสุราบ่อยครั้งกว่าผู้ที่มิอาชีพพนักงานบริษัท ผู้บริหาร และผู้ประกอบการวิชาชีพ ขณะที่ผู้มีการศึกษาสูงจะดื่มสุราน้อยครั้งกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดรายจ่ายค่าสุรานั้น มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ระดับการศึกษา มีผลทางบวกต่อรายจ่ายค่าสุรา ซึ่งได้ผลในทางตรงข้ามกับความถี่ในการดื่ม ทั้งนี้เป็นเพราะผู้มีการศึกษาจะไม่ดื่มสุราฟรีๆ แต่หากดื่มแล้วจะดื่มสุราราคาแพง ทำให้มีรายจ่ายมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย และเวลาในการเดินทางไปดื่มสุราในร้าน มีผลทางบวกต่อรายจ่ายค่าสุราด้วย เนื่องจากผู้บริโภคเป็นผู้มีเหตุผล เมื่อต้องเสียเวลานานในการเดินทางไปสถานบันเทิง ก็จะใช้เวลาดื่มนานขึ้น ทำให้ใช้เงินมากขึ้น

3.2. ความสูญเสียทางเศรษฐกิจของการดื่มสุรา

การดื่มสุรานอกจากจะก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพแล้ว ยังมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจราจรด้วย ซึ่งสร้างภาระค่าใช้จ่ายทั้งด้านการรักษาพยาบาล การสูญเสียทรัพย์สิน และต้นทุนทางอ้อมอื่น ๆ ที่ไม่อาจวัดเป็นตัวเงินได้ อย่างไรก็ตาม ได้มีการศึกษาเพื่อประมาณค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เกิดจากอุบัติเหตุจราจรทางบก ดังนี้

Rakkhwan Tosutho (1997) ทำการศึกษาความสูญเสียทางเศรษฐกิจและปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนน ในช่วง ปี ค.ศ. 1981-1995 โดยใช้แบบจำลองแบบ Multiple Linear Regression ในการศึกษา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลทางบวกต่อการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางถนนอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ถ้ามีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้นจะมีผลทำให้จำนวนการตายจากอุบัติเหตุทางถนนเพิ่มขึ้นด้วย สำหรับการศึกษาความสูญเสียทางเศรษฐกิจนั้น ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย ความสูญเสียทางตรง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และการสูญเสียทรัพย์สิน และความสูญเสียทางอ้อม ได้แก่ ค่าเสียโอกาสของการบาดเจ็บ ค่าเสียโอกาสของการพิการ (Disabled Persons) ค่าเสียโอกาสของการดูแลครอบครัว และรายได้ที่สูญเสียไป (Income Forgone) ผลการศึกษาพบว่า ความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากอุบัติเหตุจราจรทางบก มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งในปี ค.ศ. 1995 มีมูลค่ารวม 41,397

ล้านบาท และเมื่อปรับค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจโดยใช้ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป ปี ค.ศ. 2002 เป็นปีฐาน จะมีมูลค่าประมาณ 52,111 ล้านบาท

ขณะที่การศึกษาของ วรเวศม์ สุวรรณระดา และคณะ (2548) ได้นำความสูญเสียจากอุบัติเหตุทางจราจรมาศึกษาเช่นกัน แต่เป็นการประมาณมูลค่าความสูญเสียที่เกิดจากอุบัติเหตุในปี พ.ศ. 2545 โดยใช้วิธีทุนมนุษย์ (Human Capital) และได้นำ Human Cost ซึ่งเป็นความสูญเสียที่เกิดจากความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานของผู้ประสบภัยและคนรอบข้างเข้ามาพิจารณาด้วย ผลการศึกษาพบว่า มูลค่าความสูญเสียเนื่องจากอุบัติเหตุจราจรทางบกในปี พ.ศ. 2545 กรณียังไม่รวม Human Cost มีค่าประมาณ 85,856 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.52 ของ GDP ในปีเดียวกัน และหากนำ Human Cost เข้ามาพิจารณาด้วยแล้ว มูลค่าความสูญเสียจะสูงถึง 106,994 ล้านบาท โดยที่ความสูญเสียจากการขาดงานของผู้เสียชีวิตมีสัดส่วนสูงสุด คือ 42,049 ล้านบาท และหากคิดมูลค่าความสูญเสียเฉลี่ยต่อรายแล้ว พบว่า ความสูญเสียเชิงเศรษฐกิจต่อผู้เสียชีวิตหนึ่งคนอยู่ที่ประมาณ 3.5 ล้านบาท นอกจากนี้ หากพิจารณาความสูญเสียจากอุบัติเหตุจราจรทางบกในอดีตที่ส่งผลกระทบต่อเมืองมาจนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2545) โดยเป็นการประมาณค่าความสูญเสียเฉพาะผู้พิการเนื่องจากอุบัติเหตุจราจรในอดีตที่ไม่ได้ทำงาน รวมไปถึงความสูญเสียจากการขาดงานของผู้ดูแลคนพิการดังกล่าว พบว่า มีมูลค่าประมาณ 89,465 ล้านบาท และหากรวม Human Cost ด้วยแล้วจะมีมูลค่าสูงถึง 134,197 ล้านบาท นอกจากนี้ วรเวศม์ สุวรรณระดา และคณะ (2548) ยังได้ทำการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก ซึ่งได้ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Rakkhwan Tosutho (1997) คือพบว่า การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์บ่อย ๆ นั้น จะเพิ่มความน่าจะเป็นต่อการเคยประสบอุบัติเหตุด้วย

งานวิจัยที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่ง คือ การศึกษาของ นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) ได้ประเมินค่าความเสียหายจากการดื่มสุรา โดยทำการวัดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงในการบำบัดโรคติดสุราและโรคที่เกิดจากการดื่มสุราทั้งกรณีเป็นคนไข้ในและคนไข้ในสถานพยาบาลต่าง ๆ ของรัฐ การประเมินด้วยวิธีทุนมนุษย์ (Human Capital) และวิธีมูลค่าของชีวิต (Value of Life) ของการสูญเสียชีวิตและอวัยวะเนื่องจากปัญหาของการดื่มสุรา และการสูญเสียทรัพย์สินและผลกระทบต่อสิ่งที่แบกรับโดยสังคม โดยเน้นความเสียหายที่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้

ผลการศึกษาพบว่า ความเสียหายทั้งหมดจากการดื่มสุรา มีมูลค่า 13,007.9 ล้านบาท ถึง 33,652.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.22-0.56 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2546 (ซึ่งมีมูลค่า 5,939 พันล้านบาท) และหากปรับค่าความเสียหายให้เป็นค่าปี พ.ศ. 2545 จะมีค่าประมาณ 12,781.66 - 33,067.3 ล้านบาท ความเสียหายดังกล่าว จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ต้นทุนส่วนบุคคล อันได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาโรคที่เกิดจากการดื่มสุรา (106.9 - 349.7 ล้านบาท) ต้นทุนเวลาในการบำบัดรักษาโรคที่เกิดจากการดื่มสุรา (127.5 - 205.8 ล้านบาท) ต้นทุนเวลาในการขาดงานเนื่องจากการดื่มสุรา (3,245.8 - 4,491.8 ล้านบาท) และมูลค่าการสูญเสียชีวิตจากการเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดจากการดื่มสุรา (1,488.4 - 2,425.5 ล้านบาท) มูลค่ารวมทั้งสิ้น 4,968.4 - 7,492.8 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 22.2 - 38.2 ของมูลค่าความเสียหายทั้งหมด

2) ต้นทุนต่อสังคมของการดื่มสุรา ได้แก่ การตายและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ซึ่งประกอบด้วย มูลค่าการสูญเสียชีวิตและการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากรถที่มาจากกรณีการดื่มสุรา (5,562 - 8,583 ล้านบาท) มูลค่าการรักษาอุบัติเหตุจากการดื่มสุรา (220.8 - 10,621.9 ล้านบาท) และมูลค่าการสูญเสียรายได้จากการรักษาพยาบาลอุบัติเหตุจากการดื่มสุรา (2,256.7 - 6,974.9 ล้านบาท) มูลค่ารวมทั้งสิ้น 8,039.5 - 26,179.8 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 61.8 - 77.8 ของมูลค่าความเสียหายทั้งหมด

ตารางที่ 3.4 สรุปมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจของการดื่มสุราจากงานวิจัยในอดีต

หน่วย: ล้านบาท

งานวิจัย	ประเภทความสูญเสีย		มูลค่าความสูญเสีย	มูลค่าที่ปรับราคาแล้ว ^a
Rakkhwan Tosutho (1997)	ความสูญเสียจากอุบัติเหตุ	ค่ารักษาพยาบาล ค่าเสียหายทรัพย์สิน รายได้ที่สูญเสีย ค่าเสียโอกาสของผู้บาดเจ็บ ทุพพลภาพ และครอบครัว	41,397 (พ.ศ. 2538)	52,111
รวเวศม์ สุวรรณระดา และคณะ (2548)	ความสูญเสียจากอุบัติเหตุ	ความสูญเสียจากการขาดงานของผู้เสียชีวิต/ผู้บาดเจ็บจนพิการและผู้ดูแล ค่ารักษาพยาบาล ความสูญเสียทรัพย์สิน และ Human Cost	106,994 (พ.ศ. 2545)	106,994
		ค่าความสูญเสียของผู้พิการและครอบครัวเนื่องจากอุบัติเหตุในอดีต	134,197 (พ.ศ. 2545)	134,197
นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548)	ความสูญเสียจากการดื่มสุรา	ค่ารักษาโรคที่เกิดจากการดื่มสุรา มูลค่าการสูญเสียชีวิตจากการเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดจากการดื่มสุรา มูลค่าการสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากการดื่มสุรา	13,007.9 - 33,652.6 (พ.ศ. 2546)	12,781.66 - 33,067.3

หมายเหตุ: ^a ปรับราคาความสูญเสียทางเศรษฐกิจโดยใช้ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป ปี พ.ศ. 2545 เป็นปีฐาน

จากตารางจะเห็นว่า งานวิจัยทั้ง 3 ชิ้นข้างต้น มีความแตกต่างในรายละเอียดของการประมาณค่าความสูญเสีย กล่าวคือ การศึกษาของนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) เป็นการศึกษาที่พิจารณาการเกิดอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากการดื่มสุรานั้น และเป็นการวัดเฉพาะต้นทุนที่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ ส่วนการศึกษาของ Rakkhwan Tosutho (1997) และวรเวศม์ สุวรรณระดา และคณะ (2548) เป็นการศึกษาระดับกว้างของการเกิดอุบัติเหตุทางจราจรทั้งหมด ไม่เพียงแต่เฉพาะที่เกิดจากการดื่มสุรา ซึ่งการศึกษาของ วรเวศม์ สุวรรณระดา และคณะ (2548) นั้นครอบคลุมมากกว่างานของ Rakkhwan Tosutho (1997) โดยได้นำ Human Cost เข้ามาพิจารณาด้วย

นอกจากนี้ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาของ Rakkhwan Tosutho (1997) และ นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) มีแนวโน้มที่จะประเมิน ต้นทุนในการรักษาพยาบาลต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ได้จากโรงพยาบาลรัฐ ซึ่งได้รับงบประมาณอุดหนุนจากภาครัฐ ขณะที่การศึกษาของ วรเวศม์ สุวรรณระดา และคณะ (2548) ใช้ข้อมูลค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยของทั้งโรงพยาบาลรัฐ และเอกชนจากงานวิจัยในอดีต แล้วนำมาปรับราคาให้สอดคล้องกับช่วงเวลาการศึกษาคือ ปี พ.ศ. 2545 ทำให้มีแนวโน้มที่จะประเมินต้นทุนได้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากกว่า

3.3. นโยบายและมาตรการในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การศึกษาด้านนโยบายและมาตรการในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจในปัจจุบัน การศึกษาหลายชิ้นได้ข้อสรุปตรงกันว่า การควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องใช้ทั้งมาตรการด้านภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีควบคู่กัน เนื่องจากหากใช้เพียงมาตรการด้านภาษีเพียงอย่างเดียวแล้ว อาจก่อให้เกิดการลักลอบผลิต และบริโภคสุราเถื่อนมากขึ้นได้

ขงยุทธ ขจรธรรม และคณะ (2547) ศึกษาถึงประสิทธิผลของนโยบายและมาตรการการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศต่าง ๆ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า มาตรการที่มีประสิทธิผลสูงในการลดการบริโภค ได้แก่ การจำกัดการเข้าถึงและหาซื้อ มาตรการราคาและภาษี การสุ่มตรวจระดับแอลกอฮอล์และการลดระดับที่ไม่ผิดกฎหมายของแอลกอฮอล์ในลมหายใจและในเลือด ส่วนมาตรการที่ไม่มีประสิทธิผล ได้แก่ การควบคุมกันเองโดยสมัครใจของผู้ขายและผู้ผลิต การให้ความรู้ และการรณรงค์ประชาสัมพันธ์

สำหรับประเทศไทย ยังไม่มีการประเมินว่ามาตรการต่าง ๆ มีประสิทธิผลต่อการควบคุมและลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากน้อยเพียงใด มีเพียงการศึกษาเปรียบเทียบนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน การศึกษาที่สำคัญได้แก่ งานวิจัยของชลธาร วิศรุตวงศ์ (2548) นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) และวรเวศม์ สุวรรณระดา และคณะ (2549)

การศึกษาของชลธาร วิสฺรุตวงศ์ (2548) เน้นถึงมาตรการด้านภาษี โดยทำการเปรียบเทียบการจัดเก็บภาษีแอลกอฮอล์ของ 5 ประเทศ คือ ไทย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ และออสเตรเลีย พบว่าการบริหารจัดการเก็บภาษีสุราของไทยแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ คือไม่มีการตรวจสอบภาษีเพื่อประเมินภาษีในภายหลัง ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดเก็บภาษีสุราแต่เดิมเป็นระบบสัมปทาน หรือระบบผูกขาด ซึ่งยังไม่ได้มีการปรับปรุงให้ทันสมัย ทำให้รัฐอาจไม่ได้รับภาษีอย่างครบถ้วน อีกทั้ง การกำหนดบทลงโทษกรณีมีการฝ่าฝืนกฎหมายยังค่อนข้างต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ทั้งนี้ ชลธาร วิสฺรุตวงศ์ (2548) ได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงกำหนดบทลงโทษให้สูงขึ้น โดยเฉพาะค่าปรับให้ผันแปรตามขนาดภาษีที่หายไปหรือความรุนแรงของการกระทำผิด และควรปรับอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตสุราให้สอดคล้องกับอัตราเงินเฟ้อด้วย

ขณะที่นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) ได้ศึกษาทั้งมาตรการด้านภาษีและไม่ใช่ภาษีในการลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งได้วิเคราะห์ถึงปัญหาของการใช้มาตรการต่าง ๆ ของไทยในหลายประเด็น กล่าวคือ การบังคับใช้กฎหมายของไทยยังขาดความเข้มงวด เช่น การตรวจสอบเวลาการเปิด-ปิดสถานบริการที่ทำเป็นครั้งคราว เป็นต้น กฎหมายบางฉบับมีหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่หลายหน่วยงาน ซึ่งขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการปัญหาอย่างจริงจัง ไม่มีมาตรการในการจำกัดความหนาแน่นของแหล่งขาย ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการได้อย่างง่ายดายและเสียค่าใบอนุญาตในอัตราที่ต่ำมาก โดยในปีงบประมาณ 2547 มีจำนวนผู้ขอใบอนุญาตขายสุรา จำนวน 585,700 ราย อีกทั้งไม่มีข้อกำหนดว่าสถานที่จำหน่ายสุราต้องอยู่ห่างจากวัด สถานศึกษา โรงพยาบาล มากน้อยเพียงใด ประชาชนจึงสามารถเข้าถึงสุราได้โดยง่าย

นอกจากนี้ นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2548) ได้วิเคราะห์ถึงการการตั้งด่านตรวจระดับแอลกอฮอล์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่ามีน้อยเกินไป และมีผู้ฝ่าฝืนในการขับรถหลังดื่มสุราอยู่เสมอ เนื่องจากคิดว่าจะไม่เจอด่านตรวจวัดแอลกอฮอล์ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงควรมีความพร้อมทั้งกำลังคน เครื่องมือในการตรวจวัด การจัดทำแผนตั้งด่านตรวจอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มความถี่ในการตรวจแอลกอฮอล์ เพื่อเพิ่มโอกาสที่คนดื่มสุราแล้วขับรถจะถูกตรวจแอลกอฮอล์มากขึ้น อีกทั้งควรเพิ่มบทลงโทษผู้กระทำผิด เพื่อให้เกิดความเกรงกลัว และไม่กระทำผิดซ้ำซาก

การศึกษาของวรเวศม์ สุวรรณระดา และคณะ (2549) ได้เปรียบเทียบนโยบายเกี่ยวเนื่องกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของไทยและต่างประเทศ พบว่า การออกใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของไทยค่อนข้างละเอียดกว่าของต่างประเทศ โดยจะแบ่งใบอนุญาตตามปริมาณการจำหน่าย พื้นที่จำหน่าย ลักษณะการจำหน่าย (ชั่วคราว/ถาวร) แหล่งผลิต (ผลิตในประเทศ/ต่างประเทศ) ซึ่งแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ที่การออกใบอนุญาตจะขึ้นกับชนิดของแอลกอฮอล์และ/หรือลักษณะการจำหน่ายเท่านั้น อีกทั้ง เวลาการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของ

ประเทศไทย ก่อนข้างเข้มงวดกว่าประเทศอื่น ๆ คือ กำหนดให้จำหน่ายใน 2 ช่วงเวลา คือ 11.00 – 14.00 น. และ 17.00 – 24.00 น. ขณะที่ต่างประเทศส่วนใหญ่จะห้ามจำหน่ายเฉพาะช่วงดึกถึงช่วงเช้าของวันใหม่เท่านั้น นอกจากนี้ ในเรื่องของคุณสมบัติของผู้ขอใบอนุญาตของประเทศไทย ยังไม่เข้มงวดมากนักเมื่อเทียบกับบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น ซึ่งมีเงื่อนไขเพิ่มเติมหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดระยะห่างระหว่างร้านค้าเดิมกับร้านที่ขออนุญาตใหม่ การกำหนดจำนวนร้านจำหน่ายโดยเกณฑ์จำนวนประชากร ซึ่งหากประเทศไทยใช้เกณฑ์ดังกล่าวแล้ว พบว่า จำนวนใบอนุญาตที่เหมาะสมจะอยู่ที่ประมาณ 65,000 – 70,000 ใบอนุญาต แต่ในปัจจุบันจำนวนใบอนุญาตมีมากกว่า 600,000 ใบอนุญาต แสดงให้เห็นว่า จำนวนสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยมีมากเกินไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

วิธีการศึกษา

4.1 แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งมาจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่งหลักๆ ได้แก่

1) ข้อมูลการบริโภคสุรา และข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนทั่วประเทศจากรายงานโครงการสำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจดังกล่าว เป็นการสำรวจที่ค่อนข้างครอบคลุมประชากรทั่วทั้งประเทศ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Two-Stage Sampling ได้จำนวนตัวอย่างของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปทั้งสิ้น 56,380 ตัวอย่าง และให้รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับ ลักษณะทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจ ตลอดจนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ความถี่ในการดื่มสุรา ประเภทสุราที่ดื่ม เหตุผลในการดื่มสุรา เป็นต้น ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสรุปข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ โดยคำนวณให้อยู่ในรูปอัตราร้อยละ ทำให้เห็นถึงภาพรวมของพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่และดื่มสุราทั่วทั้งประเทศ แต่ยังคงขาดข้อมูลที่สำคัญบางส่วน เช่นราคาสุราที่ดื่ม ปริมาณการบริโภคสุราต่อครั้ง สถานที่ที่นิยมดื่มสุรา เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย อายุ เพศ เขตที่อยู่อาศัย(ในเขตเทศบาล/นอกเขตเทศบาล) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พฤติกรรมการดื่มสุรา (ดื่มนาน ๆ ครั้ง ดื่มเดือนละ 1-2 ครั้ง ดื่ม 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ ดื่ม 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ ดื่มทุกวัน) พฤติกรรมการสูบบุหรี่(สูบบุหรี่/ไม่สูบบุหรี่) การมีปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และการประสบอุบัติเหตุ

2) ข้อมูลราคาสุราเฉลี่ยในแต่ละภูมิภาคจากรายงานราคาสินค้าขายปลีกเฉลี่ยสำหรับจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคชุดทั่วไปและชุดชนบท พ.ศ. 2547 ของสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

สำหรับข้อมูลราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะมีความแตกต่างกันในระหว่างเขตเมืองและเขตชนบท ประกอบด้วย ข้อมูลราคาสินค้าขายปลีกเฉลี่ยสำหรับจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคชุดทั่วไป ปี พ.ศ. 2547 หมวดยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ และข้อมูลราคาสินค้าขายปลีกเฉลี่ยสำหรับจัดทำดัชนีราคาผู้

บริโภคนิยมชนบท ปี พ.ศ. 2547 หมวดยาสูบและเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ของภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

4.2 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ การศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจดื่มสุรา และปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มความถี่ในการดื่มสุรา แบบจำลองสำคัญที่นำมาใช้ได้แก่

4.2.1 Binary Response Model

แบบจำลองโพรบิต (Probit Model) และ แบบจำลองโลจิต (Logit Model) เป็นแบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์กรณีที่ตัวแปรตามมีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ และแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม เช่น กลุ่มผู้ดื่มสุรา หรือ กลุ่มผู้ไม่ดื่มสุรา เป็นต้น แบบจำลองทั้งสองอย่างนี้มีคุณสมบัติสำคัญที่เหนือกว่าแบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้น (LPM) คือ สามารถจำกัดค่าประมาณความน่าจะเป็นของตัวแปรตามให้อยู่ภายในช่วง 0 – 1 ได้

ข้อแตกต่างของแบบจำลองโพรบิต (Probit Model) และแบบจำลองโลจิต (Logit Model) อยู่ที่การกำหนดลักษณะการแจกแจงของตัวตลาดเคลื่อน (ε_i) โดยกรณีแบบจำลองโพรบิต จะกำหนดให้ ε_i มีลักษณะการแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน (Normal Distribution) ส่วนแบบจำลองโลจิตจะกำหนดให้ ε_i มีลักษณะการแจกแจงแบบโลจิสติก (Logistic Distribution) ซึ่งมีผลทำให้แบบจำลองโพรบิตจะให้เส้นกราฟที่มีความชันมากกว่า หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เส้นกราฟจะมุ่งเข้าสู่แกนได้เร็วกว่าเส้นกราฟจากแบบจำลองโลจิต

โดยทั่วไปแล้วการวิเคราะห์ค่าความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์หนึ่ง ๆ โดยใช้แบบจำลองโพรบิต หรือแบบจำลองโลจิต มักจะให้ค่าที่ใกล้เคียงกัน แต่ข้อได้เปรียบของแบบจำลองโลจิต คือ มีรูปแบบสมการที่สะดวกในการคำนวณหาค่าประมาณของตัวพารามิเตอร์ เนื่องจากสามารถเขียนเป็นรูปสมการปิดได้โดยไม่ต้องคิดเครื่องหมายอินทิเกรต ขณะที่แบบจำลองโพรบิตนั้นมีรูปแบบสมการที่ค่อนข้างยุ่งยากในการคำนวณ ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ งานวิจัยชิ้นนี้จึงเลือกใช้แบบจำลองโลจิตในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจดื่มสุรา

$$\text{สมมติ } Z_i = \beta_0 + \beta_1 X_i \quad (4-1)$$

ฟังก์ชัน $F(Z)$ มีค่าเป็น 0 หรือ 1 สำหรับค่า Z_i ที่อยู่ระหว่าง $-\infty$ ถึง $+\infty$

ค่าความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ถูกกำหนดด้วย

$$\begin{aligned} P_i &= F(Z_i) \\ &= \frac{1}{1 + e^{-z_i}} \end{aligned} \quad (4-2)$$

จาก (2) จะได้ว่า

$$e^{z_i} = \frac{P_i}{1 - P_i} \quad (4-3)$$

ใส่ \log ทั้ง 2 ข้าง จะได้

$$Z = \ln\left(\frac{P_i}{1 - P_i}\right) \quad (4-4)$$

$$= \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \dots + \varepsilon_i \quad (4-5)$$

ดังนั้นสามารถเขียนรูปแบบสมการทั่วไปของแบบจำลองได้ดังนี้

$$\ln \frac{P_i}{1 - P_i} = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \dots + \varepsilon_i$$

โดยที่ P_i = ความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์หนึ่ง ๆ มีค่าอยู่ระหว่าง 0 - 1

X = ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษา เช่น ราคา รายได้

β_0 = ค่าจุดตัดบนแกนตั้ง

β_k = ค่าพารามิเตอร์ ซึ่งเป็นค่าที่วัดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม เมื่อ X เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย

ε_i = ค่าความคลาดเคลื่อน

การหาค่าประมาณของพารามิเตอร์ สามารถหาได้ด้วยวิธี Maximum likelihood เนื่องจากสามารถให้ค่าประมาณของความน่าจะเป็นอยู่ในช่วง (0, 1) และสามารถแก้ปัญหาตัวแปรปรวนไม่คงที่ (Heteroscedasticity) ได้ รายละเอียดดังนี้

จาก
$$P_i = \frac{1}{1 + e^{-z_i}}$$

เนื่องจาก P_i เป็นค่าที่สังเกตไม่ได้ แต่สิ่งที่เราทราบมีเพียงการเกิดหรือไม่เกิดเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งในที่นี้กำหนดให้ $y_i = 1$ กรณีปัจจุบันดื่มสุรา และ $y_i = 0$ กรณีปัจจุบันไม่ดื่มสุรา ดังนั้น

$$P(y_i=1) = P_i$$

$$P(y_i=0) = (1 - P_i)$$

สมมติว่ามีค่าสังเกต y_i แบบสุ่ม n ค่าสังเกตที่เป็นอิสระต่อกัน โดยแต่ละ y_i มีฟังก์ชันความหนาแน่นแบบโลจิตเหมือนกัน ดังนั้นฟังก์ชันความน่าจะเป็นร่วมของ $f_i(y_i)$ แต่ละค่าสังเกตที่ $y_i = 1$ หรือ $y_i = 0$ มี n ค่าสังเกตจึงเป็นดังนี้

$$L = f(y_1, y_2, \dots, y_n) = \prod_{i=1}^n f_i(y_i) = \prod_{i=1}^n P_i^{y_i} (1 - P_i)^{1-y_i} \quad (4-6)$$

จาก (6) ทำการแปลงสมการให้อยู่ในรูป log ดังนี้

$$\ln L = \ln f(y_1, y_2, \dots, y_n) = \sum_{i=1}^n [y_i \ln P_i + (1 - y_i) \ln(1 - P_i)] \quad (4-7)$$

ทำการ differentiate logL ด้วย β_k แล้วกำหนดค่าให้เท่ากับ 0 เพื่อแก้สมการหาค่า $\hat{\beta}_k$ ดังนี้

$$\frac{\partial \ln L}{\partial \beta_k} = \sum_{i=1}^n \left[X_{ki} Y_i \frac{e^{-z_i}}{1 + e^{-z_i}} \right] - \sum_{i=1}^n X_{ki} (1 - Y_i) \frac{e^{z_i}}{1 + e^{z_i}} = 0 \quad (4-8)$$

เมื่อได้ค่าประมาณ $\hat{\beta}_k$ แล้ว สามารถประมาณค่าความน่าจะเป็นของการตัดสินใจบริโภคได้ โดยนำปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคไปแทนในสมการ (4-2)

แบบจำลองความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจดื่มสุรา ใช้แบบจำลองโลจิต (Logit Model) โดยนำปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการตัดสินใจดื่มสุรามามาพิจารณา ดังสมการ

$$\ln \frac{P_i}{1 - P_i} = \beta_0 + \beta_1 \text{SEX} + \beta_2 \text{AGE} + \beta_3 \text{PRICE} + \beta_4 \text{INC} + \beta_5 \text{EDU} + \beta_6 \text{JOB} + \beta_7 \text{FAMI} + \beta_8 \text{SMOKE} + \varepsilon_i$$

โดยที่

P_i = ความน่าจะเป็นของการตัดสินใจดื่มสุราของตัวอย่างที่ i

β_0 = ค่าจุดตัดบนแกนตั้ง

β_k = ค่าพารามิเตอร์ ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่ออัตราส่วนความน่าจะเป็นในการตัดสินใจดื่มสุรา

ε_i = ความคลาดเคลื่อน ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ (ซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในตัวแปรอิสระ) ที่มีต่อตัวแปรตาม

SEX = เพศ

AGE = อายุ

PRICE = ราคาสุราเฉลี่ย

INC = รายได้

EDU = ระดับการศึกษา

JOB = อาชีพ

FAMI = ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและที่อยู่อาศัย

SMOKE = พฤติกรรมการสูบบุหรี่

สำหรับการหาค่า Marginal Effect ซึ่งแสดงถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงของความน่าจะเป็นเมื่อ X เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย สามารถหาได้จาก

$$\frac{\partial P_i}{\partial X_{ik}} = \beta_k P_i (1 - P_i)$$

โดยที่ P = ความน่าจะเป็นของการตัดสินใจดื่มสุรา

X = ตัวแปรราคา, รายได้

β_k = Marginal Change เมื่อ X_k เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย

สำหรับการหาค่า Price Elasticity และ Income Elasticity สามารถหาได้จาก

$$\frac{\partial P(Y=1)}{\partial X} \frac{X}{P(Y=1)}$$

โดยที่ P = ความน่าจะเป็นของการตัดสินใจดื่มสุรา

X = ตัวแปรราคา, รายได้

4.2.2 Ordered Logit Model

เป็นแบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์ กรณีตัวแปรตามเป็นข้อมูลที่มีลักษณะเป็นลำดับ เช่น การสำรวจระดับความพึงพอใจ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามอาจมีระดับความพึงพอใจตั้งแต่ ไม่พอใจ ไปจนถึงระดับพอใจอย่างมาก เป็นต้น รูปแบบสมการในแบบจำลอง Ordered Logit เป็นดังนี้

$$y^* = \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \dots + \beta_k X_k + \varepsilon_i$$

โดยที่ $y_i = 0$ ถ้า $y^* \leq \alpha_0$

$y_i = 1$ ถ้า $\alpha_0 < y^* \leq \alpha_1$

⋮

$y_i = J$ ถ้า $y^* > \alpha_{J-1}$,

β_k = ค่าพารามิเตอร์ ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของ X ต่อความถี่ในการดื่มสุรา

X_k = ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษา

α_j = Cut Point (Threshold Parameters) ซึ่ง $\alpha_0 < \alpha_1 < \alpha_2 < \dots < \alpha_{J-1}$

ε_i = ความคลาดเคลื่อน ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ (ซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในตัวแปรอิสระ) ที่มีต่อตัวแปรตาม y^*

การประมาณค่าพารามิเตอร์ β และ α_j สามารถหาได้ด้วยวิธี Maximum Likelihood ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการ ได้ดังนี้

$$L = \prod_{i=1}^n \prod_{j=1}^J P(y_i = j | x_i)^{d_{ij}}$$

โดยที่ $d_{ij} = 1$ ถ้า $y_i = j$ และ $d_{ij} = 0$ ถ้า $y_i \neq j$ สามารถเขียนอยู่ในรูป Log Likelihood ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \log L &= \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^J d_{ij} \log [F(\alpha_j - X_i \beta) - F(\alpha_{j-1} - X_i \beta)] \\ &= 1[y_i = 0] \log [F(\alpha_0 - X_i \beta)] + 1[y_i = 1] \log [F(\alpha_1 - X_i \beta)] + \\ &\quad 1[y_i = 2] \log [F(\alpha_2 - X_i \beta) - F(\alpha_1 - X_i \beta)] + \dots + \\ &\quad 1[y_i = J] \log [1 - F(\alpha_J - X_i \beta)] \end{aligned}$$

สามารถหาค่าความน่าจะเป็นได้ดังนี้

$$P(y=0) = P(\beta X_i + \varepsilon_i \leq \alpha_0) = \frac{1}{1 + \exp(\beta X_i - \alpha_0)}$$

$$\begin{aligned} P(y=1) &= P(\beta X_i + \varepsilon_i \leq \alpha_1) - P(\beta X_i + \varepsilon_i \leq \alpha_0) \\ &= \frac{1}{1 + \exp(\beta X_i - \alpha_1)} - \frac{1}{1 + \exp(\beta X_i - \alpha_0)} \end{aligned}$$

⋮

$$P(y=J) = 1 - \frac{1}{1 + \exp(\beta X_i - \alpha_{J-1})}$$

หลังจากได้ค่าความน่าจะเป็นที่เกิดขึ้นของแต่ละเหตุการณ์ ก็สามารถนำค่าที่ได้มาหา Marginal Effect ของแต่ละตัวแปร ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \frac{\partial P(y=0)}{\partial X_k} &= -\beta_k \frac{\exp(\alpha_0 - \beta X)}{(1 + \exp(\alpha_0 - \beta X))^2} \\ \frac{\partial P(y=j)}{\partial X_k} &= \beta_k \left[\frac{\exp(\alpha_{j-1} - \beta X)}{(1 + \exp(\alpha_{j-1} - \beta X))^2} - \frac{\exp(\alpha_j - \beta X)}{(1 + \exp(\alpha_j - \beta X))^2} \right] \\ \frac{\partial P(y=J)}{\partial X_k} &= \beta_k \frac{\exp(\alpha_j - \beta X)}{(1 + \exp(\alpha_j - \beta X))^2} \end{aligned}$$

แบบจำลองสำหรับพิจารณาความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรา

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรา ได้แบ่งกลุ่มผู้ดื่มสุราออกเป็น กลุ่มที่ดื่มสุรานาน ๆ ครั้ง กลุ่มผู้ดื่ม 1-2 ครั้ง/เดือน กลุ่มผู้ดื่ม 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ และกลุ่มผู้ดื่มสุราอย่างน้อย 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ ซึ่งจะใช้แบบจำลอง Ordered Logit ในการศึกษาเนื่องจากตัวแปรตามเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีลักษณะเป็นลำดับ ดังสมการ

$$Y^* = \beta_1 SEX + \beta_2 AGE + \beta_3 PRICE + \beta_4 INC + \beta_5 EDU + \beta_6 JOB + \beta_7 FAMI + \beta_8 SMOKE + \varepsilon_i$$

โดยที่ $y_i = 0$ ถ้า $y^* \leq \alpha_0$, กรณีดื่มสุรานาน ๆ ครั้ง (ไม่เกิน 1-2 ครั้งต่อเดือน)
 $y_i = 1$ ถ้า $\alpha_0 < y^* \leq \alpha_1$, กรณีดื่มสุรา 1-2 ครั้งต่อเดือน
 $y_i = 2$ ถ้า $\alpha_1 < y^* \leq \alpha_2$, กรณีดื่มสุรา 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์
 $y_i = 3$ ถ้า $y^* > \alpha_2$, กรณีดื่มสุราตั้งแต่ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ขึ้นไป

y^* = ตัวแปรแฝง (Latent Variable) หรือเป็นตัวแปรที่สังเกตไม่ได้ แต่เราสามารถทราบถึงการเกิดหรือไม่เกิดเหตุการณ์หนึ่ง ๆ จากค่า y_i

SEX = เพศ

AGE = อายุ

PRICE = ราคาสุราเฉลี่ย

INC = รายได้

EDU = ระดับการศึกษา

JOB = อาชีพ

FAMI = ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและที่อยู่อาศัย

SMOKE = พฤติกรรมการสูบบุหรี่

4.3 ตัวแปรและสมมติฐานเบื้องต้นที่ใช้ในงานวิจัย

สมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับพฤติกรรมการดื่มสุรา เป็นดังนี้

เพศ ความแตกต่างของเพศ น่าจะมีผลต่อพฤติกรรมการดื่มสุรา เนื่องจากผู้ชายมักมีนิสัยชอบความสนุกสนาน หรือสังสรรค์เพื่อเข้าสังคม อีกทั้งต้องการการยอมรับในกลุ่มเพื่อนฝูง จึงคาดว่าความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราของผู้ชายสูงกว่าผู้หญิง และคาดว่าจะมีความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราสูงกว่าผู้หญิงด้วย

อายุ เป็นตัวแปรที่แสดงถึงวุฒิภาวะในการตัดสินใจ ความมีเหตุผล การศึกษานี้คาดว่า คนที่มีอายุมากขึ้นจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราและความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราลดลง เนื่องจากคนที่อายุมากขึ้นจะมีวุฒิภาวะ และตระหนักถึงโทษของการดื่มสุราได้มากกว่าคนที่อายุน้อย อีกทั้งคนที่อายุมากขึ้นมักมีภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากขึ้น จึงน่าจะเหลือเงินไปในการซื้อสุราได้น้อยลง

ราคา ตามหลักเศรษฐศาสตร์ การเพิ่มขึ้นของราคาสินค้า จะส่งผลให้รายได้ที่แท้จริงของผู้บริโภคลดลง ซึ่งจะมีผลให้อุปสงค์ในสินค้านั้น ๆ ลดลง จึงคาดว่าราคาสุราที่สูงขึ้นจะมีผลให้ความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราและความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราลดลง

รายได้ เป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดอำนาจซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ ผู้ที่มีรายได้สูงจะมีอำนาจในการซื้อสินค้าและบริการมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย จึงคาดว่ารายได้ที่สูงขึ้นจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา และความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรามากขึ้น

การศึกษา เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องมากขึ้น รวมถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของการดื่มสุรา จึงคาดว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงๆ จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา และความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราน้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ

อาชีพ อาชีพที่ต่างกัน น่าจะมีพฤติกรรมการบริโภคที่ต่างกัน จึงคาดว่าความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา และความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราจะแตกต่างกันระหว่างผู้ที่มีอาชีพต่างกัน

สถานภาพสมรส ผู้ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน จะมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคที่ต่างกัน การศึกษานี้คาดว่า ผู้ที่หย่า/แยกกันอยู่จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา และความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรามากกว่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องจากผู้ที่หย่า/แยกกันอยู่ จะมีความทุกข์ในใจจากปัญหาต่าง ๆ จึงมีแนวโน้มเป็นผู้ดื่มสุราได้ง่าย

เขตการปกครอง ผู้ที่อาศัยในเขตการปกครองที่ต่างกัน จะมีวิถีการดำรงชีวิตที่ต่างกัน ส่งผลให้มีพฤติกรรมการบริโภคที่ต่างกันด้วย จึงคาดว่าผู้ที่อาศัยในเขตเมือง(เขตเทศบาล) จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา และความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรามากกว่าผู้ที่อาศัยในเขตชนบท(นอกเขตเทศบาล) เนื่องจากคนในเขตเมืองจะมีการเข้าสังคม พบปะสังสรรค์ในกลุ่มเพื่อนร่วมงานต่าง ๆ มากกว่า จึงน่าจะมีแนวโน้มในการเป็นผู้ดื่มสุรามากกว่า

ภูมิภาค ผู้ที่อาศัยในภูมิภาคที่ต่างกัน จะมีวิถีการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมที่ต่างกัน ส่งผลให้มีพฤติกรรมการบริโภคที่ต่างกันด้วย จึงคาดว่าความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา และความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราจะแตกต่างกันระหว่างผู้ที่อาศัยในภูมิภาคที่ต่างกัน

จำนวนสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวที่มีสมาชิกจำนวนมาก จะมีภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มากกว่าครอบครัวที่มีสมาชิกจำนวนน้อย จึงคาดว่าผู้ที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา และความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราน้อยลง

การสูบบุหรี่ ผู้ที่สูบบุหรี่มักมีความชอบในการดื่มสุราประกอบกันด้วย จึงคาดว่าผู้ที่สูบบุหรี่จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา และความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรามากกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี่

บทที่ 5

ผลการศึกษา

ในบทนี้จะแสดงผลการศึกษาซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น 4 ส่วนด้วยกัน โดยส่วนแรกเป็นการอธิบายลักษณะทั่วไปของตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์แบบจำลองความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา ส่วนที่สาม เป็นการวิเคราะห์แบบจำลองความถี่ในการดื่มสุรา และส่วนสุดท้าย เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการดื่มสุราและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ลักษณะทั่วไปของตัวอย่าง

ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย ได้นำข้อมูลจากโครงการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติมาทำการศึกษา โดยเป็นข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป ซึ่งมีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 56,380 ตัวอย่าง และนำมาถ่วงน้ำหนักเพื่อประมาณจำนวนประชากรจริง ซึ่งเท่ากับ 53,779,094 คน โดยเป็นเพศชาย 26,687,555 คน และเพศหญิง 27,091,539 คน

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจดังกล่าว พบว่า ประชากรที่ดื่มสุรามีประมาณ 16,169,746 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30.07 ของประชากรทั้งหมด โดยเพศชายมีอัตราการดื่มสุราสูงกว่าเพศหญิงอย่างมาก กล่าวคือ ประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรชาย (ร้อยละ 50.94) จะเป็นผู้ดื่มสุรา และเป็นการดื่มสุราเป็นประจำด้วย (อย่างน้อย 1-2 ครั้งต่อเดือน) ขณะที่เพศหญิงมีอัตราการดื่มสุราเพียงร้อยละ 9.5 และส่วนใหญ่จะนิยมดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.66 ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 5.1 พฤติกรรมการดื่มสุราจำแนกตามเพศ

หน่วย : คน

เพศ	พฤติกรรมการดื่มสุรา						ทั้งหมด
	ไม่ดื่ม	ร้อยละ	ดื่มนานๆครั้ง	ร้อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร้อยละ	
ชาย	13,092,571	49.06	5,554,713	20.81	8,040,271	30.13	26,687,555
หญิง	24,516,777	90.50	1,805,156	6.66	769,606	2.84	27,091,539
รวม	37,609,348	69.93	7,359,869	13.69	8,809,877	16.38	53,779,094

ช่วงอายุที่มีอัตราการดื่มสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 26 – 35 ปี และ 36-45 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยทำงาน แต่เมื่อมีอายุมากขึ้นก็จะมีสัดส่วนการดื่มสุราลดลง และจะลดลงอย่างมากจนเมื่ออายุเข้าสู่วัยชรา นอกจากนี้ในกลุ่มอายุ 11-25 ปี ซึ่งถือเป็นช่วงวัยเรียนกลับพบว่าอัตราการดื่มสุราสูงถึง 3,139,729 คน คิดเป็น ร้อยละ 18.62 ของประชากรวัยเดียวกัน ดังแสดงในตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 พฤติกรรมการดื่มสุร่าจำแนกตามอายุ

หน่วย : คน

อายุ	พฤติกรรมการดื่มสุรา						ทั้งหมด
	ไม่ดื่ม	ร้อยละ	ดื่มนานๆครั้ง	ร้อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร้อยละ	
11-25 ปี	13,724,397	81.38	1,499,112	8.89	1,640,617	9.73	16,864,126
26-35 ปี	6,650,818	59.54	2,006,222	17.96	2,513,763	22.50	11,170,803
36-45 ปี	5,886,734	59.65	1,754,306	17.78	2,228,425	22.58	9,869,465
46-55 ปี	4,748,135	64.20	1,183,993	16.01	1,463,311	19.79	7,395,439
56 ปีขึ้นไป	6,599,264	77.83	916,236	10.81	963,761	11.37	8,479,261
รวม	37,609,348	69.93	7,359,869	13.69	8,809,877	16.38	53,779,094

จากตารางจะเห็นว่ากลุ่มอายุ 26-35 ปี และ 36-45 ปี มีอัตราการดื่มสุราสูงในระดับใกล้เคียงกัน คือคิดเป็นร้อยละ 40.46 และ 40.36 ตามลำดับ รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.8 กลุ่มอายุ 56 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 22.18 และกลุ่มอายุ 11-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.62 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาถึงความถี่ในการดื่มสุราแล้ว พบว่า ผู้ที่ดื่มสุราในทุกกลุ่มอายุ ส่วนใหญ่จะดื่มสุราเป็นประจำ (อย่างน้อย 1-2 ครั้งต่อเดือน) ซึ่งช่วงอายุ 26 – 35 ปี และ 36 – 45 ปี จะมีอัตราการดื่มสุราเป็นประจำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.58 และร้อยละ 22.50 ของกลุ่มผู้ดื่มสุราในแต่ละช่วงอายุ

ตารางที่ 5.3 พฤติกรรมการดื่มสุร่าจำแนกตามเขตการปกครอง

หน่วย : คน

เขตการปกครอง	พฤติกรรมการดื่มสุร่า						ทั้งหมด
	ไม่ดื่ม	ร้อยละ	ดื่มนานๆครั้ง	ร้อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร้อยละ	
ในเขตเทศบาล	13,131,473	73.01	2,096,494	11.66	2,757,745	15.33	17,985,712
นอกเขตเทศบาล	24,477,875	68.39	5,263,375	14.70	6,052,132	16.91	35,793,382
รวม	37,609,348	69.93	7,359,869	13.69	8,809,877	16.38	53,779,094

หากจำแนกตามเขตการปกครองแล้ว พบว่า คนนอกเขตเทศบาลจะมีอัตราการดื่มสุร่าสูงกว่าผู้ที่อาศัยในเขตเทศบาล โดยคนที่อยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 31.61 จะเป็นผู้ดื่มสุร่า ขณะที่คนในเขตเทศบาลที่ดื่มสุร่ามีประมาณร้อยละ 26.99 ซึ่งผู้ที่ดื่มสุร่าส่วนใหญ่จะดื่มสุร่าเป็นประจำ (อย่างน้อย 1-2 ครั้งต่อเดือน) โดยคนนอกเขตเทศบาลจะดื่มสุร่าเป็นประจำมากกว่าคนในเขตเทศบาล ดังแสดงในตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.4 พฤติกรรมการดื่มสุร่าจำแนกตามภูมิภาค

หน่วย : คน

ภูมิภาค	พฤติกรรมการดื่มสุร่า						ทั้งหมด
	ไม่ดื่ม	ร้อยละ	ดื่มนานๆครั้ง	ร้อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร้อยละ	
กรุงเทพ	5,484,329	77.46	695,006	9.82	901,073	12.73	7,080,408
ภาคกลาง	9,121,218	72.56	1,355,519	10.78	2,094,268	16.66	12,571,005
ภาคเหนือ	5,966,959	60.21	1,742,268	17.58	2,201,408	22.21	9,910,635
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	11,487,697	65.88	3,119,807	17.89	2,831,091	16.23	17,438,595
ภาคใต้	5,549,145	81.86	447,269	6.60	782,037	11.54	6,778,451
รวม	37,609,348	69.93	7,359,869	13.69	8,809,877	16.38	53,779,094

เมื่อพิจารณาตามภูมิภาคแล้ว พบว่า ภาคเหนือมีอัตราการดื่มสุร่ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.79 รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 34.12 ภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.44 กรุงเทพ คิดเป็นร้อยละ 22.55 และภาคที่มีอัตราการดื่มสุร่าต่ำสุด คือ ภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 18.14 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเฉพาะในกลุ่มผู้ที่ดื่มสุร่าด้วยกันแล้ว พบว่า ในเกือบทุกภูมิภาค (ยกเว้น

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) จะมีพฤติกรรมการดื่มสุราเป็นประจำ (อย่างน้อย 1-2 ครั้งต่อเดือน) มากกว่าการดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง ดังแสดงในตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.5 พฤติกรรมการดื่มสุราจำแนกตามระดับการศึกษา

หน่วย : คน

ระดับการศึกษา	พฤติกรรมการดื่มสุรา						ทั้งหมด
	ไม่ดื่ม	ร่อยละ	ดื่มนานๆครั้ง	ร่อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร่อยละ	
ไม่มีการศึกษา	2,169,119	78.66	263,054	9.54	325,434	11.80	2,757,607
ประถมศึกษา	21,596,925	69.86	4,172,758	13.50	5,144,331	16.64	30,914,014
มัธยมศึกษา	10,094,152	69.18	2,014,337	13.81	2,482,035	17.01	14,590,524
อนุปริญญา	1,048,901	59.95	310,795	17.76	389,855	22.28	1,749,551
ปริญญาตรี	2,415,010	71.79	524,407	15.59	424,561	12.62	3,363,978
ปริญญาโท/เอก	285,240	70.71	74,518	18.47	43,661	10.82	403,419
รวม	37,609,347	69.93	7,359,869	13.69	8,809,877	16.38	53,779,093

หากจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ที่จบระดับการศึกษาต่างกัน จะมีพฤติกรรมการดื่มสุราแตกต่างกันด้วย โดยยิ่งมีการศึกษาสูงขึ้นจะยิ่งดื่มสุรามากขึ้นด้วย แต่เมื่อจบการศึกษาสูงขึ้นจนถึงระดับหนึ่งคือระดับปริญญาตรี จะมีอัตราการดื่มสุราลดลง และมักจะดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง มากกว่า ดังแสดงในตารางที่ 5.5

จากตารางจะเห็นว่า กลุ่มผู้ที่จบระดับอนุปริญญา จะมีอัตราการดื่มสุรามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.04 รองลงมาคือ ผู้ที่จบระดับมัธยมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับปริญญาโท/เอก และระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 30.82 30.14 29.29 และ 28.21 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มผู้ที่ไม่มีการศึกษาจะมีอัตราการดื่มสุรต่ำที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.34 และเมื่อพิจารณาในกลุ่มผู้ที่ดื่มสุราแล้ว พบว่า ผู้ที่จบระดับอนุปริญญา มีอัตราการดื่มสุราเป็นประจำ(อย่างน้อย 1-2 ครั้งต่อเดือน)มากที่สุด แตกต่างจากกลุ่มผู้ที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะดื่มสุรานาน ๆ ครั้ง

สำหรับกลุ่มอาชีพที่มีอัตราการดื่มสุรามากที่สุด คือ กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 52.46 รองลงมาคือ กลุ่มข้าราชการ/พนักงานของรัฐ พนักงานเอกชน กลุ่มผู้ประกอบการ ส่วนตัว/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 42.07 41.36 และ 38.25 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มผู้ว่างงาน และกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา จะมีอัตราการดื่มสุรน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.19 และ 5.09 ตามลำดับ นอกจากนี้ในกลุ่มผู้ดื่มสุราเกือบทุกอาชีพมักมีพฤติกรรมการดื่มสุราเป็นประจำ (อย่างน้อย

1-2 ครั้งต่อเดือน) ยกเว้นเพียงกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา และกลุ่มผู้ว่างงานเท่านั้นที่ส่วนใหญ่จะดื่มสุรานาน ๆ ครั้ง ดังแสดงในตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6 พฤติกรรมการดื่มสุร่าจำแนกตามอาชีพ

หน่วย : คน

อาชีพ	พฤติกรรมการดื่มสุร่า						ทั้งหมด
	ไม่ดื่ม	ร้อยละ	ดื่มนานๆ ครั้ง	ร้อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร้อยละ	
นักเรียน/นักศึกษา	8,062,546	94.91	241,270	2.84	191,270	2.25	8,495,086
ธุรกิจส่วนตัว/ ธุรกิจในครัวเรือน	12,580,885	61.75	3,738,081	18.35	4,054,082	19.90	20,373,048
ข้าราชการ/ พนักงานของรัฐ	1,514,191	57.93	506,334	19.37	593,318	22.70	2,613,843
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	144,354	47.54	65,816	21.68	93,463	30.78	303,633
พนักงานเอกชน	7,878,449	58.64	2,199,630	16.37	3,357,645	24.99	13,435,724
ว่างงาน	7,428,924	86.81	608,738	7.11	520,100	6.08	8,557,762
รวม	37,609,349	69.93	7,359,869	13.69	8,809,878	16.38	53,779,096

ตารางที่ 5.7 พฤติกรรมการดื่มสุร่าจำแนกตามระดับรายได้

หน่วย : คน

รายได้ต่อเดือน	พฤติกรรมการดื่มสุร่า						ทั้งหมด
	ไม่ดื่ม	ร้อยละ	ดื่มนานๆ ครั้ง	ร้อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร้อยละ	
ไม่เกิน 2,500 บาท	22,865,568	79.20	3,093,571	10.72	2,911,989	10.09	28,871,128
2,501 - 5,000 บาท	7,130,372	59.97	1,992,672	16.76	2,766,974	23.27	11,890,018
5,001 - 10,000 บาท	4,597,108	58.25	1,349,246	17.10	1,945,167	24.65	7,891,521
10,001 - 20,000 บาท	1,871,167	56.74	596,118	18.08	830,435	25.18	3,297,720
20,001 - 50,000 บาท	913,313	61.66	273,602	18.47	294,289	19.87	1,481,204
มากกว่า 50,000 บาท	231,820	66.71	54,661	15.73	61,023	17.56	347,504
รวม	37,609,348	69.93	7,359,870	13.69	8,809,877	16.38	53,779,095

ผู้ที่มีรายได้ต่างกันจะมีพฤติกรรมการออมสุราต่างกันด้วย โดยผู้มีรายได้เพิ่มสูงขึ้นก็จะยิ่งออมสุรามากขึ้นด้วย แต่เมื่อมีรายได้สูงขึ้นจนถึงระดับหนึ่งจะมีอัตราการออมสุราลดลง และมักจะออมสุราแบบนาน ๆ ครั้งมากกว่ากลุ่มรายได้อื่น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 5.7

จากตารางจะเห็นว่า กลุ่มคนที่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน มีอัตราการออมสุรามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.26 รองลงมาคือ รายได้ 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 41.75 และรายได้ 2,501-5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 40.03 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาในกลุ่มผู้ออมสุราด้วยกันแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่จะออมสุราเป็นประจำ (อย่างน้อย 1-2 ครั้งต่อเดือน) ในเกือบทุกกลุ่มรายได้ ยกเว้นกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำ คือ ไม่เกิน 2,500 บาทต่อเดือนเท่านั้น ที่จะออมสุรานาน ๆ ครั้ง มากกว่า

ตารางที่ 5.8 พฤติกรรมการออมสุราจำแนกตามสถานภาพสมรส

หน่วย : คน

สถานภาพสมรส	พฤติกรรมการออมสุรา						ทั้งหมด
	ไม่ดื่ม	ร้อยละ	ดื่มนานๆครั้ง	ร้อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร้อยละ	
โสด	14,254,638	78.39	1,738,928	9.56	2,190,238	12.04	18,183,804
สมรส	19,640,044	63.45	5,201,591	16.80	6,113,088	19.75	30,954,723
ม้าย	2,747,571	85.67	239,373	7.46	220,278	6.87	3,207,222
หย่า	411,790	65.74	94,511	15.09	120,075	19.17	626,376
แยกกันอยู่	555,306	68.81	85,466	10.59	166,197	20.60	806,969
รวม	37,609,349	69.93	7,359,869	13.69	8,809,876	16.38	53,779,094

เมื่อพิจารณาตามสถานภาพสมรส พบว่า กลุ่มคนที่แต่งงานแล้วจะมีสัดส่วนการออมสุรามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.55 รองลงมาคือผู้ที่หย่าร้าง ร้อยละ 34.26 และผู้ที่แยกกันอยู่ ร้อยละ 31.19 ตามลำดับ แต่หากพิจารณาถึงความถี่ในการออมสุราแล้ว จะพบว่า กลุ่มผู้ที่แยกกันอยู่จะเป็นกลุ่มที่ออมสุราเป็นประจำ (อย่างน้อย 1-2 ครั้งต่อเดือน) มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 20.60 รองลงมาคือกลุ่มผู้ที่สมรสแล้ว ร้อยละ 19.75 และกลุ่มผู้ที่หย่าร้าง ร้อยละ 19.17 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 5.8

ตารางที่ 5.9 พฤติกรรมการดื่มสุราและการสูบบุหรี่

หน่วย : คน

การสูบบุหรี่	พฤติกรรมการดื่มสุรา						ทั้งหมด
	ไม่ดื่ม	ร้อยละ	ดื่มนานๆครั้ง	ร้อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร้อยละ	
ไม่สูบ	34,597,767	81.56	4,424,586	10.43	3,395,283	8.00	42,417,636
สูบเป็นประจำ	2,561,269	26.59	2,279,982	23.67	4,790,675	49.74	9,631,926
สูบนานๆครั้ง	450,313	26.04	655,301	37.89	623,919	36.07	1,729,533
รวม	37,609,349	69.93	7,359,869	13.69	8,809,877	16.38	53,779,095

เมื่อพิจารณาทั้งการสูบบุหรี่และการดื่มสุรา พบว่า การสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการดื่มสุรา โดยผู้ที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมการดื่มสุราด้วย และหากยังสูบบุหรี่เป็นประจำ ก็จะมีแนวโน้มดื่มสุราเป็นประจำด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ในกลุ่มผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำ จะดื่มสุราเป็นประจำ ถึงร้อยละ 49.74 ขณะที่ผู้ที่สูบบุหรี่นาน ๆ ครั้ง จะมีความถี่ดื่มสุราเป็นประจำและนาน ๆ ครั้ง ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 36.07 และ 37.89 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 5.9

ตารางที่ 5.10 สาเหตุที่เริ่มดื่มสุรา

หน่วย : คน

สาเหตุที่เริ่มดื่มสุรา	พฤติกรรมการดื่มสุรา						ทั้งหมด
	ปัจจุบันไม่ดื่ม	ร้อยละ	ดื่มนานๆครั้ง	ร้อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร้อยละ	
อยากทดลองดื่ม	715,397	19.22	1,141,488	30.67	1,865,011	50.11	3,721,896
ผู้ใหญ่ใช้ให้ไปซื้อ	1,789	7.80	5,975	26.06	15,167	66.14	22,931
เพื่อเข้าสังคม/การสังสรรค์	918,846	11.30	3,951,691	48.61	3,258,167	40.08	8,128,704
เพื่อความโก้เก๋	42,535	26.00	36,007	22.01	85,058	51.99	163,600
เพื่อความเป็นผู้ใหญ่	21,190	25.29	18,768	22.40	43,845	52.32	83,803
มีความเครียด/วิตกกังวล	22,032	9.67	65,344	28.69	140,356	61.63	227,732
ตามอย่างเพื่อน/เพื่อนชวนดื่ม	921,847	16.36	1,826,560	32.42	2,886,499	51.23	5,634,906
ตามอย่างสมาชิกในครัวเรือน	5,332	7.42	15,450	21.49	51,125	71.10	71,907
ตามอย่างคนนอกครัวเรือน/ดารา	14,014	14.41	30,908	31.78	52,320	53.80	97,242
เพื่อให้เจริญอาหาร	31,740	9.04	124,190	35.38	195,076	55.58	351,006
ใช้เป็นยาหรือส่วนผสมของยา	45,146	25.57	57,881	32.78	73,551	41.65	176,578

สาเหตุที่เริ่มดื่มสุรา	พฤติกรรมการดื่มสุรา						ทั้งหมด
	ปัจจุบันไม่ดื่ม	ร้อยละ	ดื่มหลายๆครั้ง	ร้อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร้อยละ	
ความผิดหวัง	7,652	40.74	4,200	22.36	6,932	36.90	18,784
อื่นๆ	5,802	14.88	18,280	46.88	14,914	38.24	38,996
ไม่ทราบ	72,038	28.03	63,127	24.56	121,857	47.41	257,022
รวม	2,825,360	14.87	7,359,869	38.75	8,809,878	46.38	18,995,107

สำหรับสาเหตุที่คนนิยมดื่มสุรามากที่สุด คือ เพื่อเข้าสังคม / การสังสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 42.79 รองลงมาคือ ดื่มเพราะตามอย่างเพื่อน / เพื่อนชักชวนให้ดื่ม คิดเป็นร้อยละ 29.67 และอันดับสาม คือ ดื่มเพราะอยากทดลอง คิดเป็นร้อยละ 19.59 และหากพิจารณาถึงความถี่ในการดื่มสุราแล้ว จะพบว่า ผู้ที่เริ่มดื่มสุราเนื่องจากต้องการตามอย่างคนในครอบครัว จะส่งผลให้มีแนวโน้มเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.10 รองลงมาคือ กลุ่มที่เริ่มดื่มสุราเนื่องจากผู้ใหญ่ชี้ให้ไปซื้อ และกลุ่มที่เริ่มดื่มสุราเนื่องจากมีความเครียด/วิตกกังวล คิดเป็นร้อยละ 66.14 และ 61.63 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.11 อายุที่เริ่มดื่มสุรา

หน่วย : คน

อายุที่เริ่มดื่มสุรา	พฤติกรรมการดื่มสุรา						ทั้งหมด
	ปัจจุบันไม่ดื่ม	ร้อยละ	ดื่มหลายๆครั้ง	ร้อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร้อยละ	
11 – 15 ปี	378,910	15.83	768,856	32.12	1,245,624	52.04	2,393,390
16 – 20 ปี	1,621,755	14.16	4,208,230	36.75	5,620,887	49.09	11,450,872
21 – 25 ปี	457,881	15.66	1,285,423	43.97	1,180,040	40.37	2,923,344
26 – 30 ปี	194,448	14.60	677,646	50.88	459,833	34.52	1,331,927
31 – 35 ปี	61,987	17.87	168,575	48.61	116,259	33.52	346,821
36 – 40 ปี	70,747	22.58	142,912	45.60	99,720	31.82	313,379
41 ปีขึ้นไป	39,630	16.84	108,227	45.98	87,515	37.18	235,372
รวม	2,825,358	14.87	7,359,869	38.75	8,809,878	46.38	18,995,105

อายุที่เริ่มดื่มสุรามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มสุราที่แตกต่างกัน โดยหากเริ่มดื่มสุราตั้งแต่อายุยังน้อย จะยังมีแนวโน้มเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากขึ้นด้วย แต่หากเริ่มดื่มสุราในช่วงอายุที่มากขึ้นแล้ว จะมีพฤติกรรมการดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้งมากกว่า ดังแสดงในตารางที่ 5.11

จากตารางจะเห็นว่า ผู้ดื่มสุราส่วนใหญ่เริ่มดื่มสุราในช่วงอายุ 16 - 20 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.28 รองลงมาคือ เริ่มดื่มในช่วงอายุ 21 - 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.39 และดื่มในช่วงอายุ 11 - 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.60 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ดื่มสุราส่วนใหญ่จะเริ่มดื่มสุราตั้งแต่อายุยังน้อย

ตารางที่ 5.12 ค่าใช้จ่ายในการซื้อสุราดื่มเฉลี่ยต่อเดือน

หน่วย : คน

ค่าใช้จ่ายในการซื้อสุราเฉลี่ยต่อเดือน	พฤติกรรมการดื่มสุรา				ทั้งหมด
	ดื่มนาน ๆ ครั้ง	ร้อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร้อยละ	
1 - 199 บาท	4,790,440	63.57	2,745,041	36.43	7,535,481
200 - 1,000 บาท	1,930,401	26.39	5,384,567	73.61	7,314,968
1,001 - 2,000 บาท	26,872	4.92	519,518	95.08	546,390
2,001 - 3,000 บาท	8,036	6.34	118,661	93.66	126,697
3,001 - 4,000 บาท	1,649	7.09	21,603	92.91	23,252
4,001 - 5,000 บาท	231	2.71	8,305	97.29	8,536
5,001 ขึ้นไป	-	-	12,183	100.00	12,183
ไม่ทราบ	602,240	100.00	-	-	602,240
รวม	7,359,869	45.52	8,809,878	54.48	16,169,747

สำหรับค่าใช้จ่ายในการซื้อสุราดื่มเฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่ผู้ดื่มสุราจะเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 1- 199 บาทต่อเดือน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.60 รองลงมาคือ เสียค่าใช้จ่ายเดือนละประมาณ 200-1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.24 และมีคนจำนวนไม่น้อย (คิดเป็นร้อยละ 3.38) ที่ใช้จ่ายเงินในการซื้อสุราเฉลี่ยต่อเดือนถึง 1,001 – 2,000 บาท นอกจากนี้ จะเห็นว่ายังมี ค่าใช้จ่ายในการซื้อสุรามากขึ้นเท่าใด ก็จะมีพฤติกรรมในการดื่มสุราเป็นประจำมากขึ้นด้วย แตกต่างจากกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายในการซื้อสุราน้อย ก็จะมีพฤติกรรมในการดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง

ตารางที่ 5.13 ประเภทสุราที่ดื่ม

หน่วย : คน

ประเภทสุราที่ดื่ม	พฤติกรรมกรรมการดื่มสุรา				ทั้งหมด
	ดื่มนาน ๆ ครั้ง	ร้อยละ	ดื่มเป็นประจำ	ร้อยละ	
เหล้าหมัก	770,993	44.39	965,675	55.61	1,736,668
เบียร์	2,730,510	52.14	2,506,442	47.86	5,236,952
ไวน์	150,434	67.59	72,133	32.41	222,567
เหล้ากลั่น	1,240,829	39.77	1,878,859	60.23	3,119,688
เหล้าขาว/เซียงซุน	2,064,498	39.97	3,101,109	60.03	5,165,607
ยาดองเหล้า	126,128	30.76	283,889	69.24	410,017
อื่นๆ	4,825	73.16	1,770	26.84	6,595
ไม่ทราบ	271,651	100.00	-	-	271,651
รวม	7,359,868	45.52	8,809,877	54.48	16,169,745

สำหรับประเภทสุราที่นิยมดื่มมากที่สุด คือ เบียร์ เหล้าขาว/เซียงซุน เหล้ากลั่น และเหล้าหมัก คิดเป็นร้อยละ 32.31 31.95 19.29 10.74 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาถึงความถี่ในการดื่มสุราแล้ว พบว่า ในกลุ่มผู้ที่นิยมดื่มสุรา ไม่ว่าจะเป็น เหล้าขาว/เซียงซุน เหล้ากลั่น และเหล้าหมัก ต่างมีพฤติกรรมในการดื่มสุราเป็นประจำ แตกต่างจากกลุ่มผู้ที่นิยมดื่มเบียร์ และ ไวน์ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมในการดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง

5.2 การวิเคราะห์แบบจำลองความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราของคนไทย

ในการพิจารณาว่าปัจจัยใดมีผลต่อการตัดสินใจดื่มสุราในงานวิจัยนี้ได้ใช้แบบจำลอง Logit ดังสมการ

$$Z = \ln \frac{P_i}{1 - P_i} \quad (5-1)$$

$$\begin{aligned}
 &= \beta_0 + \beta_1 \text{MALE} + \beta_2 \text{AGE} + \beta_3 \text{PRICE} + \beta_4 \text{INCOME} + \beta_5 \text{ELEMENT} + \beta_6 \text{SECONDARY} \\
 &+ \beta_7 \text{DIPLOMA} + \beta_8 \text{BACHELOR} + \beta_9 \text{MASTER} + \beta_{10} \text{MARRIED} + \beta_{11} \text{DIVORCE} \\
 &+ \beta_{12} \text{SEPARATE} + \beta_{13} \text{WIDOW} + \beta_{14} \text{GOV} + \beta_{15} \text{PRIVATE} + \beta_{16} \text{PUBENT} + \beta_{17} \text{OWN} \\
 &+ \beta_{18} \text{STUDENT} + \beta_{19} \text{RURAL} + \beta_{20} \text{CEN} + \beta_{21} \text{NORTH} + \beta_{22} \text{NORTH} \text{ - E} + \beta_{23} \text{SOUTH} \\
 &+ \beta_{24} \text{MEMBER} + \beta_{25} \text{SMOKE}
 \end{aligned} \quad (5-2)$$

รายละเอียดของตัวแปรที่นำมาศึกษา สรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 5.14 ตัวแปร และคำจำกัดความที่ใช้ในแบบจำลอง

ตัวแปร	คำจำกัดความ
1. P_i	พฤติกรรมการดื่มสุราของคนไทย = 0 เมื่อตัวอย่างไม่ดื่มสุรา = 1 เมื่อตัวอย่างดื่มสุรา
2. MALE	เพศ = 0 เมื่อตัวอย่างเป็นเพศหญิง = 1 เมื่อตัวอย่างเป็นเพศชาย
3. AGE	อายุ เป็นตัวแปรปริมาณ
4. PRICE	ราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เฉลี่ย (บาท) เป็นตัวแปรปริมาณ
5. INCOME	รายได้ (บาท) เป็นตัวแปรปริมาณ
6. ELEMENT	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างจบการศึกษาระดับประถมศึกษา
7. SECONDARY	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
8. DIPLOMA	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างจบการศึกษาระดับอนุปริญญา
9. BACHELOR	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างจบการศึกษาระดับปริญญาตรี
10. MASTER	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างจบการศึกษาระดับปริญญาโท/เอก กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างที่จบระดับต่ำกว่าประถมศึกษาเป็นกลุ่มอ้างอิง (มีค่าเท่ากับ 0)
11. MARRIED	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างสมรสแล้ว
12. DIVORCE	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างหย่า
13. SEPARATE	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างแยกกันอยู่

ตัวแปร	คำจำกัดความ
14. WIDOW	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างมีอายุ กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างที่โสดเป็นกลุ่มอ้างอิง (มีค่าเท่ากับ 0)
15. GOV	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างมีอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ
16. PRIVATE	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างมีอาชีพพนักงานเอกชน
17. PUBENT	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างมีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ
18. OWN	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างมีธุรกิจส่วนตัว/ธุรกิจในครัวเรือน
19. STUDENT	= 0 อื่น ๆ = 1 เมื่อตัวอย่างเป็นนักเรียน/นักศึกษา กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างที่ว่างงานเป็นกลุ่มอ้างอิง (มีค่าเท่ากับ 0)
20. RURAL	= 0 เมื่อตัวอย่างอยู่ในเขตเทศบาล = 1 เมื่อตัวอย่างอยู่นอกเขตเทศบาล
21. CEN	= 0 เมื่อตัวอย่างอาศัยอยู่ในภาคอื่น = 1 เมื่อตัวอย่างอาศัยอยู่ในภาคกลาง
22. NORTH	= 0 เมื่อตัวอย่างอาศัยอยู่ในภาคอื่น = 1 เมื่อตัวอย่างอาศัยอยู่ในภาคเหนือ
23. NORTH_E	= 0 เมื่อตัวอย่างอาศัยอยู่ในภาคอื่น = 1 เมื่อตัวอย่างอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
24. SOUTH	= 0 เมื่อตัวอย่างอาศัยอยู่ในภาคอื่น = 1 เมื่อตัวอย่างอาศัยอยู่ในภาคใต้
25. MEMBER	กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกรุงเทพ เป็นกลุ่มอ้างอิง(มีค่าเท่ากับ 0) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นตัวแปรปริมาณ
26. SMOKE	= 0 เมื่อตัวอย่างไม่สูบบุหรี่ = 1 เมื่อตัวอย่างสูบบุหรี่

ผลของการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจดื่มสุราโดยใช้แบบจำลอง Logit สามารถสรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 5.15 ค่าสัมประสิทธิ์และค่าทางสถิติที่ได้จากแบบจำลองความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา

Variable	Coefficient	Std. Error	Sig.	Marginal Effect
CONSTANT	-1.98858	0.02210	0.000	-
MALE	1.91505	0.00092	0.000	0.3128
AGE	-0.01399	0.00004	0.000	-0.0023
PRICE	-0.01050	0.00020	0.000	-0.0017
INCOME	0.00001	0.00000	0.000	1.1E-06
ELEMENT	0.33147	0.00199	0.000	0.0541
SECONDARY	0.49768	0.00212	0.000	0.0813
DIPLOMA	0.63780	0.00279	0.000	0.1042
BACHELOR	0.38369	0.00262	0.000	0.0627
MASTER	0.29755	0.00484	0.000	0.0486
MARRIED	0.45848	0.00111	0.000	0.0749
WIDOW	0.23654	0.00241	0.000	0.0386
DIVORCE	0.83374	0.00359	0.000	0.1362
SEPARATE	0.33493	0.00331	0.000	0.0547
STUDENT	-1.46440	0.00229	0.000	-0.2392
OWN	0.73704	0.00140	0.000	0.1204
GOV	0.95266	0.00213	0.000	0.1556
PUBENT	1.34650	0.00462	0.000	0.2199
PRIVATE	0.92915	0.00149	0.000	0.1518
RURAL	-0.70290	0.01257	0.000	-0.1148
CEN	0.39715	0.00257	0.000	0.0649
NORTH	1.23027	0.00246	0.000	0.2010
NORTH_E	0.91934	0.00305	0.000	0.1502
SOUTH	-0.49653	0.00291	0.000	-0.0811
MEMBER	-0.11156	0.00022	0.000	-0.0182
SMOKE	1.58097	0.00095	0.000	0.2582
ค่าทางสถิติ				
-2 Log likelihood = 42,858,469				
Cox & Snell R ² = 0.345 , Nagelkerke R ² = 0.489				
Chi - Square = 107.206 , df = 8 , Sig. = 0.000				
N = 56,380				

จากการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลองข้างต้น สามารถนำมาคำนวณค่าความน่าจะเป็นในการดื่มสุราได้ โดย

$$P = \frac{e^z}{1 + e^z} \quad (5-3)$$

จากตารางสามารถเขียนสมการความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} Z = & -1.98858 + 1.91505MALE - 0.01399AGE - 0.01050PRICE + 0.00001INCOME + \\ & 0.00147ELEMENT + 0.49768SECONDARY + 0.6378DIPLOMA + 0.38369BACHELOR + \\ & 0.29755MASTER + 0.45848MARRIED + 0.23654WIDOW + 0.83374DIVORCE + 0.33493SEPARATE - \\ & 1.4644STUDENT + 0.73704OWN + 0.95266GOV + 1.3465PUBENT + 0.92915PRIVATE \\ & - 0.7029RURAL + 0.39715CEN + 1.23027NORTH + 0.91934NORTH_E - 0.49653SOUTH - \\ & 0.11156MEMBER + 1.58097SMOKE \end{aligned}$$

จะได้ค่า $Z = -1.35149$

$$\begin{aligned} P &= \frac{e^{-1.35149}}{1 + e^{-1.35149}} \\ &= \frac{0.258856}{1 + 0.258856} = 0.205628 \end{aligned}$$

ตารางที่ 5.16 ความยืดหยุ่นของความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา

ตัวแปร	ความยืดหยุ่นของความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา
รายได้	0.0225
ราคา	-0.6302

หมายเหตุ: คำนวณ ณ ค่าเฉลี่ย price = 76.23, income = 4,207.38

จากตารางข้างต้น สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับพฤติกรรมการดื่มสุราได้ดังนี้

รายได้ ระดับรายได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการดื่มสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.0225 (ตารางที่ 5.16) หมายความว่า เมื่อคนมีรายได้สูงขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากขึ้นร้อยละ 0.0225 ของระดับความน่าจะเป็นเดิม แสดงให้เห็นว่ารายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจดื่มสุรา ยิ่งคนมีรายได้สูงขึ้น ก็จะมีโอกาสเป็นผู้ดื่มสุราได้มากขึ้นด้วย ดังนั้น ในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รัฐบาลจำเป็นต้องคำนึงถึงอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วย เนื่องจากหาก

ใช้นโยบายราคาโดยเก็บภาษีสุราเพิ่มขึ้น แต่เก็บในอัตราที่ต่ำกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้แล้ว อาจไม่มีผลในการลดการดื่มสุราลงมากนัก

ราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ระดับราคามีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการดื่มสุรา โดยมีความยืดหยุ่นเท่ากับ -0.6302 หมายความว่า หากราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงขึ้น ร้อยละ 1 จะทำให้ความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราลดลง ร้อยละ 0.6302 ของระดับความน่าจะเป็นเดิม แสดงให้เห็นว่า หากรัฐบาลใช้นโยบายด้านราคาจะช่วยลดอุปสงค์การบริโภคสุราของประชาชนได้ โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้น้อย จะได้รับผลกระทบจากการขึ้นราคามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้ รัฐบาลควรเก็บภาษีสุราแต่ละประเภทในอัตราที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะสุราที่มีระดับแอลกอฮอล์สูง ควรเก็บภาษีในอัตราที่มากกว่าสุราที่มีระดับแอลกอฮอล์ต่ำกว่า เพื่อให้ผู้ดื่มสุราหันมาดื่มสุราที่มีแอลกอฮอล์ระดับต่ำแทน

เพศ ผู้ชายมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากกว่าผู้หญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเมื่อคำนวณค่า Marginal Effect ได้เท่ากับ 0.3128 หมายความว่า ผู้ชายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา โดยจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราประมาณร้อยละ 31.28 ทั้งนี้การที่เพศชายดื่มสุรามากกว่าเพศหญิงน่าจะเกิดจากค่านิยมในกลุ่มเพศชายที่นิยมดื่มสุราเพื่อการพบปะสังสรรค์ เผลิมฉลองเนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ หรือเพื่อผ่อนคลายจากการทำงานหาเลี้ยงครอบครัว นอกจากนี้คนในสังคมมักมองว่าการดื่มสุราของผู้หญิงเป็นเรื่องไม่เหมาะสม จึงมีส่วนทำให้ผู้หญิงไม่นิยมดื่มสุรา

อายุ อายุมีอิทธิพลเชิงลบต่อพฤติกรรมการดื่มสุรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ หากอายุเพิ่มมากขึ้น จะส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราลดลง โดยจากการคำนวณค่า Marginal Effect ได้ค่าเท่ากับ -0.0023 หมายความว่า เมื่อผู้บริโภคมีอายุมากขึ้นจะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราลง ร้อยละ 0.23 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีอายุมากขึ้นจะมีวุฒิภาวะ และตระหนักถึงโทษของการดื่มสุรามากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อย ๆ ทำให้มีพฤติกรรมในการดื่มสุราลดลง ดังนั้น การรณรงค์ป้องกันการดื่มสุราในกลุ่มวัยรุ่น จึงนับว่ามีความสำคัญ เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่มักเริ่มดื่มสุราเป็นครั้งแรก และมีโอกาสดื่มสุราเป็นประจำได้ในอนาคต

ระดับการศึกษา ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดื่มสุรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยยิ่งมีการศึกษาสูงขึ้น จะมีโอกาสเป็นผู้ดื่มสุรามากขึ้น แต่เมื่อมีการศึกษาสูงถึงระดับหนึ่ง จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราลดลง กล่าวคือ ผู้ที่ศึกษาในระดับอนุปริญญาจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากที่สุด โดยได้ค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้ เท่ากับ 0.1042 หมายความว่า ถ้าผู้บริโภคจบการศึกษาระดับอนุปริญญา จะทำให้ออกาสที่จะเป็นผู้ดื่มสุราเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 10.42 รองลงมาคือ กลุ่มผู้จบระดับมัธยมศึกษา

จะเพิ่มโอกาสในการเป็นผู้ดื่มสุราประมาณร้อยละ 8.13 ขณะที่กลุ่มผู้ที่จบระดับปริญญาโทขึ้นไป กลับพบว่า มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากที่สุด โดยมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.86 ซึ่งอาจเกิดจากกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาสูงมาก ๆ มักมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบค่อนข้างสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ตลอดจนเป็นผู้มีความรู้และตระหนักถึงโทษจากการดื่มสุรา จึงส่งผลให้มีแนวโน้มในการเป็นผู้ดื่มสุราน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ

สถานภาพสมรส กลุ่มผู้มีสถานภาพสมรสต่างกันจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยจากค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้พบว่า กลุ่มผู้ที่หย่าร้าง จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากที่สุด ประมาณ ร้อยละ 13.62 รองลงมาคือ กลุ่มผู้ที่แต่งงานแล้ว จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราร้อยละ 7.49 และกลุ่มผู้ที่เป็นแยกกันอยู่ จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราร้อยละ 5.47 ส่วนกลุ่มผู้ที่เป็นม่าย จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.86 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มผู้ที่หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มักมีความเครียดจากปัญหาทางครอบครัว จึงมีแนวโน้มที่จะดื่มสุราเพื่อคลายความทุกข์ต่าง ๆ

อาชีพ อาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยจากค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้พบว่า กลุ่มอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มข้าราชการ/พนักงานของรัฐ พนักงานเอกชน และกลุ่มคนที่มีธุรกิจส่วนตัวหรือธุรกิจในครอบครัว โดยมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 21.99 15.56 15.18 และ 12.04 ตามลำดับ แตกต่างจากกลุ่มผู้ที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา ที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการดื่มสุรา หมายความว่า กลุ่มนักเรียน/นักศึกษาจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราลดลงถึงร้อยละ 23.92

เขตการปกครอง ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเมื่อพิจารณาจากค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้ พบว่า การอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราลงประมาณร้อยละ 11.48 แสดงให้เห็นว่า คนในเมืองจะมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ดื่มสุรามากกว่าคนในชนบท ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ลักษณะการดำเนินชีวิตของคนในเมือง มักมีโอกาสดพบปะสังสรรค์ และเข้าสังคมได้มากกว่าคนในชนบท จึงมีแนวโน้มเป็นผู้ดื่มสุราได้มากกว่า

ภูมิภาค กลุ่มผู้ที่อาศัยในภูมิภาคที่ต่างกันจะมีพฤติกรรมในการดื่มสุราที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยจากค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้พบว่า กลุ่มผู้ที่อาศัยในภาคเหนือ จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากกว่าภาคอื่น ๆ คือประมาณร้อยละ 20.10 รองลงมาได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคกลาง โดยจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราประมาณร้อยละ 15.02 และ 6.49 ตามลำดับ แตกต่างจากผู้ที่ย้ายในภาคใต้จะมีความสัมพันธ์ทาง

ลบกับความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา นั่นคือ การอาศัยอยู่ในภาคใต้จะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราลงประมาณร้อยละ 8.11 ซึ่งสาเหตุที่ภาคใต้มีอัตราการดื่มสุรต่ำกว่ภาคอื่น ๆ ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากอิทธิพลของศาสนาอิสลามที่มีข้อห้ามเรื่องดื่มสุรา

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีอิทธิพลเชิงลบต่อความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยจากการคำนวณค่า Marginal Effect ได้ค่าเท่ากับ -0.0182 หมายความว่า ยังมีสมาชิกในครัวเรือนมากขึ้นจะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราลง ประมาณร้อยละ 1.82 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครัวเรือนที่มีสมาชิกจำนวนมาก จะมีภาระเรื่องค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนสูง จึงจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินไปในสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากกว่า ทำให้เหลือเงินไปซื้อสุราได้น้อยลง

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ มีอิทธิพลเชิงบวกกับความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคนที่สูบบุหรี่จะมีโอกาสในการเป็นผู้ดื่มสุรามากขึ้นด้วย พิจารณาจากค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้พบว่า ผู้ที่สูบบุหรี่จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราถึงร้อยละ 25.82 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราเป็นแบบเสริมกัน ยังมีผู้สูบบุหรี่มากขึ้นก็จะส่งเสริมให้มีการดื่มสุรามากขึ้นด้วย

5.3 การวัดความเหมาะสมของแบบจำลองความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราของคนไทย

(Goodness of Fit Measure)

ในการวัดความเหมาะสมของแบบจำลอง logit สามารถพิจารณาได้จาก ค่า Pseudo R^2 หรือค่า McFadden R^2 และค่า Overall Percentage หรือเปอร์เซ็นต์ความถูกต้องในการประมาณค่า ดังนี้

1. ค่า Pseudo R^2 หรือ ค่า McFadden R^2 ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงสัดส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ในการอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามต่อตัวแปรอิสระ โดยจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 ยิ่งค่า Pseudo R^2 หรือ ค่า McFadden R^2 มีค่ามากเท่าไร ก็ยิ่งแสดงว่าแบบจำลองนั้นสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระได้มาก โดยเครื่องหมายจะแสดงทิศทางของความสัมพันธ์ แต่หากได้ค่า Pseudo R^2 หรือ ค่า McFadden R^2 เท่ากับ 0 แล้ว แสดงว่าแบบจำลองดังกล่าวไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระได้เลย

สำหรับแบบจำลองความน่าจะเป็นของการดื่มสุราในการศึกษารั้งนี้ ได้ค่า Pseudo R^2 เท่ากับ 0.489 (ค่า Nagelkerke R^2 ในตารางที่ 5.15) แสดงว่าแบบจำลองนี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระได้ประมาณ 48.9 % ทั้งนี้ ค่าที่ได้อาจไม่สูงนัก เนื่อง

จากข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลแบบ Cross Section Data ซึ่งโดยทั่วไปจะให้ค่า Pseudo R² หรือ ค่า McFadden R² ก่อนข้างต่ำ

2. **The Overall Percent Correctly Estimated** คือ ค่าเปอร์เซ็นต์ความถูกต้องในการพยากรณ์ ซึ่งเป็นค่าการเปรียบเทียบผลพยากรณ์ที่ตัวอย่างเลือกแสดงพฤติกรรมในทางเลือกต่าง ๆ 2 ทางเลือก ได้แก่ การดื่มสุรา หรือ ไม่ดื่มสุรา กับทางเลือกที่ตัวอย่างเลือกจริง โดยในที่นี้ใช้ความน่าจะเป็นมาตรฐานคือ 0.5 ซึ่งหากค่าความน่าจะเป็นที่พยากรณ์ได้มากกว่า 0.5 จะเป็นผู้ดื่มสุรา แต่ถ้าได้ค่าต่ำกว่า 0.5 จะเป็นผู้ไม่ดื่มสุรา ทั้งนี้ถ้าทางเลือกตามผลจากการพยากรณ์ตรงกับทางเลือกตามที่ตัวอย่างเลือกจริง แสดงว่าการพยากรณ์ของแบบจำลองดังกล่าวถูกต้อง

ผลจากการประมาณค่าเปอร์เซ็นต์ความถูกต้องในการพยากรณ์ของแบบจำลองความน่าจะเป็นในการดื่มสุรา พบว่า แบบจำลองสามารถทำนายกลุ่มผู้ไม่ดื่มสุราถูกต้องถึง 89.1 % และทำนายกลุ่มผู้ดื่มสุราถูกต้อง 65.8 % โดยภาพรวมแล้วแบบจำลองนี้ สามารถทำนายผลได้ถูกต้องถึง 82.1 % แสดงให้เห็นว่า แบบจำลองนี้ มีความเหมาะสมในการใช้ประมาณค่าได้ดี ดังแสดงในตาราง 5.17

ตารางที่ 5.17 การเปรียบเทียบผลการพยากรณ์พฤติกรรมการดื่มสุราที่ได้จากแบบจำลองกับผลจริง

พฤติกรรม	ผลที่ได้จากการพยากรณ์		ความถูกต้อง(%)
	ไม่ดื่มสุรา	ดื่มสุรา	
ไม่ดื่มสุรา	33,398,613	4,092,093	89.1
ดื่มสุรา	5,511,745	10,603,676	65.8
ภาพรวม			82.1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4 การวิเคราะห์แบบจำลองความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราของคนไทย

$$\begin{aligned}
 y^* = & \beta_1 MALE + \beta_2 AGE + \beta_3 PRICE + \beta_4 INCOME + \beta_5 ELEMENT + \beta_6 SECONDARY \\
 & + \beta_7 DIPLOMA + \beta_8 BACHELOR + \beta_9 MASTER + \beta_{10} MARRIED + \beta_{11} DIVORCE \\
 & + \beta_{12} SEPARATE + \beta_{13} WIDOW + \beta_{14} GOV + \beta_{15} PRIVATE + \beta_{16} PUBENT + \beta_{17} OWN \\
 & + \beta_{18} STUDENT + \beta_{19} RURAL + \beta_{20} CEN + \beta_{21} NORTH + \beta_{22} NORTH_E + \beta_{23} SOUTH \\
 & + \beta_{24} MEMBER + \beta_{25} SMOKE
 \end{aligned} \quad (5-4)$$

โดยที่ $y_i = 0$ ถ้า $y^* \leq \alpha_0$, กรณีดื่มสุรานาน ๆ ครั้ง

$y_i = 1$ ถ้า $\alpha_0 < y^* \leq \alpha_1$, กรณีดื่มสุรา 1-2 ครั้งต่อเดือน

$y_i = 2$ ถ้า $\alpha_1 < y^* \leq \alpha_2$, กรณีดื่มสุรา 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์

$y_i = 3$ ถ้า $y^* > \alpha_2$, กรณีดื่มสุราตั้งแต่ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ขึ้นไป

y^* = ตัวแปรแฝง (Latent Variable) หรือเป็นตัวแปรที่สังเกตไม่ได้ แต่เราสามารถทราบถึง
การเกิดหรือไม่เกิดเหตุการณ์หนึ่ง ๆ จากค่า y_i

β_i = ค่าพารามิเตอร์ ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของ X ต่อความถี่ในการดื่มสุรา

α_j = Cut Point (Threshold Parameters) ซึ่ง $\alpha_0 < \alpha_1 < \alpha_2$

ε_i = ความคลาดเคลื่อน ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ (ซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในตัวแปร
อิสระ) ที่มีต่อตัวแปรตาม y^*

ผลของการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความถี่ในการดื่มสุราโดยใช้แบบจำลอง Ordered Logit สามารถสรุปได้ดังตาราง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.18 ค่าสัมประสิทธิ์และค่าทางสถิติที่ได้จากแบบจำลองความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรา

Variable	Coefficient	Std. Error	Sig.	Marginal Effect			
				ดื่มมานาน ๆ ครั้ง (Y=0)	1-2 ครั้ง/ เดือน (Y=1)	1-2 ครั้ง/ สัปดาห์ (Y=2)	3-4 ครั้ง/สัปดาห์ ขึ้นไป (Y=3)
MALE	0.949792	0.001564	0.000	-0.2287	0.0515	0.0851	0.0921
AGE	0.006739	0.000046	0.000	-0.0016	0.0004	0.0006	0.0007
PRICE	-0.016079	0.000238	0.000	0.0039	-0.0009	-0.0014	-0.0016
INCOME	0.000004	0.000000	0.000	-9.5E-07	2.1E-07	3.5E-07	3.8E-07
ELEMENT	0.038815	0.002599	0.000	-0.0093	0.0021	0.0035	0.0038
SECONDARY	-0.074576	0.002763	0.000	0.0180	-0.0040	-0.0067	-0.0072
DIPLOMA	-0.218000	0.003490	0.000	0.0525	-0.0118	-0.0195	-0.0212
BACHELOR	-0.591557	0.003492	0.000	0.1424	-0.0321	-0.0530	-0.0574
MASTER	-0.970698	0.006784	0.000	0.2337	-0.0526	-0.0869	-0.0942
MARRIED	-0.069690	0.001314	0.000	0.0168	-0.0038	-0.0062	-0.0068
WIDOW	-0.013417	0.003292	0.000	0.0032	-0.0007	-0.0012	-0.0013
DIVORCE	0.144334	0.004253	0.000	-0.0348	0.0078	0.0129	0.0140
SEPARATE	0.616007	0.003860	0.000	-0.1483	0.0334	0.0552	0.0598
STUDENT	-0.274456	0.003794	0.000	0.0661	-0.0149	-0.0246	-0.0266
OWN	0.021862	0.002068	0.000	-0.0053	0.0012	0.0020	0.0021
GOV	0.306906	0.002767	0.000	-0.0739	0.0166	0.0275	0.0298
PUBENT	0.297574	0.005125	0.000	-0.0717	0.0161	0.0266	0.0289
PRIVATE	0.230086	0.002136	0.000	-0.0554	0.0125	0.0206	0.0223
RURAL	-1.128859	0.014721	0.000	0.2718	-0.0612	-0.1011	-0.1095
CEN	0.177934	0.003147	0.000	-0.0428	0.0096	0.0159	0.0173
NORTH	0.236770	0.002977	0.000	-0.0570	0.0128	0.0212	0.0230
NORTH_E	-0.288319	0.003683	0.000	0.0694	-0.0156	-0.0258	-0.0280
SOUTH	0.068716	0.003584	0.000	-0.0165	0.0037	0.0062	0.0067
MEMBER	-0.005189	0.000270	0.000	0.0012	-0.0003	-0.0005	-0.0005
SMOKE	0.637444	0.001023	0.000	-0.1535	0.0346	0.0571	0.0618
α_0	-0.7725	0.0258	0.000				
α_1	-0.0526	0.0258	0.041				
α_2	0.9412	0.0258	0.000				
ค่าทางสถิติ							
-2 Log Likelihood (Intercept Only) = 41,040,859				Chi – Square = 1,742,623.4 , df = 25 , Sig. = 0.01			
-2 Log Likelihood (Final) = 39,298,235				Cox & Snell R ² = 0.102 , Nagelkerke R ² = 0.111			
N = 15,327							

จากตาราง สามารถหาค่าความน่าจะเป็นได้ดังนี้

$$P(y = 0) = \frac{1}{1 + \exp(\beta X_i - \alpha_0)} = \frac{1}{1 + \exp[(-1.16107) - (-0.7725)]} \quad (5-5)$$

$$= 0.5959$$

$$P(y = 1) = \frac{1}{1 + \exp(\beta X_i - \alpha_1)} = \frac{1}{1 + \exp(\beta X_i - \alpha_0)} \quad (5-6)$$

$$= \frac{1}{1 + \exp[(-1.16107) - (-0.0526)]} = 0.5959$$

$$= 0.1559$$

$$P(y = 2) = \frac{1}{1 + \exp[(-1.16107) - (0.9412)]} = 0.7518$$

$$= 0.1393$$

$$P(y = 3) = 1 - \frac{1}{1 + \exp(\beta X_i - \alpha_{j-1})} = 1 - 0.8911 \quad (5-7)$$

$$= 0.1089$$

ตารางที่ 5.19 ความยืดหยุ่นของความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา

ตัวแปร	ความยืดหยุ่นของความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา			
	คี่มนาน ๆ ครั้ง	ดื่ม 1-2 ครั้ง/เดือน	ดื่ม 1-2 ครั้ง /สัปดาห์	ดื่ม 3-4 ครั้ง /สัปดาห์ ขึ้นไป
รายได้	-0.0067	0.0058	0.0107	0.0148
ราคา	0.4952	-0.4262	-0.7880	-1.0922

หมายเหตุ คำนวณ ณ ค่าเฉลี่ย price = 76.23 , income = 4,207.38

จากตารางข้างต้น สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราได้ดังนี้

รายได้ รายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ ยิ่งมีรายได้มากขึ้น จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำ โดยหากผู้บริโภคมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง /สัปดาห์ขึ้นไปร้อยละ 0.0148 รองลงมา คือ ความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ และ 1-2 ครั้ง/เดือน ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0107 และ 0.0058 ตามลำดับ และมีผลทางลบต่อความน่า

จะเป็นในการดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง เท่ากับ 0.0067 แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้ดื่มสุรามีรายได้เพิ่มขึ้น จะมีแนวโน้มเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ เนื่องมาจาก การเพิ่มขึ้นของรายได้จะไปเพิ่มอำนาจซื้อของผู้บริโภคด้วย ทำให้ผู้บริโภคมีเงินเหลือไปจับจ่ายใช้สอยได้มากขึ้น จึงมีโอกาสที่จะดื่มสุรามากขึ้น

ราคา ราคาามีผลทางลบต่อความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยหากราคาสูราสูงขึ้นร้อยละ 1 จะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป ร้อยละ 1.0922 รองลงมาคือ ความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ ลดลงร้อยละ 0.79 และความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 1-2 ครั้งต่อเดือน ลดลงร้อยละ 0.43 แต่มีผลต่อความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 0.4952 แสดงให้เห็นว่า หากขึ้นนโยบายราคาผ่านการเพิ่มอัตราภาษีที่สูงขึ้นจะเป็นนโยบายที่สำคัญในการลดการบริโภคสุราลงได้โดยเฉพาะกลุ่มผู้ที่ดื่มสุราเป็นประจำ อีกทั้งยังส่งผลให้รัฐบาลมีรายได้จากภาษีเพิ่มขึ้นด้วย

เพศ เพศชายที่ดื่มสุรา มีความสัมพันธ์ทางลบกับความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเมื่อพิจารณาค่า Marginal Effect พบว่า หากผู้ดื่มสุราเป็นเพศชายจะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง ประมาณร้อยละ 22.87 และจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็น 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ 1-2 ครั้ง/เดือน ประมาณร้อยละ 9.21 8.51 และ 5.15 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้ชายที่ดื่มสุราส่วนใหญ่จะดื่มสุราเป็นประจำมากกว่าที่จะดื่มแบบนาน ๆ ครั้ง ทั้งนี้อาจเนื่องจาก เพศชายมักมีค่านิยมในการดื่มสุราเพื่อการพบปะสังสรรค์ อีกทั้งยังเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว การตัดสินใจต่าง ๆ รวมถึงการหารายได้และการใช้จ่ายเงินอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ชาย จึงมีโอกาสดื่มสุรามากกว่าผู้หญิง

อายุ อายุที่ต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมในการดื่มสุราต่างกัน โดยหากผู้ดื่มมีอายุมากขึ้นก็จะเพิ่มโอกาสในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้ พบว่า หากอายุเพิ่มขึ้นจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป ร้อยละ 0.07 และเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ และ 1-2 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 0.06 และ 0.04 ตามลำดับ แต่มีผลต่อความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง ลดลง ร้อยละ 0.16 จะเห็นว่า ปัจจัยด้านอายุ ในแบบจำลองนี้ ให้ผลที่แตกต่างจากแบบจำลองแรกพบว่า อายุที่เพิ่มขึ้น จะมีโอกาสในการเป็นผู้ดื่มสุราลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในแบบจำลองแรก กลุ่มตัวอย่างจะมีทั้งผู้ที่ดื่มสุรา และไม่ดื่มสุรา แต่ในแบบจำลองนี้ จะวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มผู้ที่ดื่มสุราเท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่ออายุมากขึ้น ผู้ดื่มสุราจะไม่ใช้ผู้ดื่มสุรารายใหม่ อีกทั้งผู้ที่ดื่มสุราอยู่แล้ว อาจดื่มจนเคยชิน และมีความเสี่ยงที่จะติดสุราได้ง่าย จึงมีแนวโน้มที่จะดื่มสุราบ่อยครั้งมากขึ้น ดังนั้น ภาครัฐจึงควรเน้นการรณรงค์ให้ลดการดื่มสุราในกลุ่มคนที่มีอายุเยอะ แต่

ในกลุ่มคนที่มียาอยู่น้อย ๆ ส่วนใหญ่มักดื่มสุราเพราะความคึกคะนอง หรืออยากลอง จึงควรเน้นการรณรงค์ป้องกันการดื่มสุรา และสร้างค่านิยมที่ถูกต้องในกลุ่มวัยรุ่น

ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น มีความสัมพันธ์ทางลบต่อความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับสูง ๆ จะมีแนวโน้มในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำลดลง โดยเมื่อพิจารณาค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้ พบว่า กลุ่มผู้ที่จบระดับปริญญาโทขึ้นไป จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป ลดลงประมาณร้อยละ 9.42 รองลงมาคือกลุ่มผู้ที่จบระดับปริญญาตรี จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป ลดลงประมาณร้อยละ 5.74 ขณะที่กลุ่มผู้ที่จบระดับประถมศึกษา จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ โดยได้ค่า Marginal Effect ของการดื่มสุราเป็นประจำเป็นบวก หมายความว่า ผู้ที่จบระดับประถมศึกษาจะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป ประมาณร้อยละ 0.38 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีการศึกษาน้อย มักไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจ และรับทราบถึงโทษจากการดื่มสุรา อีกทั้งมีฐานะค่อนข้างยากจน จึงอาจดื่มสุราเพื่อคลายความทุกข์ ความเครียดจากปัญหาความยากจนดังกล่าว

สถานภาพสมรส กลุ่มผู้ที่แยกกันอยู่ จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป เพิ่มขึ้นสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยจากค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้พบว่า กลุ่มผู้ที่แยกกันอยู่ จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 5.98 รองลงมาคือ กลุ่มผู้ที่มีปัญหาหย่าร้าง โดยมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1.40 ขณะที่กลุ่มผู้ที่แต่งงานแล้ว และกลุ่มผู้ที่เป็นม่าย กลับพบว่าความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป ลดลงประมาณร้อยละ 0.68 และ 0.13 ตามลำดับ และเพิ่มความน่าจะเป็นในการดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง ประมาณร้อยละ 1.68 และ 0.32 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่แยกกันอยู่ มักมีความทุกข์ในใจ จึงมีแนวโน้มดื่มสุราบ่อยขึ้นเพื่อระบายความทุกข์จากปัญหาในครอบครัว

อาชีพ กลุ่มอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ มีแนวโน้มเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเมื่อพิจารณาค่า Marginal Effect พบว่า กลุ่มอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.98 รองลงมาคือ กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ กลุ่มพนักงานเอกชน และกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว/ธุรกิจส่วนตัวในครัวเรือน ซึ่งมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.89 2.23 และ 0.21 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา จะมีแนวโน้มเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้งมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ โดยมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้งเพิ่ม

ขึ้นประมาณ ร้อยละ 6.61 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา เป็นกลุ่มที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเรียน อีกทั้งยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง จึงมีโอกาสเป็นผู้ดื่มสุราน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

เขตการปกครอง กลุ่มผู้ที่อาศัยในเขตชนบท จะมีแนวโน้มเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง มากกว่ากลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเมื่อพิจารณาค่า Marginal Effect พบว่า ผู้ที่อาศัยในเขตชนบท มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 27.18 และมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป ลดลงร้อยละ 10.95 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะการดำเนินชีวิตของคนในเมือง มักมีโอกาสพบปะสังสรรค์ ติดต่อกับผู้คนค่อนข้างมาก อีกทั้งยังมีรายได้ค่อนข้างสูงกว่าคนในเขตชนบท จึงมีโอกาสที่จะดื่มสุราน้อยครั้งมากขึ้น

ภูมิภาค ผู้ที่อาศัยในภาคเหนือ มีแนวโน้มเป็นผู้ดื่มสุรา 3 - 4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป มากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยจากค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้ พบว่า ผู้ที่อาศัยในภาคเหนือ มีความน่าจะเป็นที่จะเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 2.30 รองลงมาคือ กลุ่มผู้ที่อาศัยในกลางร้อยละ 1.73 และภาคใต้ร้อยละ 0.67 แตกต่างจากกลุ่มผู้ที่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป ลดลงร้อยละ 2.80 แต่มีความน่าจะเป็นที่จะเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้งเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.94 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ที่ดื่มสุราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มักดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีความสัมพันธ์ทางลบต่อความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยจากค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้ พบว่า ยังมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากขึ้น จะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป ลงร้อยละ 0.05 และมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้งเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.12 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครอบครัวที่มีสมาชิกจำนวนมาก จะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าครอบครัวที่มีสมาชิกจำนวนน้อย ส่งผลให้ต้องใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด จึงมีโอกาสในการดื่มสุราน้อยครั้งกว่า

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเมื่อพิจารณาค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้ พบว่า ผู้ที่สูบบุหรี่ จะเพิ่มความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ขึ้นไป ประมาณร้อยละ 6.18 แสดงให้เห็นว่า ยังมีการสูบบุหรี่มากขึ้นก็จะมีโอกาสเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากขึ้นด้วย

5.5 การวัดความเหมาะสมของแบบจำลองความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราของคนไทย (Goodness of Fit Measure)

ผลการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง Ordered Logit ได้ค่า Nagelkerke R^2 เท่ากับ 0.111 ซึ่งเป็นค่า R^2 ที่ไม่สูงนัก แต่เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของแบบจำลอง จากค่า -2 Log Likelihood ซึ่งเป็นการทดสอบทางสถิติ โดยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าควรจะเป็นสูงสุดกรณีที่มีข้อจำกัดและไม่มีข้อจำกัด พบว่า ค่า -2 Log Likelihood ในกรณีที่มีแต่ค่าคงที่ มีค่าเท่ากับ 41040859 แต่เมื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระในแบบจำลองแล้วได้ค่า -2 Log Likelihood เท่ากับ 39298235 ซึ่งมีค่าที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยได้ค่า Sig. ของการทดสอบเท่ากับ 0.01 แสดงว่าพฤติกรรมการดื่มสุรามีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระที่มีอยู่ในสมการด้วยระดับความเชื่อมั่น 99 % ดังแสดงในตารางที่ 5.18

5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา

การดื่มสุรานอกจากจะเป็นการบั่นทอนสุขภาพของผู้ดื่มเองแล้ว หากดื่มเป็นประจำและดื่มในปริมาณมาก จะส่งผลให้ผู้ดื่มขาดสติ และอาจกระทำการที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นและสังคมโดยรวมได้ ซึ่งในปัจจุบันปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การประสูติอุบัติเหตุ มักมีการดื่มสุราเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาว่าการดื่มสุรามีความสัมพันธ์กับปัญหาทางสังคมเหล่านี้หรือไม่ และมีขนาดความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา ได้ใช้ Pearson Correlation ในการวิเคราะห์ ซึ่งค่าที่ได้บอกถึง ทิศทางและขนาดของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่พิจารณา สำหรับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุราในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน การประสูติอุบัติเหตุ และความถี่ในการสูบบุหรี่ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5.20

ตารางที่ 5.20 สหสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา

ปัญหา	ความรุนแรงใน ครอบครัว	สุขภาพ	ผลกระทบต่อค่า ใช้จ่ายในครัว เรือน	การประสบ อุบัติเหตุ	ความถี่ในการ สูบบุหรี่
ความถี่ในการ เป็นผู้ดื่มสุรา	0.113	0.150	0.200	0.208	0.442
Sig (2-tailed)	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01

จากตาราง จะเห็นว่าความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรามีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาสุขภาพ ปัญหาผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน การประสบอุบัติเหตุ และความถี่ในการสูบบุหรี่ โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.113 0.150 0.2 0.208 และ 0.442 ตามลำดับ ซึ่งค่าที่ได้นี้แสดงให้เห็นว่าความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยหากการเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว/ปัญหาสุขภาพ/ปัญหาค่าใช้จ่ายในครัวเรือน/การประสบอุบัติเหตุ/การสูบบุหรี่ลดลง ความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราก็จะลดลงด้วย ขณะเดียวกัน หากความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราลดลง การเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว/ปัญหาสุขภาพ/ปัญหาค่าใช้จ่ายในครัวเรือน/การประสบอุบัติเหตุ/การสูบบุหรี่ก็จะลดลงด้วยเช่นกัน

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย ซึ่งข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นข้อมูลจาก โครงการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรกจะเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจดื่มสุรา ซึ่งใช้แบบจำลอง Logit ในการศึกษา ส่วนที่สอง จะเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรา ซึ่งใช้แบบจำลอง Ordered Logit ในการศึกษา โดยตัวแปรอิสระที่ใช้ได้แก่ ราคาสุราเฉลี่ย รายได้ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ เขตที่อยู่อาศัย ภูมิภาค จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการสูบบุหรี่ และส่วนสุดท้าย เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา

ผลที่ได้จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นผู้ดื่มสุราของคนไทย คือ ปัจจัยด้านรายได้ โดยได้ค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้เท่ากับ 0.0225 แสดงให้เห็นว่า ยิ่งคนมีรายได้เพิ่มขึ้นจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากขึ้นด้วย ขณะที่ปัจจัยด้านราคาดูรานั้นมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการดื่มสุรา โดยได้ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาดูราเท่ากับ -0.6302 จะเห็นว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของราคาจะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้

นอกจากปัจจัยด้านราคาและรายได้แล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มสุรา กล่าวคือ เพศชายจะมีความน่าจะเป็นในการดื่มสุรามากกว่าเพศหญิง อายุที่เพิ่มมากขึ้นจะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราลง การศึกษาที่สูงขึ้นจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราสูงขึ้นด้วย โดยเฉพาะผู้ที่จบระดับอนุปริญญาจะมีโอกาสในการเป็นผู้ดื่มสุรามากที่สุด และจะลดลงเมื่อจบในระดับปริญญาตรีขึ้นไป กลุ่มผู้ที่มีปัญหาหารายได้จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มผู้ที่แต่งงานแล้ว กลุ่มอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากที่สุด แตกต่างจากกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา ผู้ที่อาศัยในเขตเทศบาลจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากกว่าผู้ที่อาศัยนอกเขตเทศบาล อีกทั้งผู้ที่อาศัยในภาคเหนือจะเป็นผู้ดื่มสุรามากกว่าคนในภาคอื่น ๆ แตก

ต่างจากกลุ่มผู้ที่อาศัยในภาคใต้จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราน้อยที่สุด นอกจากนี้จำนวนสมาชิกในครอบครัว ยังมีความสัมพันธ์ทางลบต่อความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราด้วย โดยยิ่งครอบครัวใดมีสมาชิกครอบครัวจำนวนมากจะมีโอกาสในการเป็นผู้ดื่มสุราน้อยลง รายละเอียดดังตาราง 6.1

พฤติกรรม การสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรม การดื่มสุรา แสดงให้เห็นว่าผู้ที่สูบบุหรี่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ดื่มสุราด้วย ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่ากลุ่มที่ดื่มสุราเพียงอย่างเดียว จึงจำเป็นที่จะต้องหามาตรการรณรงค์ในการลด ละ เลิก การสูบบุหรี่และการดื่มสุรา เพื่อลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา

ตารางที่ 6.1 ปัจจัยที่กำหนดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราของคนไทย

ปัจจัย	ความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การดื่มสุรา
ราคาสุรา	มีความสัมพันธ์ทางลบ
รายได้	มีความสัมพันธ์ทางบวก
เพศ	เพศชายมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากกว่าเพศหญิง
อายุ	อายุมากขึ้น จะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราลดลง
ระดับการศึกษา	ผู้ที่จบระดับอนุปริญญามีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากที่สุด และเมื่อมีการศึกษาสูงขึ้น(ปริญญาตรีขึ้นไป)จะมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ดื่มสุราน้อยลง
สถานภาพสมรส	ผู้ที่หย่าร้างมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากที่สุด
อาชีพ	พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากที่สุด
เขตการปกครอง	คนในเขตเทศบาล มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากที่สุด
ภูมิภาค	คนในภาคเหนือ มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากที่สุด
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	ยังมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น ยิ่งมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราลดลง
การสูบบุหรี่	ผู้ที่สูบบุหรี่ มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรามากกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี่

สำหรับความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราของคนไทยนั้น ผลการศึกษา พบว่า ราคา มีผลทางลบต่อความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรา หมายความว่า ยิ่งราคาสุราเพิ่มสูงขึ้น จะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำลง แต่จะมีโอกาสดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้งมากขึ้น แสดงให้เห็นว่า การใช้มาตรการด้านราคาจะสามารถช่วยลดความถี่ในการบริโภคสุราจากผู้ดื่มเป็นประจำให้หันมาดื่มแบบนาน ๆ ครั้งได้ แตกต่างจากปัจจัยด้านรายได้ ซึ่งมีผลทางบวกต่อความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำ นั่นคือ ยิ่งคนมีรายได้มากขึ้น ก็จะมีโอกาสเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากขึ้นด้วย

นอกจากนี้ ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรา ได้แก่ เพศชายมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากกว่าเพศหญิง อายุที่มากขึ้นจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากขึ้นด้วย ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำ และจะเพิ่มโอกาสในการเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง กลุ่มผู้ที่มีสถานภาพสมรสแบบแยกกันอยู่ จะมีแนวโน้มมีพฤติกรรมในการดื่มสุราเป็นประจำมากที่สุด ขณะที่กลุ่มผู้ที่แต่งงานแล้วจะมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้งมากที่สุด อาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ และอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในการดื่มสุราเป็นประจำมากกว่ากลุ่มอื่น ขณะที่กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา จะมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง

สำหรับเขตที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มผู้ที่อาศัยนอกเขตเทศบาล จะมีแนวโน้มเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้งมากกว่ากลุ่มที่อาศัยในเขตเทศบาล กลุ่มผู้ที่อาศัยในภาคเหนือ และภาคกลางจะมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำ ส่วนผู้ที่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มากขึ้นจะลดความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำ และจะเพิ่มความน่าจะเป็นที่จะมีพฤติกรรมในการดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำ แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่สูบบุหรี่ จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในการดื่มสุราเป็นประจำด้วย ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ที่ภาครัฐควรเร่งหามาตรการในการลดการบริโภคบุหรี่และสุราอย่างเร่งด่วน รายละเอียดดังตาราง 6.2

ความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรามีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาสุขภาพ ปัญหาผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน การประสบอุบัติเหตุ และความถี่ในการสูบบุหรี่ ดังนั้น หากสามารถควบคุมการบริโภคสุราให้ลดน้อยลง จะช่วยลดการเกิดปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุราให้ลดลงได้ด้วย ขณะเดียวกัน หากสามารถลดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุราให้ลดลง ก็จะช่วยลดความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราลงได้เช่นกัน ซึ่งจะส่งผลดีกับสภาวะสังคมโดยรวม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.2 ปัจจัยที่กำหนดความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุราของคนไทย

ปัจจัย	ความสัมพันธ์กับความถี่ในการเป็นผู้ดื่มสุรา
ราคาสุรา	มีความสัมพันธ์ทางลบ
รายได้	มีความสัมพันธ์ทางบวก
เพศ	เพศชาย มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากกว่าเพศหญิง
อายุ	อายุมากขึ้น มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากขึ้น
ระดับการศึกษา	ผู้ที่จบระดับประถมศึกษา มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากที่สุด ผู้ที่จบระดับปริญญาโท/เอก มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง
สถานภาพสมรส	ผู้ที่ยังโสดอยู่ มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากที่สุด ผู้ที่สมรสแล้ว มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้งมากที่สุด
อาชีพ	ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากที่สุด นักเรียน/นักศึกษา มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง
เขตการปกครอง	คนในเขตเทศบาล มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำ
ภูมิภาค	คนในภาคเหนือ มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำ คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราแบบนาน ๆ ครั้ง
จำนวนสมาชิก ในครอบครัว	ยังมีสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น ยิ่งมีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำ ลดลง
การสูบบุหรี่	ผู้ที่สูบบุหรี่ มีความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุราเป็นประจำมากกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี่

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การแสวงหามาตรการในการลดปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นสิ่งจำเป็นที่ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องเร่งดำเนินการ เนื่องจากแนวโน้มการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทยเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนได้สร้างปัญหาทางสังคมและความสูญเสียทางเศรษฐกิจหลายหมื่นล้านบาท ทั้งจากค่ารักษาพยาบาลผู้เสพติดสุรา หรือผู้ได้รับบาดเจ็บจากการดื่มสุรา มูลค่าทรัพย์สินที่สูญเสียจากอุบัติเหตุที่เกิดจากการดื่มสุรา อีกทั้งความสูญเสียทางด้านจิตใจของบุคคลรอบข้างที่ไม่อาจวัดเป็นตัวเงินได้อีกเป็นจำนวนมาก

นโยบายสำคัญในการลดปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ นโยบายราคา เนื่องจากผู้บริโภคมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของราคา โดยผลจากการศึกษาพบว่า หากราคาสุราเพิ่มสูงขึ้น จะส่งผลให้ความน่าจะเป็นที่คนจะดื่มสุราลดลง ซึ่งเครื่องมือสำคัญที่รัฐบาลสามารถนำมาใช้ในการส่งผ่านนโยบายราคา คือ การเก็บภาษีสรรพสามิตสุรา โดยจะต้องขึ้นภาษีสุราให้สูง

ขึ้น และจำเป็นที่จะต้องขึ้นภาษีพร้อมกันในสุราทุกประเภทเพื่อไม่ให้ผู้บริโภคหันไปดื่มสุราชนิดอื่นที่ไม่ได้ขึ้นภาษีแทน เนื่องจากสุราประเภทต่าง ๆ มีความสามารถในการทดแทนกันได้ค่อนข้างดี

อย่างไรก็ตาม การใช้มาตรการทางภาษี ยังมีข้อจำกัด เนื่องจากหากรัฐขึ้นอัตราภาษีในระดับที่สูงมากเกินไป จะส่งผลให้มีการลักลอบผลิตและนำเข้าสุราหนีภาษีมากขึ้น ซึ่งมีผลให้ประสิทธิภาพของมาตรการทางภาษีย่ำแย่ลง และทำให้รัฐไม่สามารถจัดเก็บภาษีได้ตามเป้าหมาย ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดอัตราภาษีในระดับที่เหมาะสม และสามารถบังคับใช้ให้ผู้ผลิตปฏิบัติตามกฎหมายได้

นอกจากนโยบายด้านภาษีแล้ว การควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำเป็นที่จะต้องอาศัยนโยบายที่ไม่ใช่ภาษีด้วย เนื่องจาก ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีค่าค่อนข้างต่ำ แสดงให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้นของราคาจะส่งผลกระทบต่ออุปสงค์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่สูงมากนัก ซึ่งมาตรการด้านการรณรงค์ต่อต้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่าง ๆ ทั้งจากสื่อ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน นับเป็นมาตรการเสริมที่จะกระตุ้นจิตสำนึกของคนไทยให้ตระหนักถึงพิษภัยของการดื่มสุรา และลดปริมาณการบริโภคสุราให้น้อยลง โดยควรมุ่งเน้นการรณรงค์ในกลุ่มเพศชาย ผู้ที่จบระดับประถมศึกษา ผู้ที่หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ ผู้ที่อาศัยในเขตเทศบาล ผู้ที่อาศัยในภาคเหนือ และผู้ที่สูบบุหรี่ เนื่องจากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มดังกล่าวข้างต้นมีโอกาสที่จะดื่มสุรามากกว่าคนกลุ่มอื่น ๆ และมีแนวโน้มที่จะดื่มสุราเป็นประจำด้วย อีกทั้งควรให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง

ในปัจจุบันจะเห็นว่าบริษัทผู้ผลิตสุรา มักใช้กลยุทธ์การโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเน้นถึงภาพลักษณ์ของบริษัท การส่งเสริมสังคมหรือวัฒนธรรมอันดีงาม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสังคม โดยเฉพาะการเป็นผู้สนับสนุนหลักในกิจกรรมกีฬา ซึ่งมีส่วนทำให้ผู้บริโภคมีความนิยมและยอมรับการดื่มสุรามากขึ้น โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนสามารถเห็นโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านทางโทรทัศน์และป้ายโฆษณาต่าง ๆ ได้ตามท้องถนนทั่วไป ดังนั้น ภาครัฐจึงควรควบคุมสื่อโฆษณาและร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มมาตรการรณรงค์ และสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้เห็นถึงโทษและปัญหาของการดื่มสุราให้มากขึ้นด้วย

ภาครัฐควรส่งเสริมการสร้างความปลอดภัยในครอบครัว เพื่อลดปัญหาการหย่าร้าง/แยกกันอยู่ เนื่องจากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ที่มีปัญหาการหย่าร้าง/แยกกันอยู่ จะมีความน่าจะเป็นในการดื่มสุราเป็นประจำสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังนั้น หากสามารถลดปัญหาการหย่าร้าง/แยกกันอยู่ให้น้อยลงได้ จะมีส่วนช่วยป้องกันและลดการดื่มสุราให้น้อยลงได้อีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ ภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือในการบำบัดรักษาผู้ที่ติดสุราและบุหรี่ เนื่องจากพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุรามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ยิ่งสูบบุหรี่มากขึ้น จะมีแนวโน้มที่จะดื่มสุราเป็นประจำด้วย ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะมีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับผลกระทบจากการสูบบุหรี่และดื่มสุรามากกว่าคนที่สูบบุหรี่หรือดื่มสุราเพียงอย่างเดียว ดังนั้น หากสามารถบำบัดรักษา หรือ ส่งเสริมให้คนเลิกสูบบุหรี่ลงได้ จะมีส่วนช่วยให้การดื่มสุราลดลงได้ด้วย

6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. งานวิจัยชิ้นนี้มีข้อจำกัดของข้อมูลราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อวิเคราะห์ถึงค่าความยืดหยุ่นต่อราคาของความน่าจะเป็นในการเป็นผู้ดื่มสุรา โดยได้ใช้ราคาเฉลี่ยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์และสุรา ซึ่งไม่ใช่ราคาที่แท้จริงของตัวอย่าง อาจส่งผลให้การประมาณราคาเกิดความคลาดเคลื่อนได้

ทั้งนี้ ข้อมูลราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังกล่าว เป็นราคาของสุราและเบียร์ แยกตามแต่ละภูมิภาค เขตเมือง และเขตชนบท ซึ่งนำมาคำนวณหาราคาเฉลี่ย โดยคิดเทียบ ณ ปริมาณที่เท่ากันคือ 630 ซีซี สาเหตุที่ต้องใช้ราคาเฉลี่ยเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านข้อมูลราคา ที่ไม่สามารถหาราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ครบทุกประเภท กล่าวคือ ข้อมูลราคาขายปลีกสุราของเขตเมือง จะมีราคาสุราเฉพาะบางประเภทและบางยี่ห้อเท่านั้น เช่น แสงโสม แม่โจง และข้อมูลราคาขายปลีกสุราในเขตชนบท จะเป็นราคาสุราขาว 28 ดีกรี อีกทั้งยังขาดข้อมูลราคาสุรานำเข้า เช่น วิสกี้ บรั่นดี เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถใส่ราคาตามประเภทของสุราที่ตัวอย่างดื่มได้ทุกประเภท ดังนั้นการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลราคาตามประเภทสุราที่ตัวอย่างดื่มจึงทำได้ค่อนข้างยาก

2. ข้อมูลรายได้เฉลี่ยของตัวอย่าง เป็นการเก็บรวบรวมเฉพาะรายได้จากการทำงาน หรือ รายได้จากแหล่งอื่น ๆ นอกเหนือจากการทำงาน ซึ่งเป็นรายได้ที่เป็นตัวเงินเท่านั้น อีกทั้งผู้ตอบแบบสอบถามมักตอบรายได้ในระดับที่ต่ำกว่าความเป็นจริง จึงอาจส่งผลให้การประมาณค่ารายได้เกิดความคลาดเคลื่อน และส่งผลให้ได้ค่าความยืดหยุ่นต่อรายได้สูงกว่าความเป็นจริง

3. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มสุราของคนไทย ได้นำข้อมูลภาคตัดขวางของปี 2547 มาทำการศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลทฤษฎี ไม่มีการเก็บรวบรวมเกี่ยวกับปัจจัยบางอย่างที่น่าจะมีผลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราของคนไทย เช่น ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อิทธิพลของศาสนา

การโฆษณาของบริษัทผู้ผลิตสุรา ความสะดวกในการซื้อสุรา เป็นต้น จึงควรมีการศึกษาถึงปัจจัยเหล่านี้ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มสุรามากน้อยเพียงใด

4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการเปิดเขตการค้าเสรีธุรกิจสุรากับต่างประเทศ ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนให้ผลิตสุราพื้นบ้าน ว่ามีผลดีผลเสียอย่างไร และส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการดื่มสุราของคนไทยมากน้อยเพียงใด

5. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดอัตราภาษีสุรา ว่าควรเก็บตามสภาพ หรือตามปริมาณ แอลกอฮอล์ เพื่อให้สามารถลดปริมาณการบริโภคและลดความสูญเสียต่อสังคมได้มากที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ชลธาร วิศรุตวงศ์. 2548. การจัดเก็บภาษีแอลกอฮอล์เพื่อการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- เดือนเด่น นิคมบริรักษ์, เสาวลักษณ์ ชิวลีทิชยานนท์, รจิตกนก จิตมั่นชัยธรรม และ วีรวัลย์ ไพบูลย์จิตต์อารี. 2545. รายงานการสำรวจพฤติกรรมทางการตลาดเพื่อสนับสนุนระบบการแข่งขันตามโครงการส่งเสริมระบบการแข่งขันทางการค้าที่เกี่ยวเนื่องต่อการส่งออก. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ. 2548. โครงการวิจัยพัฒนารูปแบบเพื่อป้องกันการดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- นุกูล ร่วมสุข. 2547. พฤติกรรม การสูบบุหรี่ และการดื่มสุราของคนไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน). 2548. รายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และร่างหนังสือชี้ชวน [Online]. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ แหล่งที่มา: <http://www.sec.or.th> [30 พฤศจิกายน 2549]
- บัณฑิต ศรีไพศาล และคณะ. 2548. วิวัฒนาการนโยบายควบคุมปัญหาสุราของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.
- บุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ. 2524. ปริมาณการดื่มสุราของชาย - ผสมในประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2512 - 2521. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยวรรณ สุขศรี. 2544. การวิเคราะห์เศรษฐกิจการผลิตสุรารูปบ้านของชุมชนในประเทศไทย กรณีศึกษาการผลิตเหล้าขาวในจังหวัดเชียงรายและแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณนภา ช่างเพชร. 2544. ผลกระทบของภาษีต่ออุปสงค์สุราผลไม้ไทยและสุราผลไม้ต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขงยุทธ ขจรธรรม และ บังอร ฤทธิศักดิ์. 2547. นโยบายและมาตรการในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

- ขงยุทธ ขจรธรรม, พิมพ์ ขจรธรรม และ บัณฑิต ศรีไพศาล. 2547. ประสิทธิผลของนโยบายและมาตรการการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- วรเวศม์ สุวรรณระดา และคณะ. 2548. ความสูญเสียเนื่องจากอุบัติเหตุจราจรทางบกในประเทศไทยวิเคราะห์ระดับความคุ้มค่าของงบประมาณถนนปลอดภัยและพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ใช้ถนน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายเพื่อการพัฒนา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรเวศม์ สุวรรณระดา, บัณฑิต ชัยวิชญชาติ, พรศักดิ์ บวรสิริสรณ์, เทอดศักดิ์ ชมโต๊ะสุวรรณ และ จุติเทพ อานาจประสิทธิ์. 2549. มาตรการออกไปอนุญาตหรือกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตที่เหมาะสม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายเพื่อการพัฒนา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย โปษยะจินดา และอาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา. 2545. สุราในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยยาเสพติด สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2547. การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2547. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อิสรา สานติศาสน์. 2546. การวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐกิจของการควบคุมบุหรี่ในประเทศไทย. Washington DC.: The International Bank of Reconstruction and Development/ The World Bank.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

Greene W.H. 2000. Econometric Analysis. 4th ed. New York: Prentice Hall.

Hunchangsith, B., Hongladarom, C., and Delehantly, G. E. 1980. Demand for Alcoholic Beverage in Thailand: A Cross-Sectional and Time Series Study on Demand for Mekhong. Master's Thesis. Faculty of Economics, Thammasat University.

Maddala, G. S. 1983. Limited Dependent and Qualitative Variables in Econometrics. Cambridge: Cambridge University Press.

Tosutho, R. 1997. Economic loss and road accident related factors. Master's Thesis. Faculty of Economics, Chulalongkorn University.

Wooldridge, J. M. 2001. Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data. London: The MIT Press.

Zhao, X. and Harris, M. N. 2004. Demand for Marijuana, Alcohol and Tobacco: Participation, Level of Consumption and Cross-equation Correlation. The Economic Society of Australia 80: 394 - 410.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงระดับราคาขายปลีกของสุร่าจำแนกตามภูมิภาค และเขตพื้นที่การปกครอง ปี พ.ศ. 2547
หน่วย:บาท

เขตการปกครอง/ภาค	ราคาสุร่า
เขตเมือง	
กรุงเทพมหานคร	107.48
ภาคกลาง	115.70
ภาคเหนือ	123.07
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	119.08
ภาคใต้	115.19
เขตชนบท	
ภาคกลาง	57.40
ภาคเหนือ	53.39
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	59.15
ภาคใต้	58.13

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลราคาเบียร์ และราคาสุร่า ของกระทรวงพาณิชย์ โดยให้มีปริมาณ 630 ซีซี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493

พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

กฎกระทรวง ฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2504) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ลงวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2504

กฎกระทรวง ฉบับที่ 46 (พ.ศ. 2513) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2513

กฎกระทรวง ฉบับที่ 62 (พ.ศ. 2519) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2519

กฎกระทรวง ฉบับที่ 69 (พ.ศ. 2521) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2521

กฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537

กฎกระทรวง ฉบับที่ 118 (พ.ศ. 2544) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ลงวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2544

กฎกระทรวง ฉบับที่ 120 (พ.ศ. 2545) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ลงวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2545

กฎกระทรวง ฉบับที่ 122 (พ.ศ. 2547) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ลงวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2547

กฎกระทรวงกำหนดชนิดสุรา และอัตราภาษีสุรา พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2546

กฎกระทรวงว่าด้วยการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์และเครื่องดื่มที่ผสมกาเฟอีน ในโรงภาพยนตร์และทางป้ายโฆษณา พ.ศ. 2547 ลงวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2547

กฎกระทรวงกำหนดชนิดสุรา และอัตราภาษีสุรา (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2548

กฎกระทรวงว่าด้วยข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตขายสุราและการขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 7 พ.ศ. 2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

- กฎกระทรวงว่าด้วยกำหนดเวลาขายสุราสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 และ ประเภทที่ 4 พ.ศ. 2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548
- คำสั่งกระทรวงสาธารณสุข ที่ 724/2546 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติ ลงวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2546
- ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515
- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. 2543 ลงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2543
- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. 2543 (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2543
- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2544
- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 4) ลงวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2546
- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง วิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 5) ลงวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2546
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 177 พ.ศ. 2540 เรื่อง การแสดงฉลากของสุรา ลงวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2540
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 272 เรื่อง สุรา ลงวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2546
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 275 เรื่อง สุรา (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ลงวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2548
- ประกาศกรมประชาสัมพันธ์ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาสำหรับการโฆษณา และบริการธุรกิจทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ลงวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2544
- ประกาศกรมประชาสัมพันธ์ เรื่อง หลักเกณฑ์การโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเครื่องดื่มที่ผสมกาเฟอีนทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ลงวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2546
- ประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาตให้ทำและขายสุรากลั่นชุมชน พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2546
- ประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาตให้ทำและขายสุรากลั่นชุมชน พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2546
- ประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาตให้ทำและขายสุรากลั่นชุมชน พ.ศ. 2547 (ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2547

ประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาตให้ทำและขายสุรากลั่น
ชุมชน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 4) ลงวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2548

ประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาตให้ทำและขายสุราแช่
ชนิดสุราผลไม้ สุราแช่พื้นเมือง และสุราแช่อื่นๆ นอกจากเบียร์ พ.ศ. 2546 ลงวันที่
22 มกราคม พ.ศ. 2546

ประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาตให้ทำและขายสุราแช่
ชนิดสุราผลไม้ สุราแช่พื้นเมือง และสุราแช่อื่นๆ นอกจากเบียร์ พ.ศ. 2547 (ฉบับที่ 2) ลงวันที่
20 กรกฎาคม พ.ศ. 2547

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์การโฆษณาเครื่องดื่มที่มีส่วนผสม
ของแอลกอฮอล์ ลงวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2546

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์การโฆษณาเครื่องดื่มที่มีส่วนผสม
ของแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2548

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวศุภกัศรา ประพนธ์ศิลป์ เกิดวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2522 จังหวัดนครสวรรค์ สำเร็จการศึกษาปริญญาเศรษฐศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2543 หลังจากจบการศึกษาได้ทำงานที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน เมื่อปี พ.ศ. 2544 และได้เข้าทำงานที่ธนาคารกรุงเทพ (สำนักงานใหญ่) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2547 หลังจากนั้นได้เข้าศึกษาต่อหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2547

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย